

รายงานการศึกษาส่วนบุคคล
(Individual Study)

เรื่อง การยืดยครองที่ทำการของรฐ การบริหารจัดการและ
ข้อเสนอแนะ กรณศึกษาเปรียบเทียบไทยกับฮองกง

จัดทำโดย นายดนัยวิศว์ พูลสวัสดิ์
รหัส 7017

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม
หลักสูตรนักรบริหารการทูต รุ่นที่ 7 ปี 2558
สถาบันการต่างประเทศเทวะวงศัวโรปการ กระทรวงการต่างประเทศ
ลิขสิทธิ์ของกระทรวงการต่างประเทศ

รายงานการศึกษาส่วนบุคคล (Individual Study)

เรื่อง การยึดครองที่ทำการของรัฐ การบริหารจัดการและ
ข้อเสนอแนะ: กรณีศึกษาเปรียบเทียบไทยกับฮ่องกง

จัดทำโดย นายदनย์วิศว์ พูลสวัสดิ์
รหัส 7017

หลักสูตรนักบริหารการทูต รุ่นที่ 7 ปี 2558
สถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ กระทรวงการต่างประเทศ
รายงานนี้เป็นความคิดเห็นเฉพาะบุคคลของผู้ศึกษา

เอกสารรายงานการศึกษาส่วนบุคคลนี้ อนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม
หลักสูตรนักบริหารการทูตของกระทรวงการต่างประเทศ

ลงชื่อ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พลอย สืบวิเศษ)
อาจารย์ที่ปรึกษา

ลงชื่อ
(เอกอัครราชทูต สุจิตรา หิรัญพฤษ)
อาจารย์ที่ปรึกษา

ลงชื่อ
(รองศาสตราจารย์ ดร. ชูเกียรติ พันธ์พรประสิทธิ์)
อาจารย์ที่ปรึกษา

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

ในสังคมที่เป็นประชาธิปไตย การชุมนุมเพื่อแสดงความคิดเห็นทางการเมืองของประชาชนไม่เพียงแต่จะเป็นสิทธิและเสรีภาพที่ได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญเท่านั้น แต่ยังเป็น กิจกรรมทางการเมืองที่สมควรได้รับการส่งเสริมให้เป็นเครื่องมืออีกชนิดหนึ่งของประชาชนในการสื่อสารความต้องการของตนกับรัฐบาล

การชุมนุมทางการเมืองได้พัฒนารูปแบบ และวิธีการออกไปตามระดับของพัฒนาการทางการเมืองภายในประเทศ และความตระหนักรู้ถึงสิทธิเสรีภาพในเรื่องดังกล่าวของประชาชน สำหรับประเทศไทยนั้น การชุมนุมทางการเมืองได้มีรูปแบบที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก โดยจะมีการจัดการชุมนุมอย่างยืดเยื้อยาวนานหลายเดือน ตลอดจนมีการยึดครองสถานที่ราชการ และสถานที่สาธารณะเพื่อกดดันรัฐบาล ซึ่งส่งผลให้รัฐบาล และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องมีการปรับตัวและยุทธวิธีในการรับมือกับการชุมนุมทางการเมืองรูปแบบใหม่ๆนี้

รายงานการศึกษาส่วนบุคคลฉบับนี้ จัดทำขึ้นเพื่อศึกษาเปรียบเทียบกระบวนการในการบริหารจัดการภาวะวิกฤติที่เกิดจากการชุมนุมทางการเมือง และยึดครองที่ทำการของรัฐที่เกิดขึ้นในประเทศไทย และเขตบริหารพิเศษฮ่องกง โดยอาศัยแนวความคิดของนาย Patrick Boisvert และนาย Raphael Moore ที่ปรากฏอยู่ในเอกสารชื่อ Crisis and Emergency management: A guide for Managers of the Public Service of Canada มาใช้เป็นกรอบในการศึกษา เพื่อทำความเข้าใจกับกระบวนการและขั้นตอนของภาครัฐในการบริหารจัดการภาวะวิกฤติที่เกิดจากการชุมนุมทางการเมือง และยึดครองที่ทำการของรัฐ

ผลการศึกษาพบว่าทั้งรัฐบาลไทย และคณะผู้บริหารเขตบริหารพิเศษฮ่องกง ต่างก็มีการเตรียมการบริหารจัดการภาวะวิกฤติอย่างเป็นระบบตามแนวความคิดของ นาย Patrick Boisvert และนาย Raphael Moore แม้ว่าในขั้นตอนของการลดความเสี่ยง (Mitigation) รัฐบาลของทั้งสองประเทศจะมีการประเมิน (Assess) ปฏิบัติตอบสนอง และกำลังของฝ่ายผู้ไม่เห็นด้วยผิดพลาด จนนำไปสู่การจัดการชุมนุมต่อต้านขนาดใหญ่ และเพิ่มระดับของการชุมนุมขึ้นไปถึงการยึดครองที่ทำการของรัฐในที่สุด สำหรับขั้นตอนของการเตรียมการ (Preparedness) นั้น กล่าวได้ว่ารัฐบาลของทั้งสองประเทศมีการเตรียมการเพื่อรับสภาวะวิกฤติไว้เป็นอย่างดี ทั้งในด้านการเตรียมทีมงาน การจัดระบบในการประสานงาน รวมถึงจัดเตรียมทรัพยากรต่างๆ แต่ในขั้นตอนของการตอบสนอง (Response) รัฐบาลไทยไม่สามารถใช้กลไกของรัฐประเภทต่างๆในการแก้ไขวิกฤติการณ์การชุมนุม และยึดครองที่ทำการของรัฐได้ เนื่องจากรัฐบาลประสบกับอุปสรรคนานาชนิด (แม้ว่าหน่วยงานราชการทั่วไปจะสามารถปฏิบัติราชการได้เกือบเป็นปกติ) จนนำไปสู่การรัฐประหารในที่สุด ในขณะที่คณะผู้บริหารเขตบริหารพิเศษฮ่องกงสามารถใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ ทั้งกำลังเจ้าหน้าที่ตำรวจ และกฎหมายในการบริหารจัดการวิกฤติการณ์ที่เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถยุติวิกฤติการณ์ได้อย่างเรียบร้อย แต่สำหรับขั้นตอนของการฟื้นฟู (Recovery) นั้น พบว่ารัฐบาลของทั้งสองประเทศ ยังมิได้ดำเนินการในขั้นตอนนี้อย่างเพียงพอ กล่าวคือแม้ว่าเหตุการณ์การชุมนุมประท้วง

และการยึดครองที่ทำการของรัฐจะยุติลงไปแล้ว แต่รัฐบาลยังมิได้ดำเนินการใดๆที่จะยุติความขัดแย้งที่เกิดขึ้นอย่างยั่งยืนแต่อย่างใด

จากการศึกษาการบริหารจัดการวิกฤติการณ์การชุมนุมประท้วง และยึดครองที่ทำการของรัฐที่เกิดขึ้นในประเทศทั้งสอง สรุปได้ว่าการชุมนุมของประชาชนเพื่อแสดงความคิดเห็นทางการเมืองเป็นสิทธิ และเสรีภาพที่ประชาชนในสังคมที่เป็นประชาธิปไตยจะต้องมีและได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ แต่การใช้สิทธิเสรีภาพนี้จะต้องดำเนินไปโดยสงบ ไม่กระทบต่อสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่น และอยู่ภายในกรอบของกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ กฎหมายนี้จะต้องมีความชัดเจนในการกำหนดขอบเขตของสิทธิ เสรีภาพ อำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบ เพื่อให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในการชุมนุมทางการเมืองได้เข้าใจร่วมกัน

ดังจะเห็นได้จากกรณีของการชุมนุมในเขตบริหารพิเศษฮ่องกงที่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้งสามารถใช้สิทธิ เสรีภาพ และอำนาจหน้าที่ในส่วนของตนโดยอยู่ในกรอบของกฎหมายที่มีอยู่ ผู้ที่ฝ่าฝืนจะถูกจับกุมและดำเนินคดีไปตามปกติ ในขณะที่การชุมนุมในประเทศไทยนั้น แม้ว่ารัฐบาลจะมีกำลังเจ้าหน้าที่ตำรวจทหารเป็นจำนวนมาก มีกฎหมายพิเศษเป็นเครื่องมือสำหรับใช้ในภาวะวิกฤติโดยเฉพาะ แต่รัฐบาลกลับไม่สามารถบริหารจัดการเหตุการณ์ดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากสาเหตุหลายประการ อาทิ ในช่วงเวลานั้นประเทศไทยไม่มีกฎหมายเฉพาะสำหรับการกำกับดูแลการชุมนุมทางการเมืองของประชาชน การบิดเบือนหรือไม่เข้าใจในความหมายที่แท้จริงของคำว่า อารยะขัดขืน (Civil Disobedience) เพื่อใช้ประโยชน์ในทางการเมือง ตลอดจนความไม่ปกติขององค์กรด้านยุติธรรม

ผู้ศึกษามีความเห็นว่าการแก้ไข้ปัญหาของการใช้สิทธิเสรีภาพในการชุมนุมทางการเมืองของไทยนั้น จะต้องเริ่มต้นด้วยการมีกฎหมายที่กำกับดูแลการใช้สิทธิเสรีภาพของประชาชนในการชุมนุมในที่สาธารณะที่มีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับในระดับนานาชาติ ในขณะเดียวกันต้องให้ความรู้กับประชาชนเกี่ยวกับ สิทธิ เสรีภาพ หน้าที่ และความรับผิดชอบ ในการชุมนุมทางการเมืองที่อยู่ในขอบเขตของกฎหมาย และเป็นไปตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด

กระทรวงการต่างประเทศสามารถเข้ามามีบทบาทในการพัฒนามาตรฐานกฎหมายการชุมนุมในที่สาธารณะได้ โดยทำหน้าที่เป็นผู้ค้นคว้าศึกษา และรวบรวม ประสพการณ์ในการบังคับใช้กฎหมาย และกฎระเบียบเกี่ยวกับการชุมนุมในที่สาธารณะ ตลอดจนแนวปฏิบัติที่ดีในกำกับดูแลการชุมนุมในที่สาธารณะจากประเทศต่างๆ แล้วนำมาแบ่งปันกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของไทย เพื่อให้การปฏิบัติของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของไทยมีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับในระดับสากล

ผลจากการศึกษาในเรื่องนี้ ผู้ศึกษาพบเรื่องที่น่าสนใจ และอาจนำไปศึกษาเพิ่มเติมอีกหนึ่งเรื่อง คือความขัดแย้งกันระหว่างรัฐธรรมนูญ กับกฎหมายอื่นๆ ในส่วนที่เกี่ยวกับการใช้สิทธิ เสรีภาพ ในการชุมนุมทางการเมืองในที่สาธารณะของประชาชน

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการศึกษาส่วนบุคคลฉบับนี้เกิดขึ้นจากแรงบันดาลใจที่ผู้ศึกษาได้จากการที่ได้เข้าเป็นส่วนหนึ่งของทีมงานดูแลความปลอดภัยของกระทรวงการต่างประเทศ อาคารถนนศรีอยุธยา ในระหว่างการเกิดวิกฤติการณ์ทางการเมือง และการปิดล้อมยึดครองสถานที่ราชการตั้งแต่เดือน ตุลาคม พ.ศ. 2556 จนถึงเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2557 ในช่วงเวลาดังกล่าวผู้ศึกษามีความประทับใจในความเสียสละของเพื่อนข้าราชการกระทรวงการต่างประเทศที่ได้ปฏิบัติหน้าที่รับใช้ประเทศชาติ และประชาชนอย่างเข้มแข็ง แม้ว่าจะประสบกับปัญหา อุปสรรค และถูกขัดขวางในหลายรูปแบบ ขณะเดียวกันผู้ศึกษาพยายามที่จะทำความเข้าใจกับปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นกับสังคมไทยในขณะนั้น รวมไปถึงแสวงหาคำตอบ และแนวทางในการบริหารจัดการเหตุการณ์ทำนองเดียวกันที่อาจจะเกิดขึ้นอีกในอนาคต

ผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณท่านเอกอัครราชทูต ศุภร พลมณี เอกอัครราชทูต ณ กรุงราบัต ท่านกงสุลใหญ่ พรพงศ์ กนิษฐานนท์ กงสุลใหญ่ ณ นครนิวยอร์ก ที่ได้เมตตาชักนำให้ผู้ศึกษาเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของทีมงานดูแลความปลอดภัยของกระทรวงฯ ให้ข้อคิดต่างๆที่เป็นประโยชน์และเป็นแรงบันดาลใจให้ผู้ศึกษาจัดทำรายงานฉบับนี้ ตลอดจนส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้ศึกษาเข้ารับการฝึกอบรมในครั้งนี้ ขอขอบคุณเพื่อนร่วมงานที่สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงราบัต ที่ได้ช่วยแบกรับภาระด้านงานราชการของผู้ศึกษา ในระหว่างที่ผู้ศึกษาเข้ารับการฝึกอบรม เป็นเวลากว่า 11 สัปดาห์

รายงานฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ลงได้ด้วยความอนุเคราะห์ ใส่ใจ และให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อการเขียน และการค้นหาข้อมูลมาใช้ในการจัดทำรายงานการศึกษาฉบับนี้ของท่านผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พลอย สืบวิเศษ ท่านเอกอัครราชทูต สุจิตรา หิรัญพฤษ และท่านรองศาสตราจารย์ ดร. ชูเกียรติ พันธ์พรประสิทธิ์ จึงขอกราบขอบพระคุณท่านทั้งสามมา ณ ที่นี้

ท้ายที่สุดผู้ศึกษาขอขอบคุณท่านผู้อำนวยการสถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ และเจ้าหน้าที่ของสถาบันฯ ทุกท่านที่ได้กรุณาอำนวยความสะดวกแก่ผู้เข้ารับการอบรมทุกท่านด้วยความเต็มใจ และเปี่ยมไปด้วยอัธยาศัยไมตรีที่ดียิ่งตลอดระยะเวลา 11 สัปดาห์ของการฝึกอบรม

दनय्विस्व पूलस्वस्ती

กรกฎาคม 2558

สารบัญ

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	ง
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญภาพ	ฅ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ภูมิหลังและความสำคัญของเรื่องที่จะศึกษา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	6
1.3 คำถามในการศึกษา	7
1.4 สมมติฐานของการศึกษา	7
1.5 ขอบเขตการศึกษา วิธีการดำเนินการศึกษา และระเบียบวิธีการศึกษา	7
1.6 ประโยชน์ที่จะได้รับการศึกษา	8
1.7 นิยามศัพท์	8
บทที่ 2 แนวคิดทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	9
2.1 แนวคิดทฤษฎี	9
2.2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	11
2.3 สรุปกรอบแนวคิด	13
บทที่ 3 ผลการศึกษา	14
3.1 กระบวนการในการจัดการเหตุการณ์ยึดครองที่ทำการของรัฐในเขตบริหารพิเศษฮ่องกง	14
3.2 กระบวนการในการจัดการเหตุการณ์ยึดครองที่ทำการของรัฐในประเทศไทย	16
3.3 การเปรียบเทียบกระบวนการจัดการเหตุการณ์ระหว่างประเทศทั้งสอง	18
3.4 ความคิดเห็นของข้าราชการบางส่วนเกี่ยวกับประสิทธิภาพของภาครัฐในการบริหารจัดการเหตุการณ์ยึดครองที่ทำการของรัฐ	20
บทที่ 4 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	22
4.1 สรุปผลการศึกษา	22
4.2 ข้อเสนอแนะ	27
4.3 บทบาทของกระทรวงการต่างประเทศในการพัฒนากฎหมายการชุมนุมในที่สาธารณะ	29
4.4 ประเด็นที่อาจนำไปศึกษาเพิ่มเติม	29
บรรณานุกรม	30

ภาคผนวก	32
ก พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550	33
ข ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ พ.ศ. 2552	57
ค พระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558	77
ง การปฏิบัติ ของกองพันทหารม้าที่ 1 รักษาพระองค์	89
จ แบบคำถาม	90
ประวัติผู้เขียน	91

สารบัญภาพ

ภาพที่ 1 ขั้นตอนในการบริหารจัดการภาวะวิกฤติ

11

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ภูมิหลังและความสำคัญของเรื่องที่จะศึกษา

การยึดครองที่ทำการของรัฐ ถือได้ว่าเป็นเครื่องมือทางการเมืองที่ถูกใช้โดยกลุ่มการเมืองต่างๆ มาเป็นเวลานาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการเรียกร้องทางการเมืองในประเด็นที่มีความสำคัญ และในประเด็นที่ต้องการให้สาธารณชนตระหนัก รับทราบ หรือต้องการการสนับสนุนในวงกว้าง ซึ่งข้อเรียกร้องต่างๆ จะมีตั้งแต่ การต่อต้านประเทศมหาอำนาจ การปลดปล่อยนักโทษ การคัดค้านร่างกฎหมาย จนถึงการล้มล้างรัฐบาล

การยึดครองที่ทำการของรัฐมิได้มีความหมาย หรือความสำคัญจำกัดอยู่เฉพาะการที่กลุ่มผู้ชุมนุมสามารถบุกเข้าไปยึดครองที่ทำการของรัฐในทางกายภาพได้เท่านั้น แต่ยังมีนัยยะแฝงในทางการเมือง สังคม และจิตวิทยาอีกด้วย โดยเป็นความพยายามของกลุ่มผู้ชุมนุมที่จะขัดขวางการปฏิบัติราชการของรัฐบาลให้หยุดชะงัก ล่าช้า จนกระทั่งไม่สามารถปฏิบัติงานได้โดยสิ้นเชิง เพื่อเป็นการแสดงให้เห็นว่า รัฐบาลในขณะนั้นๆ ไม่มีอำนาจในการบริหารราชการแผ่นดินได้อย่างแท้จริง เป็นการแสดงให้เห็นถึงความอ่อนแอและไร้ประสิทธิภาพของรัฐบาล รวมทั้งเป็นการชักจูงและโน้มน้าวให้ผู้ที่ยังไม่เข้าร่วมการชุมนุมเข้าร่วมการชุมนุมมากยิ่งขึ้น

ในอดีตความพยายามที่จะขัดขวาง หรือลดความสามารถในการบริหารราชการ หรือลดความน่าเชื่อถือของรัฐบาลในสายตาของสาธารณชนที่มีประสิทธิภาพอย่างชัดเจน และมีผลกระทบในวงกว้างก็คือ การนัดหยุดงานเป็นการทั่วไปของสหภาพแรงงานกลุ่มต่างๆ โดยเฉพาะสหภาพแรงงานที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการประชาชน ซึ่งแม้ว่าผลกระทบส่วนใหญ่ของการนัดหยุดงานนั้นจะตกอยู่กับประชาชนก็ตาม แต่วิธีการนี้ก็สามารถลดประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการของรัฐบาลได้ส่วนหนึ่ง และที่สำคัญที่สุดคือ เป็นการเพิ่มอำนาจต่อรองของสหภาพฯ ในการเจรจาทันทีกับรัฐบาลโดยมีความเดือดร้อนของประชาชนเป็นตัวประกัน

ปัจจุบันการขัดขวาง หรือลดความสามารถในการบริหารราชการของรัฐบาล ได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบออกไป ทั้งในด้านผู้ปฏิบัติ และรูปแบบของการขัดขวาง คือเปลี่ยนแปลงจากสหภาพแรงงานมาเป็นกลุ่มการเมือง จากการนัดหยุดงานในที่ตั้ง หรือเดินขบวนไปตามท้องถนน มาเป็นการปักหลักชุมนุมอย่างยืดเยื้อยาวนานในที่สาธารณะกีดขวางเส้นทางการจราจร และใช้มวลชนจำนวนมากเข้ายึดครองที่ทำการสำคัญๆ ของรัฐ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าวิธีการชุมนุมในที่สาธารณะ กีดขวางการจราจร และยึดครองที่ทำการของรัฐนี้ เป็นมาตรการในการลดความน่าเชื่อถือที่สาธารณชนที่มีต่อการบริหารราชการของรัฐบาลที่มีประสิทธิภาพสูง และน่าจะเป็นวิธีที่จะได้รับความนิยมมากขึ้นต่อไปในอนาคต

ประเทศไทยได้ประสบกับวิกฤติการณ์ กลุ่มผู้ชุมนุมทางการเมืองเข้ายึดครองที่ทำการของรัฐบาลขนาดใหญ่มาแล้ว 3 ครั้ง ได้แก่ การยึดทำเนียบรัฐบาล ในปี พ.ศ. 2549 การยึดทำเนียบรัฐบาล และพื้นที่สี่แยกราชประสงค์ ในปี พ.ศ. 2555 และล่าสุดคือการปิดเส้นทางการจราจรในกรุงเทพฯ ยึด

ทำเนียบรัฐบาล และหน่วยราชการต่างๆ ในระหว่างปี พ.ศ. 2556–2557 สำหรับในต่างประเทศนั้น เหตุการณ์ยึดครองที่ทำการของรัฐที่เกิดขึ้นล่าสุด คือเหตุการณ์ที่ผู้ชุมนุมประท้วงเข้ายึดครองบริเวณที่ทำการของรัฐบาลที่เขตบริหารพิเศษฮ่องกงในปี พ.ศ. 2557

รายงานการศึกษานี้จะมุ่งศึกษาเปรียบเทียบเหตุการณ์การชุมนุมและยึดครองที่ทำการของรัฐที่เกิดขึ้นในประเทศไทย ในช่วงปี พ.ศ. 2556–2557 และเหตุการณ์การยึดครองพื้นที่ที่ทำการของรัฐที่เกิดขึ้นในเขตบริหารพิเศษฮ่องกงในปี พ.ศ. 2557 ที่แม้ว่ารูปแบบ และลักษณะของการยึดครองที่ทำการของรัฐที่เกิดขึ้นทั้งสองแห่งจะมีความคล้ายคลึงกันหลายประการ แต่การตอบสนองของภาครัฐต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นมีความแตกต่างกัน ส่งผลให้บทสรุปของเหตุการณ์ทั้งสองมีความแตกต่างกันโดยสิ้นเชิง

1.1.1 การชุมนุมประท้วงที่เกิดขึ้นในกรุงเทพฯ

การชุมนุมประท้วงที่เกิดขึ้นในประเทศไทย มีสาเหตุเริ่มแรกมาจากการที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคเพื่อไทย ได้เสนอ “ร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมแก่ผู้ซึ่งกระทำความผิดเนื่องจากการชุมนุมทางการเมือง การแสดงออกทางการเมืองของประชาชน พ.ศ.” ที่มีเนื้อหาจะนิรโทษกรรมให้แก่ผู้ร่วมการชุมนุมทางการเมือง แต่ไม่รวมถึงแกนนำ และผู้สั่งการ เข้าสู่การพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งร่างพระราชบัญญัตินี้ได้ผ่านสภาในวาระแรกในเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2556 และถูกนำเข้าสู่การพิจารณาของคณะกรรมการการนิรโทษกรรมได้พิจารณาว่าร่างพระราชบัญญัตินี้แล้วเสร็จ และส่งคืนกลับมายังสภาผู้แทนราษฎรในวันที่ 18 ตุลาคม พ.ศ. 2556 โดยพบว่าร่างพระราชบัญญัตินี้ส่งกลับมานี้ไม่เพียงแต่จะนิรโทษกรรมให้แก่ผู้ร่วมการชุมนุมทางการเมือง แต่กลับมีการขยายขอบเขตของการนิรโทษกรรมให้รวมถึง แกนนำการชุมนุม ผู้สั่งการ ผู้นำรัฐบาล และผู้ทำทางทหาร อีกทั้งมีการยกเลิกข้อหาลักษณะต่างๆ ที่มีต่อนักการเมืองคนสำคัญๆ อีกด้วย โดยครอบคลุมช่วงเวลาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547–2556 ทำให้ร่างพระราชบัญญัตินี้ได้รับการต่อต้านจากกลุ่มการเมืองต่างๆ เนื่องจากเห็นว่าจะเป็นการเอื้อประโยชน์แก่นักการเมืองที่ทำความผิดในข้อหาต่างๆ ในช่วงเวลาที่ผ่านมา

วันที่ 31 ตุลาคม พ.ศ. 2556 ศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยที่ 56/2556 ว่าการชุมนุมของกลุ่มต่อต้านรัฐบาลเป็นไปโดยสงบ และปราศจากอาวุธ จึงเป็นการใช้สิทธิเสรีภาพที่ได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ

ในวันที่ 4 พฤศจิกายน พ.ศ. 2556 รัฐบาลได้นำ “ร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมแก่ผู้ซึ่งกระทำความผิดเนื่องจากการชุมนุมทางการเมือง การแสดงออกทางการเมืองของประชาชน พ.ศ.” เข้าสู่การพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎร ในวาระสองและสาม และได้ผ่านการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรในวันที่ 4 พฤศจิกายน พ.ศ. 2556 แต่ในวันที่ 11 พฤศจิกายน พ.ศ. 2556 วุฒิสภามีมติไม่รับร่างพระราชบัญญัตินี้

อย่างไรก็ดีการชุมนุมต่อต้านรัฐบาลได้มีขึ้นในหลายพื้นที่ของกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด และต่อมาในวันที่ 11 พฤศจิกายน พ.ศ. 2556 หลังจากที่วุฒิสภาไม่รับร่างพระราชบัญญัติฯ แกนนำในการชุมนุมได้ประกาศเปลี่ยนแปลงเป้าหมายในการชุมนุมจากการต่อต้านร่างพระราชบัญญัติฯ มาเป็นการต่อต้านเผด็จการรัฐสภา พร้อมเรียกร้องให้มีการนัดหยุดงาน การดงข้าวระกาศ ชักชวนประชาชนให้เข้าร่วมการชุมนุมเพิ่มขึ้นเพื่อกดดันรัฐบาล ในช่วงปลายเดือนพฤศจิกายน

พ.ศ. 2556 กลุ่มผู้ชุมนุมได้ปิดล้อม บุกรุก และยึดครองที่ทำการของรัฐ รัฐวิสาหกิจที่สำคัญๆ หลายแห่ง อาทิ กระทรวงการคลัง สำนักงานประมาณ กระทรวงการต่างประเทศ กรมประชาสัมพันธ์ บริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน) ทำการตัดน้ำ และกระแสไฟฟ้า รวมถึงขับไล่ผู้ที่ทำงานอยู่ให้ออกจากสถานที่ทำงาน โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจไม่ได้เข้าขัดขวางแต่อย่างใด

ในวันที่ 29 พฤศจิกายน พ.ศ. 2556 กลุ่มผู้ชุมนุมได้ประกาศจัดตั้ง “คณะกรรมการประชาชนเพื่อการเปลี่ยนแปลงประเทศไทยให้เป็นประชาธิปไตยอันสมบูรณ์ อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข” (กปปส.) เพื่อเป็นแกนนำในการชุมนุมขับไล่รัฐบาล

ในช่วงต้นเดือนธันวาคม พ.ศ. 2556 ได้เกิดเหตุการณ์ความรุนแรงขึ้นบริเวณ มหาวิทยาลัยรามคำแหงระหว่างกลุ่ม กปปส. และกลุ่มผู้สนับสนุนรัฐบาล และการปะทะกันที่บริเวณ ทำเนียบรัฐบาล และกองบัญชาการตำรวจนครบาล ระหว่างกลุ่ม กปปส. ที่พยายามบุกยึดสถานที่ทั้งสอง กับเจ้าหน้าที่ตำรวจ-ทหาร นอกจากนี้ กลุ่ม กปปส. ยังบุกยึดสถานีโทรทัศน์หลายแห่งเพื่อบังคับให้แพร่ภาพคำปราศรัยของแกนนำ กปปส. อีกด้วย

ต่อมาในวันที่ 9 ธันวาคม พ.ศ. 2556 รัฐบาลได้ประกาศยุบสภา และกำหนดให้มีการเลือกตั้งใหม่ในวันที่ 2 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2557 แต่กลุ่ม กปปส. คัดค้านการจัดการเลือกตั้งดังกล่าว และในช่วงปลายเดือนธันวาคม พ.ศ. 2556 ได้เกิดการปะทะกันระหว่างกลุ่ม กปปส. กับเจ้าหน้าที่ตำรวจ บริเวณสถานที่ลงทะเบียนเลือกตั้ง มีผู้เสียชีวิตและได้รับบาดเจ็บจำนวนหนึ่ง ในช่วงเวลาเดียวกันเจ้าหน้าที่ตำรวจได้ออกหมายจับเลขาธิการ กปปส. ในข้อหาก่อการกบฏ แต่ไม่มีความพยายามในการจับกุม

วันที่ 18 ธันวาคม พ.ศ. 2556 ศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยอีกครั้งว่า การชุมนุมของกลุ่ม กปปส. เป็นการใช้สิทธิเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธเพื่อแสดงเจตนารมณ์ทางการเมือง ในขณะที่ศาลอาญามีความเห็นว่าการวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ไม่ตรงกับข้อเท็จจริงที่ปรากฏ จึงไม่มีผลผูกพันที่ศาลอาญาจะต้องปฏิบัติตาม

วันที่ 4 มกราคม พ.ศ. 2557 หัวหน้าศูนย์อำนวยการรักษาความสงบเรียบร้อย ประกาศว่าการชุมนุมเป็นภัยร้ายแรงต่อความมั่นคงของชาติ และรัฐบาลจะดำเนินมาตรการต่างๆ เพื่อรับมือกับการชุมนุม พร้อมเตือนว่าผู้เข้าร่วมการชุมนุมเป็นผู้ที่ละเมิดกฎหมาย ในวันที่ 13 มกราคม พ.ศ. 2557 กลุ่ม กปปส. ชุมนุมใหญ่ ปิดถนนสายหลักในกรุงเทพฯ เพื่อกดดันรัฐบาล มีการใช้ความรุนแรง และใช้อาวุธเป็นระยะ จนมีผู้เสียชีวิตและบาดเจ็บจำนวนหนึ่ง กลุ่ม กปปส. ยังได้ทำการยึดครองและปิดกั้นที่ทำการของรัฐ และรัฐวิสาหกิจทั้งในกรุงเทพฯ และจังหวัดต่างๆ หลายแห่ง จนในวันที่ 21 มกราคม พ.ศ. 2557 รัฐบาลได้ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินที่มีความร้ายแรงในพื้นที่กรุงเทพฯ และพื้นที่โดยรอบ ทำให้รัฐบาลมีอำนาจในการประกาศการห้ามออกจากเคหสถานเวลาค่ำคืน ตรวจพิจารณาสื่อสารมวลชน สลายการชุมนุม ใช้กำลังทหารเพื่อ "รักษาความสงบเรียบร้อย" ควบคุมตัวผู้ต้องสงสัยโดยปราศจากข้อกล่าวหา ห้ามการชุมนุมทางการเมืองเกินห้าคนและประกาศให้บางส่วนของประเทศเข้าถึงไม่ได้ แต่การบังคับใช้อำนาจของรัฐบาลตามประกาศดังกล่าวเป็นไปอย่างจำกัด

กลุ่ม กปปส. ได้ทำการขัดขวางการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งล่วงหน้า ในวันที่ 26 มกราคม พ.ศ. 2557 และการเลือกตั้งทั่วไปในวันที่ 2 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2557 ด้วยวิธีการต่างๆ อาทิ ขัดขวางการจัดส่งหีบบัตรเลือกตั้ง การขัดขวางประชาชนมิให้ไปใช้สิทธิ จนถึงการใช้อาวุธปะทะกัน

จนมีประชาชนเสียชีวิตและได้รับบาดเจ็บจำนวนหนึ่ง แต่ท้ายที่สุดมีผู้มาใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งทั่วประเทศ คิดเป็นร้อยละ 47.72 และมีเขตเลือกตั้งที่ถูกขัดขวางจนไม่สามารถจัดการลงคะแนนได้จำนวน 28 เขตเลือกตั้ง

วันที่ 5 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2557 ศาลอาญาได้ออกหมายจับแกนนำการชุมนุม 19 คน ในข้อหา ฝ่าฝืนพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 ระหว่างวันที่ 14–18 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2557 เจ้าหน้าที่ตำรวจได้พยายามยึดพื้นที่สาธารณะคืนจากกลุ่ม กปปส. และประสบกับการต่อต้านจากกลุ่ม กปปส. ในบางพื้นที่ เหตุการณ์ความรุนแรงยังคงปรากฏอย่างต่อเนื่องในพื้นที่ต่างๆ ทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด ทำให้มีผู้เสียชีวิต บาดเจ็บ และถูกจับกุม จำนวนหนึ่ง

วันที่ 19 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2557 ศาลแพ่งได้มีคำพิพากษาห้ามมิให้รัฐบาลนำเอาประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินที่มีความร้ายแรงมาใช้บังคับกับกลุ่มผู้ชุมนุม เพราะการชุมนุมเป็นไปโดยสงบและปราศจากอาวุธตามที่ศาลรัฐธรรมนูญเคยวินิจฉัยไว้เมื่อวันที่ 30 ตุลาคม พ.ศ. 2556

วันที่ 28 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2557 แกนนำกลุ่ม กปปส. ได้ประกาศยุติการปิดเส้นทางจราจรในกรุงเทพฯ ยุบรวมเวทีชุมนุมจาก 5 เวที เหลือเพียง 2 เวที แต่ในขณะเดียวกัน เหตุการณ์ความรุนแรง และการกระทำที่เป็นการละเมิดกฎหมายยังคงปรากฏอย่างต่อเนื่อง ต่อมาในวันที่ 18 มีนาคม พ.ศ. 2557 คณะรัฐมนตรีจึงยกเลิกประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินฯ และกลับไปใช้พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. 2551 แทน

วันที่ 3 เมษายน พ.ศ. 2557 ศาลอาญาเพิกถอนหมายจับแกนนำการชุมนุม 19 คน ในข้อหาฝ่าฝืนพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 เนื่องจากเห็นว่ารัฐบาลได้ยกเลิกสถานการณ์ฉุกเฉินแล้ว และในวันที่ 7 พฤษภาคม พ.ศ. 2557 ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยให้นายกรัฐมนตรียิ่งลักษณ์ ชินวัตร และรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องพ้นจากความเป็นรัฐมนตรีเนื่องจากโยกย้ายข้าราชการระดับสูงโดยไม่ถูกต้อง

วันที่ 9 พฤษภาคม พ.ศ. 2557 กลุ่ม กปปส. ได้เดินทางไปปิดล้อมสถานีโทรทัศน์ช่องต่างๆ ในเขตกรุงเทพฯ เพื่อกดดันให้สถานีโทรทัศน์เหล่านั้นเสนอข่าวเฉพาะที่มาจากกลุ่ม กปปส. และเตรียมออกอากาศการประกาศชัยชนะของกลุ่ม กปปส. ต่อสาธารณชน

วันที่ 20 พฤษภาคม พ.ศ. 2557 ผู้บัญชาการทหารบกได้ประกาศกักขังการศึกทั่วราชอาณาจักร และเชิญผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งสองฝ่ายมาเจรจาหารือเพื่อยุติความขัดแย้งที่เกิดขึ้น แต่เมื่อการเจรจาไม่เป็นผล ทำให้ในวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2557 ผู้บัญชาการทหารบกจึงได้ทำการยึดอำนาจการปกครองแผ่นดินจากรัฐบาลรักษาการ และสั่งให้ยุติการชุมนุมประท้วงที่ดำเนินมากว่า 7 เดือน

1.1.2 การชุมนุมประท้วงที่เกิดขึ้นในเขตบริหารพิเศษฮ่องกง

การชุมนุมประท้วงที่เขตบริหารพิเศษฮ่องกง มีสาเหตุมาจากการที่รัฐบาลสาธารณรัฐประชาชนจีน ประกาศว่าในการเลือกหัวหน้าคณะผู้บริหารเขตบริหารพิเศษฮ่องกงที่จะมีขึ้นในปี พ.ศ. 2560 นั้น ผู้มีสิทธิเลือกตั้งชาวฮ่องกงจะต้องลงคะแนนเลือกผู้สมัครที่ผ่านการพิจารณาเห็นชอบจากรัฐบาลกลาง ซึ่งกลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงมีความเห็นว่าการกระทำดังกล่าวเป็นการแทรกแซงระบบการเลือกตั้งของฮ่องกง การชุมนุมประท้วงที่ฮ่องกงครั้งนี้ มักจะถูกเรียกว่า Umbrella Movement

การชุมนุมประท้วงเริ่มต้นขึ้นเมื่อวันที่ 26 กันยายน พ.ศ. 2557 โดยกลุ่มนักเรียน นักศึกษาได้เริ่มทำการประท้วงโดยการเข้าชั้นเรียน และนั่งประท้วงการตัดสินใจของรัฐบาลจีนในเรื่องดังกล่าวบริเวณด้านหน้าอาคารที่ทำการรัฐบาล หลังจากนั้น ในวันที่ 28 กันยายน พ.ศ. 2557 นักเรียนนักศึกษาเข้าร่วมกับกลุ่มนักกิจกรรมทางการเมืองได้ประกาศใช้วิธีการประท้วงที่เรียกว่าอารยะขัดขืน (Civil disobedience) ในการประท้วง โดยได้เริ่มการชุมนุมประท้วงที่หน้าทำการรัฐบาลแล้วเดินขบวนไปยังพื้นที่ต่างๆ ในฮ่องกง และยึดครองสี่แยกสำคัญๆ หลายแห่งของฮ่องกงไว้ใช้เป็นสถานที่ชุมนุม นาย C Y Leung หัวหน้าคณะผู้บริหารเขตบริหารพิเศษฮ่องกงตอบโต้กลุ่มผู้ชุมนุมโดยประกาศว่าการชุมนุมครั้งนี้เป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย ในช่วงเย็นและค่ำของวันเดียวกัน เจ้าหน้าที่ตำรวจได้เริ่มการปิดกั้นพื้นที่ชุมนุม และเข้าสลายการชุมนุมโดยมีการใช้แก๊สน้ำตาเพื่อขับไล่ผู้ชุมนุมออกจากพื้นที่ แต่การใช้กำลังของเจ้าหน้าที่ตำรวจในลักษณะดังกล่าวกลับส่งผลทำให้ชาวฮ่องกงโดยทั่วไปไม่พอใจ และให้การสนับสนุนกลุ่มผู้ชุมนุมมากขึ้น

ในช่วงต้นเดือนตุลาคม พ.ศ. 2557 เหตุการณ์ได้ทวีความรุนแรงมากขึ้น มีการปะทะกันทั้งระหว่างผู้ชุมนุมที่ยึดครองพื้นที่ต่างๆ ของฮ่องกงกับกลุ่มต่อต้านการชุมนุม และระหว่างกลุ่มผู้ชุมนุมกับเจ้าหน้าที่ตำรวจอยู่บ่อยครั้ง ในส่วนของการเจรจานั้น ได้มีความพยายามที่จะจัดการเจรจาระหว่างกลุ่มผู้ชุมนุมกับคณะผู้บริหารเขตบริหารพิเศษฮ่องกง แต่ไม่ประสบความสำเร็จ ทำให้มีประชาชนเข้าร่วมกับกลุ่มผู้ชุมนุมเพิ่มมากขึ้น

วันที่ 20 ตุลาคม พ.ศ. 2557 นาย C Y Leung หัวหน้าคณะผู้บริหารฯ ได้สร้างความไม่พอใจแก่สาธารณชน โดยให้สัมภาษณ์สื่อมวลชนว่า การจัดการเลือกตั้งอย่างเป็นทางการเป็นประชาธิปไตยเต็มรูปแบบนั้น จะทำให้ชาวฮ่องกงที่มีฐานะยากจนมีสิทธิมีเสียงทางการเมืองมากเกินไป และปฏิเสธที่จะลาออกจากตำแหน่งตามที่กลุ่มผู้ชุมนุมเรียกร้อง ระหว่างนี้ การเจรจาระหว่างกลุ่มผู้ชุมนุมกับคณะผู้บริหารฯ ก็ไม่มีความคืบหน้า ผู้นำการชุมนุมพยายามจะเดินทางไปกรุงปักกิ่งเพื่อเจรจากับเจ้าหน้าที่รัฐบาลกลาง แต่ถูกขัดขวาง

ในช่วงกลางเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2557 เจ้าหน้าที่ตำรวจเริ่มทำการรื้อถอนสิ่งกีดขวางที่กลุ่มผู้ชุมนุมได้ติดตั้งไว้บนเส้นทางการจราจรและบริเวณโดยรอบของอาคารที่ทำการของรัฐ ซึ่งการรื้อถอนดังกล่าวเป็นไปตามคำสั่งของศาล ซึ่งในขั้นแรกการรื้อถอนเป็นไปด้วยความเรียบร้อย แต่ในการรื้อถอนสิ่งกีดขวางในครั้งต่อๆ มา ได้เกิดการปะทะกันระหว่างเจ้าหน้าที่ตำรวจกับกลุ่มผู้ชุมนุม ซึ่งกลุ่มผู้ชุมนุมได้ตอบโต้ด้วยการปิดล้อมที่ทำการของรัฐบาลอีกครั้ง และเกิดการปะทะกันประปรายต่อไปอีกระยะหนึ่ง

ช่วงต้นเดือนธันวาคม พ.ศ. 2557 ผู้จัดการชุมนุม 3 คน ได้เข้ามอบตัวกับเจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อเป็นการแสดงความรับผิดชอบต่อการจัดการชุมนุมประท้วงที่เกิดขึ้น พร้อมกับขอให้กลุ่มผู้ชุมนุมยุติการชุมนุม ต่อมาในวันที่ 11 ธันวาคม พ.ศ. 2557 เจ้าหน้าที่ตำรวจได้เข้ารื้อถอนสิ่งกีดขวางในพื้นที่ชุมนุมแห่งสุดท้ายตามคำสั่งของศาล และจับกุมตัวผู้ชุมนุมที่ขัดขวางการทำงานของเจ้าหน้าที่ไปจำนวนหนึ่ง ทั้งนี้ กลุ่มผู้ชุมนุมประกาศว่าจะไม่ขัดขวางการรื้อถอนดังกล่าว แต่การต่อสู้เพื่อประชาธิปไตยจะยังคงดำเนินต่อไปในฮ่องกง

ตลอดช่วงเวลาที่มีการชุมนุมทางการเมืองมีผู้ร่วมการชุมนุมได้รับบาดเจ็บจำนวน 221 คน และถูกจับกุมจำนวนอีกกว่า 900 คน ในขณะที่มีเจ้าหน้าที่ตำรวจได้รับบาดเจ็บจากการปฏิบัติหน้าที่จำนวน 130 คน

จะเห็นได้ว่าการชุมนุมทางการเมืองที่เกิดขึ้นในไทยและในเขตบริหารพิเศษฮ่องกงจะมีรูปแบบของการชุมนุม และการกดดันรัฐบาลที่คล้ายคลึงกัน คือมีการบุกยึดครองสถานที่สาธารณะ กีดขวางการจราจร และปิดล้อมที่ทำการของรัฐ เพื่อขัดขวางการปฏิบัติงานของข้าราชการ แต่การมาตการตอบสนองของภาครัฐที่มีต่อกลุ่มผู้ชุมนุมมีความแตกต่างกัน ดังนั้นจึงเป็นเรื่องที่น่านศึกษาว่าอะไรเป็นปัจจัยที่ทำให้การบริหารจัดการวิกฤติการณ์การยึดครองที่ทำการของรัฐในประเทศไทย และในเขตบริหารพิเศษฮ่องกงแตกต่างกัน

ในขั้นนี้ ผู้ศึกษาพบว่าความแตกต่างระหว่างไทยกับเขตบริหารพิเศษฮ่องกงที่เห็นได้ชัดเจนที่สุดก็คือ ในช่วงเวลาที่เกิดเหตุการณ์ชุมนุมประท้วง ประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกักขังและการชุมนุมในที่สาธารณะ ในขณะที่เขตบริหารพิเศษฮ่องกงมีกฎหมายลักษณะดังกล่าวใช้มาเป็นเวลานาน ซึ่งผู้ศึกษาคาดว่าเรื่องนี้น่าจะเป็นสาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้รูปแบบ และวิธีการในการบริหารจัดการสถานการณ์การยึดครองที่ทำการของรัฐ มีความแตกต่างกัน

ความสามารถของภาครัฐในการบริหารราชการแผ่นดิน และบริหารจัดการวิกฤติการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นภายในประเทศอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นปัจจัยหนึ่งที่จะช่วยเสริมสร้างภาพลักษณ์ และความเชื่อมั่นที่ชาวต่างประเทศ ทั้งในระดับรัฐบาล นักธุรกิจ ตลอดจนประชาชนทั่วไปมีต่อรัฐบาล ดังนั้น กระบวนการต่างประเทศ ที่แม้ว่าจะเป็นหน่วยราชการแห่งหนึ่งที่ได้รับผลกระทบจากการถูกยึดครองที่ทำการ นอกจากจะต้องทำหน้าที่ในการชี้แจงข้อเท็จจริง ทำความเข้าใจ และเสริมสร้างความเชื่อมั่นของชาวต่างประเทศที่มีต่อประเทศไทยแล้ว ควรที่จะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการปรับปรุงประสิทธิภาพในการบริหารจัดการภาวะวิกฤติของภาครัฐให้ดียิ่งขึ้น เพื่อให้การบริหารจัดการภาวะวิกฤติของประเทศ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โปร่งใส ชัดเจน และเป็นไปตามมาตรฐานสากล เพื่อคงไว้ซึ่งภาพลักษณ์ที่ดีของประเทศ และรักษาไว้ซึ่งสิทธิ เสรีภาพตามรัฐธรรมนูญของประชาชน

รายงานการศึกษานี้จึงมุ่งที่จะศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบ วิธีการในการบริหารจัดการเหตุการณ์ของภาครัฐในการบริหารจัดการภาวะวิกฤติ ตลอดจนวิเคราะห์ถึงปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อการตัดสินใจของภาครัฐในการเลือกแนวทางการบริหารจัดการเหตุการณ์ ซึ่งผลที่ได้จากการศึกษานี้ อาจจะนำไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงประสิทธิภาพของภาครัฐในการบริหารภาวะวิกฤติได้ในอนาคต

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1.2.1 เพื่อศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบ และลักษณะของการยึดครองที่ทำการของรัฐที่เกิดขึ้นทั้งในและต่างประเทศ

1.2.2 เพื่อทราบถึงแนวปฏิบัติของภาครัฐในการบริหารจัดการเหตุการณ์ ตลอดจนทราบถึงปัญหา อุปสรรค และข้อจำกัดของภาครัฐในการบริหารจัดการเหตุการณ์

1.2.3 เพื่อเสนอแนะแนวทางให้แก่ภาครัฐเพื่อนำไปปรับปรุงการบริหารจัดการเหตุการณ์การยึดครองที่ทำการของรัฐให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.3 คำถามในการศึกษา

1.3.1 ปัจจัยใดบ้างที่มีผลต่อการบริหารจัดการภาวะวิกฤติของภาครัฐ ในเหตุการณ์ยึดครองที่ ทำการของรัฐ

1.3.2 กระทรวงการต่างประเทศ จะสามารถเข้ามามีบทบาทในการปรับปรุงประสิทธิภาพในการบริหารจัดการวิกฤติการณ์ที่เกิดจากการชุมนุมในที่สาธารณะได้อย่างไร

1.4 สมมุติฐานของการศึกษา

การที่ประเทศไทยไม่มีกฎหมายกำกับดูแลการชุมนุมในที่สาธารณะ และประชาชนไม่เข้าใจในการใช้สิทธิ เสรีภาพทางการเมืองที่ถูกต้อง ทำให้การบริหารจัดการภาวะวิกฤติของภาครัฐในเหตุการณ์ยึดที่ทำการของรัฐเป็นไปได้ไม่เต็มประสิทธิภาพ

1.5 ขอบเขตการศึกษา วิธีการดำเนินการศึกษา และระเบียบวิธีการศึกษา

1.5.1 ขอบเขตการศึกษา

รายงานฉบับนี้ จะศึกษาเปรียบเทียบเหตุการณ์การเข้ายึดครองที่ทำการของรัฐที่เกิดขึ้นในระหว่างการชุมนุมทางการเมืองในประเทศไทย ระหว่างปี พ.ศ. 2556–2557 กับการชุมนุมทางการเมืองในเขตบริหารพิเศษฮ่องกงในปี พ.ศ. 2557 โดยจะเปรียบเทียบถึงลักษณะของการเข้ายึดครองที่ทำการรัฐบาล การตอบสนองของภาครัฐ ปัญหา อุปสรรค และข้อจำกัดในการบริหารจัดการเหตุการณ์ดังกล่าว

1.5.2 วิธีดำเนินการศึกษา

ใช้การบรรยายเชิงพรรณนา โดยการวิเคราะห์เนื้อหาของเอกสารที่มาจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง นำมาศึกษาร่วมกับเอกสารของทางราชการ บทความทางวิชาการ แบบสอบถามข้าราชการ และรายงานจากสื่อมวลชนที่เกี่ยวข้องเพื่อเปรียบเทียบกระบวนการทำงาน และวิเคราะห์หาสาเหตุ จากนั้นจะนำผลของการวิเคราะห์มาจัดทำข้อเสนอแนะในการปรับปรุงประสิทธิภาพในการจัดการภาวะวิกฤติของรัฐต่อไป

1.5.3 ระเบียบวิธีการศึกษา

รายงานการศึกษานี้จะใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยเน้นการประมวล และวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมมาจากแหล่งต่างๆ ทั้งจากเอกสารของทางราชการ และสื่อมวลชนสาขาต่างๆ โดยใช้ทฤษฎีการจัดการภาวะวิกฤติมาเป็นกรอบในการวิเคราะห์เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ทั้งในไทย และเขตบริหารพิเศษฮ่องกง เพื่อเปรียบเทียบลักษณะของการบริหารจัดการภาวะวิกฤติของภาครัฐ

นอกจากนี้ยังได้ทำการสอบถามความคิดเห็นของข้าราชการระดับชำนาญการพิเศษ ขึ้นไปจากหน่วยราชการต่างๆ อีกจำนวนหนึ่ง เพื่อนำเอาข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะจากผู้ได้รับผลกระทบจากการยึดครองที่ทำการโดยตรง มาประกอบการวิเคราะห์ และจัดทำข้อเสนอแนะต่อไป

1.6 ประโยชน์ที่จะได้รับจากการศึกษา

1.6.1 เรียนรู้กระบวนการในการจัดการกับเหตุการณ์การยึดครองที่ทำการของรัฐ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ทราบถึงปัญหา อุปสรรค และข้อจำกัดในการบริหารจัดการเหตุการณ์ของภาครัฐ

1.6.2 สามารถจัดทำข้อสังเกต และข้อเสนอแนะ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของภาครัฐในการบริหารจัดการเหตุการณ์ในลักษณะเดียวกันนี้ในอนาคต

1.7 นิยามศัพท์

A crisis is a situation that somehow challenges the public's sense of appropriateness, tradition, values, safety, security or the integrity of the government (Boisvert and Moore, 2004)

การก่อการร้าย หมายความว่า การกระทำใดๆ ที่สร้างความปั่นป่วนให้ประชาชนเกิดความหวาดกลัว หรือเพื่อขู่เข็ญ หรือบีบบังคับรัฐบาล หรือองค์การระหว่างประเทศ ให้กระทำหรือละเว้นกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใด อันก่อให้เกิดความเสียหายต่อชีวิตหรือทรัพย์สินที่สำคัญ (ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ พ.ศ. 2552)

สาธารณภัย หมายความว่า อัคคีภัย วาตภัย อุทกภัย ภัยแล้ง โรคระบาดในมนุษย์ โรคระบาดสัตว์ โรคระบาดสัตว์น้ำ การระบาดของศัตรูพืช ตลอดจนภัยอื่นๆ อันมีผลกระทบต่อสาธารณชน ไม่ว่าเกิดจากธรรมชาติ มีผู้ทำให้เกิดขึ้น อุบัติเหตุ หรือเหตุอื่นใด ซึ่งก่อให้เกิดอันตรายแก่ชีวิต ร่างกายของประชาชน หรือความเสียหายแก่ทรัพย์สินของประชาชน หรือของรัฐ และให้หมายความรวมถึงภัยทางอากาศ และการก่อวินาศกรรมด้วย (พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550)

การก่อวินาศกรรม หมายความว่า การกระทำใดๆ อันเป็นการมุ่งทำลายทรัพย์สินของประชาชนหรือของรัฐ หรือสิ่งอันเป็นสาธารณูปโภค หรือการรบกวน ขัดขวาง หน่วงเหนี่ยวระบบการปฏิบัติงานใดๆ ตลอดจนการประทุษร้ายต่อบุคคลอันเป็นการก่อให้เกิดความปั่นป่วนทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ โดยมุ่งหมายที่จะก่อให้เกิดความเสียหายต่อความมั่นคงของรัฐ (พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550)

Civil Disobedience (อารยะขัดขืน) หมายความว่า การกระทำทางการเมืองที่ขัดแย้งกับกฎหมาย โดยกระทำต่อสาธารณะ ปราศจากความรุนแรง ด้วยความตระหนักรู้ บนเป้าหมายเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในกฎหมาย หรือนโยบายของรัฐบาล (as a public, nonviolent, conscientious yet political act contrary to law usually done with the aim of bringing about change in the law or policies of the government) (สมชาย ปรีชาศิลปกุล, 2551)

บทที่ 2

แนวคิดทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดทฤษฎี

การศึกษาในครั้งนี้ เป็นการศึกษาถึงการบริหารจัดการของภาครัฐ ในกรณีที่เกิดเหตุการณ์การยึดครองที่ทำการของรัฐ ซึ่งมีแนวคิดทฤษฎีที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการศึกษาได้คือการจัดการภาวะวิกฤติ (Crisis management)

2.1.1 การจัดการภาวะวิกฤติ (Crisis management) (อัจฉราพรรณ จรัสวัฒน์, 2555)

การจัดการภาวะวิกฤติเป็นกระบวนการที่องค์กร หรือสังคมเลือกใช้ในการจัดการกับเหตุการณ์ที่เป็นอันตรายต่อองค์กร หรืออันตรายต่อสังคม โดยมีลักษณะสำคัญ คือ

- 1) เป็นภัยคุกคามต่อองค์กร
- 2) มีองค์ประกอบ/สภาพแวดล้อมที่ก่อให้เกิดความแปลกใจ ตกใจ คาดไม่ถึง
- 3) มีเวลาตัดสินใจดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งอย่างจำกัด
- 4) มีความจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลง

การจัดการภาวะวิกฤติ (Crisis management) มีความแตกต่างจากการจัดการความเสี่ยง (Risk management) ตรงที่ว่า แม้ว่าทั้งสองเรื่องจะเกี่ยวข้องกับการรับมือกับภัยคุกคาม และการแสวงหาวิธีการที่ดีที่สุดในการหลีกเลี่ยงภัยคุกคามนั้นๆ แต่การจัดการภาวะวิกฤติ จะเกี่ยวข้องโดยตรงกับภาวะวิกฤติที่เกิดขึ้นกับองค์กรแล้ว ซึ่งองค์กรจะต้องตอบสนองต่อวิกฤติการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว และทันเหตุการณ์ ควบคุมสถานการณ์ และผลกระทบให้อยู่ในขอบเขตที่สามารถบริหารจัดการได้ รวมถึงจำกัดขอบเขตของความเสียหายให้น้อยที่สุด

2.1.2 ยุทธศาสตร์ในการในการจัดการภาวะวิกฤติ (Crisis management strategy)

(Kauffman, 1999)

องค์กรใดๆ ก็ตามที่เผชิญกับภาวะวิกฤติ อย่างน้อยที่สุดจะต้องดำเนินการดังต่อไปนี้

- 1) ตอบสนองต่อสถานการณ์ด้วยความรวดเร็ว
- 2) พูดความจริง
- 3) ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารต่อสาธารณชนอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียจากภาวะวิกฤติที่เกิดขึ้น

2.1.3 ขั้นตอนในการบริหารจัดการภาวะวิกฤติ

ตามแนวความคิดของนาย Patrick Boisvert และนาย Raphael Moore เห็นว่าในการจัดการกับภาวะวิกฤตินั้น สามารถแบ่งช่วงเวลาในการจัดการกับปัญหาออกเป็น 3 ช่วง รวม 4 ขั้นตอน ได้แก่

2.1.3.1 การบริหารจัดการในช่วงก่อนเกิดวิกฤติการณ์ ประกอบด้วย 2 ขั้นตอน คือ

1) Mitigation เป็นขั้นตอนที่องค์กรพยายามที่จะลดความเสี่ยงที่จะเกิดวิกฤติการณ์ขึ้นกับองค์กร โดยจะพยายามค้นหาจุดอ่อนขององค์กรแล้วแก้ไขจุดอ่อนนั้นๆ ประเมินระดับความเสี่ยงขององค์กรในสถานการณ์ต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้ ศึกษาวิกฤติการณ์ที่เลวร้ายที่สุดที่สามารถเกิดขึ้นได้ ศึกษาถึงวิกฤติการณ์ที่เคยเกิดขึ้นและแนวทางการแก้ไข สร้างองค์ความรู้ และจัดตั้งกลไกในการตรวจสอบและประเมินความเสี่ยง เป็นต้น

2) Preparedness เป็นขั้นตอนที่องค์กรจัดเตรียมมาตรการต่างๆ เพื่อรองรับต่อวิกฤติการณ์ที่อาจจะเกิดขึ้น การเตรียมการในขั้นนี้จะประกอบด้วย

(1) การจัดทำแผนปฏิบัติการ แผนการประชาสัมพันธ์และสื่อสารที่มีค่าจำกัด ความที่ชัดเจน กระชับ มีโครงสร้างการปฏิบัติงานที่เหมาะสม

(2) กำหนดนโยบาย และกระบวนการในการปฏิบัติงานที่ชัดเจน และมีวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงาน

(3) จัดตั้งทีมงานเพื่อบริหารจัดการภาวะวิกฤติ

(4) สร้างความสัมพันธ์กับหน่วยงาน หรือองค์กรที่น่าจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการภาวะวิกฤติขององค์กร

(5) จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่ และบุคลากร ที่องค์กรคาดว่าจะจำเป็นต้องใช้งานเพื่อบริหารจัดการวิกฤติการณ์ที่จะเกิดขึ้น

(6) ทดสอบและซักซ้อมแผนปฏิบัติการที่ได้จัดทำเอาไว้ เพื่อให้บุคลากรในองค์กรมีความเข้าใจในแผน มีความตื่นตัว มีความพร้อม และสามารถปฏิบัติหน้าที่ตามที่แผนปฏิบัติการกำหนดไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.1.3.2 การบริหารจัดการในช่วงระหว่างวิกฤติการณ์

1) Response เป็นช่วงเวลาที่ต้องตอบสนองต่อวิกฤติการณ์ที่เกิดขึ้น เพื่อแก้ไขผลกระทบที่ตามมาจากวิกฤติการณ์ที่เกิดขึ้น การตอบสนองต่อวิกฤติการณ์ที่เกิดขึ้นมีจุดมุ่งหมายเพื่อควบคุมสถานการณ์ และจำกัดขอบเขตของความเสียหายที่เกิดขึ้น ทั้งนี้ การตอบสนองขององค์กรช่วงเวลานี้จะต้องเป็นไปอย่างรวดเร็ว และจะต้องมีการประสานงานและการสื่อสารที่ซับซ้อน ตามลักษณะของวิกฤติการณ์ที่เกิดขึ้น ซึ่งในขั้นตอนนี้จะประกอบด้วยภารกิจ 3 ประการ คือ

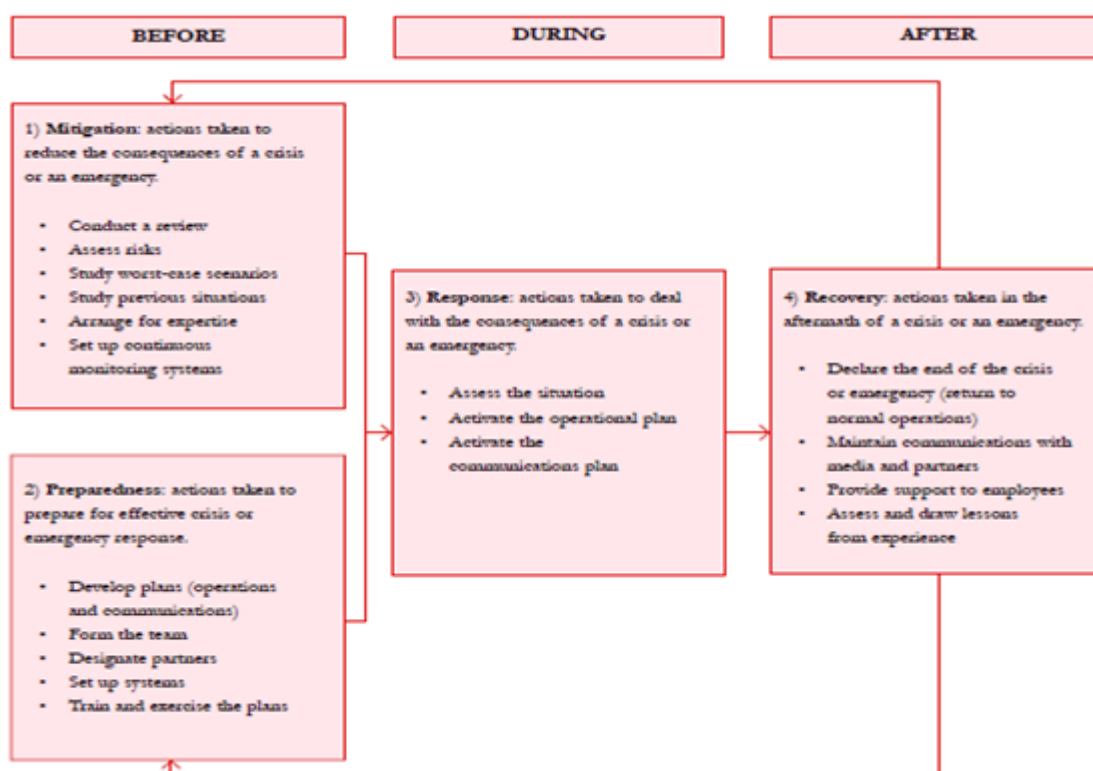
(1) การประเมินวิกฤติการณ์ที่เกิดขึ้น เป็นการรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนความน่าเชื่อถือของข้อมูลที่รวบรวมมา เพื่อให้องค์กรทราบถึงระดับของความรุนแรง และขอบเขตของผลกระทบที่เกิดขึ้น รวมทั้งสามารถมอบหมายภารกิจให้แก่หน่วยงานที่เหมาะสมได้อย่างถูกต้อง

(2) การนำแผนปฏิบัติการที่ได้จัดเตรียมไว้ออกมาใช้ในการตอบสนองต่อวิกฤติการณ์ที่เกิดขึ้น โดยขั้นแรกสุดจะเป็นการจัดตั้งทีมงานเพื่อบริหารจัดการเหตุการณ์ ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อร่วมกันพิจารณาวิกฤติการณ์ที่เกิดขึ้นอีกครั้ง จัดเรียงลำดับความร้ายแรงของปัญหา นำเสนอแผนระยะสั้นเพื่อจำกัดขอบเขตของความเสียหาย และแสวงหาแนวทางการแก้ไขปัญหาในระยะยาว

(3) การนำแผนปฏิบัติการด้านประชาสัมพันธ์และสื่อสารออกมาใช้ในการสื่อสารกับสาธารณชน และสื่อมวลชน โดยมีวัตถุประสงค์หลักคือ เป็นการชี้แจงถึงสาเหตุของวิกฤติการณ์ ขอบเขตของปัญหา รวมถึงมาตรการที่องค์กรนำมาใช้ในการแก้ไขวิกฤติการณ์ และจำกัดความเสียหายที่เกิดขึ้น ทั้งนี้ องค์กรจะต้องทำการประชาสัมพันธ์ และสื่อสารข้อมูลล่าสุดที่เกี่ยวข้องกับวิกฤติการณ์ออกสู่สาธารณชนอย่างต่อเนื่อง

2.1.3.3 การบริหารจัดการช่วงหลังวิกฤติการณ์

Recovery เป็นช่วงเวลาที่ยังต้องกระทำหลังจากผ่านพ้นวิกฤติการณ์ไปแล้ว อาทิ การออกแถลงการณ์ หรือประกาศให้สาธารณชนทราบว่าการดำเนินงานทั้งหมดกลับสู่ภาวะปกติแล้ว การประชาสัมพันธ์ข้อเท็จจริงในเรื่องที่เกิดขึ้นให้สาธารณชน และผู้มีส่วนได้เสียได้ทราบ การเยียวยาและให้การช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากวิกฤติการณ์ และการประเมินวิเคราะห์ และศึกษาบทเรียนที่ได้รับจากวิกฤติการณ์ที่เกิดขึ้น

ภาพที่ 1 ขั้นตอนในการบริหารจัดการภาวะวิกฤติ

2.2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

2.2.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550

รัฐธรรมนูญ มีความหมายตามพจนานุกรมแห่งราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ว่า "เป็นกฎหมายสูงสุดที่ใช้จัดระเบียบการปกครองประเทศ กำหนดรูปแบบของรัฐว่าเป็นรัฐเดี่ยว หรือรัฐรวม ระบอบการปกครองของรัฐ รวมทั้งสถาบันและองค์กรที่ใช้อำนาจในการปกครองรัฐ"

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ได้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับเสรีภาพของประชาชนในด้านต่างๆ ดังปรากฏอยู่ในหมวด 3 สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย ส่วนที่ 3 สิทธิและเสรีภาพส่วนบุคคล สรุปได้ดังนี้

- 1) เสรีภาพในชีวิตและร่างกาย
- 2) เสรีภาพในเคหสถาน
- 3) เสรีภาพในการเดินทางและการเลือกถิ่นที่อยู่
- 4) เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น
- 5) เสรีภาพในการสื่อสารถึงกันโดยทางที่ชอบด้วยกฎหมาย
- 6) เสรีภาพในการนับถือศาสนา
- 7) เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ
- 8) เสรีภาพในการรวมตัวกันเป็นสมาคม สหพันธ์ สหองค์กร องค์กรเอกชน หรือ

หมู่คณะอื่น

- 9) เสรีภาพในการรวมตัวจัดตั้งพรรคการเมือง
- 10) เสรีภาพในการประกอบอาชีพและการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม

2.2.2 พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550

เป็นพระราชบัญญัติที่มีขอบเขตในการดำเนินการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ซึ่งพระราชบัญญัตินี้ได้ กำหนด คำนิยามของสาธารณภัย จัดตั้งคณะกรรมการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ (กปภ.ช.) กำหนดหน่วยงานกลางของรัฐในการดำเนินการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กำหนดแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด และแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกรุงเทพมหานคร ตลอดจนกำหนดอำนาจหน้าที่ และผู้รับผิดชอบในการปฏิบัติตามแผนในแต่ละระดับ

2.2.3 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ พ.ศ. 2552

เป็นระเบียบที่กำหนดคำนิยาม ที่เกี่ยวข้องกับการรักษาความปลอดภัยของชาติ วางแนวทางในการปฏิบัติในการรักษาความปลอดภัยเกี่ยวกับเอกสาร บุคคล สถานที่ การประชุมลับ และมาตรการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดการรักษาความปลอดภัย เพื่อให้ส่วนราชการทุกแห่งถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด โดยมีคณะกรรมการนโยบายรักษาความปลอดภัยแห่งชาติเป็นผู้กำหนดนโยบาย และมาตรการในการรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ กำกับดูแลการปฏิบัติของส่วนราชการให้เป็นไปตามระเบียบฯ แก้ไขปรับปรุงระเบียบฯ ให้มีประสิทธิภาพ และเหมาะสมกับสถานการณ์ รวมถึงการออกประกาศต่างๆ เพื่อให้เป็นไปตามระเบียบนี้

2.2.4 รายงานการศึกษาส่วนบุคคล (Individual Study)

เรื่อง “การปฏิบัติการกิจของฝ่ายคุ้มกันทางการทูตในภาวะวิกฤติทางการเมือง กรณีศึกษาในช่วงการชุมนุมประท้วงทางการเมืองบริเวณแยกราชประสงค์ ระหว่างเดือนเมษายน – พฤษภาคม 2553” จัดทำโดย นายกัศป ศรีไพบุลย์ หลักสูตรนักบริหารการทูต รุ่นที่ 4 ปี 2555 ซึ่งเป็นการศึกษาประสิทธิผลของการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ฝ่ายคุ้มกันทางการทูต กรมพิธีการทูต ระหว่างเกิดเหตุการณ์ชุมนุมประท้วงที่แยกราชประสงค์ในช่วง เดือนเมษายน ถึงพฤษภาคม 2555 ซึ่งผู้ศึกษาพบว่า แม้ว่ากลไกการปฏิบัติการกิจของฝ่ายคุ้มกันทางการทูต จะเป็นไปตามขั้นตอนของ

ทฤษฎีการจัดการสภาวะวิกฤติ แต่ยังมีข้อบกพร่องที่สมควรได้รับการปรับปรุงอีกหลายประการ อาทิ โครงสร้างองค์กร จำนวนบุคลากร การติดต่อสื่อสาร และการบริหารจัดการทรัพยากร พร้อมกับเสนอแนะให้ มีการปรับปรุงกระบวนการในการคุ้มครองดูแลคนเหตุในประเทศไทยในสภาวะวิกฤติ ทั้งในระดับนโยบาย อาทิ การยกระดับฝ่ายคุ้มครองกันทางการทูตเป็นหน่วยงานระดับกอง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน การออกกฎหมายเพื่อจัดระเบียบการชุมนุมทางการเมือง และในระดับปฏิบัติ อาทิ จัดการฝึกอบรมบุคลากรให้มีความรู้ และทักษะที่เหมาะสมกับภารกิจ การจัดสรรบุคลากร และทรัพยากรให้เพียงพอ จัดทำฐานข้อมูลที่จำเป็นในการให้การคุ้มครองกันทางการทูต เป็นต้น

2.3 สรุปกรอบแนวคิด

การยึดครองที่ทำการของรัฐของกลุ่มการเมืองต่างๆ ไม่ว่าจะด้วยวัตถุประสงค์ใดๆ ก็ตาม ถือว่า เป็นวิกฤติการณ์รูปแบบหนึ่งที่รัฐบาลจำเป็นต้องเข้าไปบริหารจัดการอย่างทันท่วงที เพราะการที่ที่ทำการของรัฐถูกยึดครอง ย่อมส่งผลกระทบต่อไม่เพียงต่อประสิทธิภาพการในปฏิบัติหน้าที่ราชการตามปกติเท่านั้น แต่ยังส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ และความเชื่อมั่นที่ต่างประเทศมีต่อรัฐบาล ดังนั้นการบริหารจัดการเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อความมั่นคงของรัฐบาลและของประเทศ

ดังนั้นรายงานการศึกษานี้จึงมีแนวคิดในการนำเอาทฤษฎีการจัดการภาวะวิกฤติมาใช้ศึกษาเปรียบเทียบการบริหารจัดการของภาครัฐทั้งสองต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ว่ามีความเหมือนและแตกต่างกันอย่างไร และมีปัจจัยใดบ้างที่มีผลกระทบต่อการบริหารจัดการเหตุการณ์ของรัฐ และข้อเสนอแนะในการปรับปรุงประสิทธิภาพในการจัดการภาวะวิกฤติของภาครัฐ

บทที่ 3

ผลการศึกษา

รายงานการศึกษานี้ มุ่งที่จะศึกษาเปรียบเทียบลักษณะของการบริหารจัดการภาวะวิกฤติของเขตบริหารพิเศษฮ่องกงกับของประเทศไทย ว่ามีความเหมือนและแตกต่างกันอย่างไร เพื่อนำไปสู่การหาข้อสรุปว่ามีปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลให้การบริหารจัดการภาวะวิกฤติมีความแตกต่างกัน

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วในบทที่ 2 ว่า ขั้นตอนในการบริหารจัดการภาวะวิกฤติ ตามแนวความคิดของ นาย Patrick Boisvert และนาย Raphael Moore นั้น สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ระยะ 4 ขั้นตอน ดังนั้นบทที่ 3 ของรายงานการศึกษานี้จะได้แจกแจงลักษณะ และกระบวนการในการจัดการภาวะวิกฤติของฮ่องกง และของไทย ในเหตุการณ์การยึดครองที่ทำการของรัฐ ในแต่ละขั้นตอน ตลอดจนความเหมือนและความต่างของการบริหารจัดการภาวะวิกฤติดังกล่าว

3.1 กระบวนการในการจัดการเหตุการณ์ยึดครองที่ทำการของรัฐในเขตบริหารพิเศษฮ่องกง

3.1.1 ขั้นตอนการลดความเสี่ยง (Mitigation)

การที่รัฐบาลกลางของจีนได้ประกาศว่าการเลือกตั้งหัวหน้าคณะผู้บริหารเขตบริหารพิเศษของฮ่องกงในปี พ.ศ. 2560 ผู้มีสิทธิเลือกตั้งชาวฮ่องกงจะต้องเลือกหัวหน้าคณะผู้บริหารฯ จากรายชื่อผู้สมัครที่ผ่านการพิจารณาเห็นชอบจากรัฐบาลกลางแล้วเท่านั้น ในทัศนะของรัฐบาลกลางจีนแล้ว คำประกาศนี้เป็นการใช้อำนาจตามกฎหมายในการกำหนดกฎเกณฑ์ต่างๆ ที่จะใช้ภายในดินแดนของตนตามปกติ แต่ในสายตาของชาวฮ่องกง โดยเฉพาะนักเรียนนักศึกษาเห็นว่าคำประกาศดังกล่าวเป็นการผิดคำสัญญาที่รัฐบาลกลางจีนได้เคยได้ให้ไว้กับชาวฮ่องกง เมื่อปี พ.ศ. 2540 ที่อังกฤษคืนฮ่องกงให้แก่จีน ซึ่งผู้ศึกษาเห็นว่าในขั้นตอนของการลดความเสี่ยงนี้ รัฐบาลกลางของจีนมีความบกพร่อง ทั้งในขั้นตอนของการทบทวน (review) ประเมิน (assess) หรือพิจารณาถึงสถานการณ์ที่ร้ายแรงที่สุดที่อาจเกิดขึ้นได้ (study worst case scenarios) ของความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นจากการประกาศดังกล่าว โดยความบกพร่องนี้อาจจะมีสาเหตุมาจากการที่ฮ่องกงไม่ได้มีการชุมนุมทางการเมืองขนาดใหญ่มาเวลานาน และการชุมนุมทางการเมืองที่อาจจะเรียกได้ว่ามีขนาดใหญ่ที่เกิดขึ้นในเขตบริหารพิเศษฮ่องกงครั้งล่าสุดเกิดในปี พ.ศ. 2556 เมื่อรัฐบาลกลางจีนพยายามที่จะเข้าไปปรับปรุงการจัดหลักสูตรการศึกษาของฮ่องกง ทำให้ชาวฮ่องกงไม่พอใจจนนำไปสู่การชุมนุมประท้วง โดยในครั้งนั้นเหตุการณ์ได้ยุติลงได้ในระยะเวลาอันสั้นด้วยการเจรจาประนีประนอมระหว่างกัน แต่ในครั้งนี้นี้ฝ่ายรัฐบาลทั้งรัฐบาลกลาง และคณะผู้บริหารเขตบริหารพิเศษฮ่องกง ไม่มีท่าทีที่จะประนีประนอมในประเด็นนี้กับกลุ่มผู้ชุมนุมแต่อย่างใด

3.1.2 ขั้นตอนการเตรียมการ (Preparedness)

ในช่วงเวลาที่ผ่านมารัฐบาลจีนได้เผชิญกับการชุมนุมประท้วงของประชาชนในพื้นที่ต่างๆ ของประเทศอยู่เนืองๆ โดยส่วนใหญ่จะเป็นการประท้วงของประชาชนในเรื่องต่างๆ ไป ที่ไม่มีนัยยะ

ทางการเมือง อาทิ การทุจริตของเจ้าหน้าที่พรรค และของรัฐ หรือการใช้อำนาจรัฐที่ไม่เป็นธรรม รัฐบาลกลางจีนเองก็ตระหนักถึงปัญหาความไม่พอใจของประชาชนในเรื่องต่างๆ ที่นับวันจะมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ตามระดับการพัฒนาทางเศรษฐกิจของจีน ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อความมั่นคง และเสถียรภาพของพรรคฯ และรัฐบาล ดังนั้นเพื่อให้การดำเนินการของรัฐเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ในการประชุมสมัยที่สามของการประชุมใหญ่ของพรรคคอมมิวนิสต์จีนครั้งที่สิบแปด เมื่อเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2556 คณะกรรมการกลางพรรคฯ จึงมีมติให้จัดตั้ง Central National Security Commission ขึ้น ประกอบด้วยนาย Xi Jinping ประธานาธิบดีจีน เป็นประธาน นาย Li Keqiang นายกรัฐมนตรีจีน และนาย Zhang Dejiang ประธานคณะกรรมการการประจำ สภาประชาชน เป็นรองประธาน โดยคณะกรรมการนี้จะมีหน้าที่ในการกำหนดนโยบาย จัดทำแผน และประสานการปฏิบัติงานกับหน่วยงานต่างๆ ของรัฐในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงของประเทศ โดยคณะกรรมการนี้ จะรายงานตรงต่อกรรมการเมืองของคณะกรรมการกลางของพรรค จึงอาจกล่าวได้ว่าการที่พรรคคอมมิวนิสต์จีนได้จัดตั้ง Central National Security Commission ขึ้นในครั้งนี้เป็นการเตรียมทีมงาน (form the team) การกำหนดตัวผู้ปฏิบัติ (designate partners) และการจัดตั้งสายการบังคับบัญชา (set up systems) เพื่อรองรับสถานการณ์ใดๆ ก็ตามที่พรรคฯ เห็นว่าเป็นภัยคุกคามต่อเสถียรภาพของพรรคฯ และรัฐบาล

ในส่วนของคณะผู้บริหารเขตบริหารพิเศษฮ่องกงนั้น โดยที่เป็นหน่วยงานที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ จึงมีหน้าที่ความรับผิดชอบในการจัดทำแผน (develop plans) เพื่อรองรับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ตลอดจนเป็นหน่วยงานผู้ปฏิบัติตามแผนที่ได้กำหนดไว้

3.1.3 ขั้นตอนการตอบสนอง (Response)

โดยที่ฮ่องกงยังคงเป็นศูนย์กลางการค้า การลงทุนที่สำคัญของจีน และเป็นศูนย์กลางทางการเงินของภูมิภาค ประกอบกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้รับความสนใจจากนานาชาติ ดังนั้นรัฐบาลกลางจีนจึงต้องใช้ความระมัดระวังเป็นอย่างยิ่งในการบริหารจัดการภาวะวิกฤติที่เกิดขึ้น เพื่อมิให้ผลจากการบริหารจัดการวิกฤติการณ์ในฮ่องกงในครั้งนี้ กระทบต่อภาพลักษณ์ และเสถียรภาพของรัฐบาลจีนในภาพรวม โดยทางหนึ่งรัฐบาลจีนต้องการที่จะยุติการชุมนุมประท้วงที่เกิดขึ้นโดยเร็ว และลดผลกระทบจากการชุมนุมที่มีต่อภาวะเศรษฐกิจของฮ่องกงให้น้อยที่สุด แต่ในขณะเดียวกันรัฐบาลจีนก็ไม่สามารถยอมตามความต้องการของกลุ่มผู้ชุมนุมได้ เนื่องจากจะเป็นการแสดงให้เห็นว่า รัฐบาลไม่มีความสามารถในการบริหารประเทศ ซึ่งจะส่งผลกระทบอย่างร้ายแรงต่อเกียรติภูมิ และความน่าเชื่อถือของพรรคคอมมิวนิสต์จีน รัฐบาลกลาง ตลอดจนสถานะและตำแหน่งของผู้นำจีนอีกด้วย ดังนั้น รัฐบาลกลางจีนจึงไม่อาจที่จะเข้ามาบริหารจัดการภาวะวิกฤตินี้ได้โดยตรง เพราะจะเป็นการให้ความสำคัญกับปัญหาการชุมนุมในครั้งนี้นักเกินไป ภาระในการบริหารจัดการภาวะวิกฤติที่เกิดขึ้น จึงถูกถ่ายโอนมายังคณะผู้บริหารเขตบริหารพิเศษฮ่องกง

ในขั้นต้น คณะผู้บริหารฯ ได้ประเมินสถานการณ์ (assess the situation) ของการชุมนุมค่อนข้างผิดพลาด โดยประเมินกำลัง และการตอบสนองของกลุ่มผู้ชุมนุมน้อยกว่าความเป็นจริง ทำให้คณะผู้บริหารฯ เลือกใช้แผนการในการจัดการกับกลุ่มผู้ชุมนุม (activate the operation plan) ที่ให้ความสำคัญกับการยุติการชุมนุมโดยเร็ว จึงได้ส่งเจ้าหน้าที่จำนวนมากพร้อมใช้แก๊สน้ำตาเข้าสลายการชุมนุม แต่แผนดังกล่าวนอกจากจะไม่ประสบความสำเร็จแล้ว ยังทำให้ชาวฮ่องกงไม่

พอใจ และเข้าร่วมการชุมนุมมากขึ้น จนทำให้การชุมนุมแพร่ขยายไปยังพื้นที่อื่นๆ ของฮ่องกงอีกด้วย เมื่อการใช้กำลังเข้าสลายการชุมนุมไม่เป็นผล คณะผู้บริหารฯ จึงปรับเปลี่ยนแผนโดยเลือกที่จะปล่อยให้ผู้ชุมนุมชุมนุมกันในพื้นที่ต่อไป โดยหวังว่าเมื่อเวลาผ่านไปกลุ่มผู้ชุมนุมจะอ่อนแรงและยุติการชุมนุมไปในที่สุด ซึ่งแผนดังกล่าวประสบความสำเร็จในระดับหนึ่ง มีผู้ยุติการเข้าร่วมการชุมนุมเป็นจำนวนมาก และเมื่อ ผู้ชุมนุมมีจำนวนน้อยลงจนอยู่ในจำนวนที่ฝ่ายรัฐบาลสามารถบริหารจัดการได้ คณะผู้บริหารฯ จึงได้ปรับแผนอีกครั้ง โดยใช้มาตรการทางกฎหมายให้ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการชุมนุมประท้วงยื่นคำร้องต่อศาลขอให้ศาลมีคำสั่งให้ผู้ชุมนุมโยกย้ายออกจากพื้นที่ที่ยึดครองอยู่ และหากไม่ปฏิบัติตามเจ้าหน้าที่ตำรวจจะเข้าบังคับใช้กฎหมายกับผู้ฝ่าฝืนต่อไป ซึ่งแผนดังกล่าวประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี กลุ่มผู้ชุมนุมส่วนใหญ่ปฏิบัติตามคำสั่งศาล และให้ความร่วมมือสลายการชุมนุมไปโดยสงบ สำหรับ ผู้ชุมนุมบางส่วนที่ขัดขวางการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ที่ถูกจับกุมตัวไป ดำเนินคดีตามกฎหมาย

3.1.4 ขั้นตอนการฟื้นฟู (Recovery)

หลังจากที่การชุมนุมประท้วงสิ้นสุดลง เจ้าหน้าที่ได้เข้ารีถอนสิ่งกีดขวางต่างๆ ที่กลุ่มผู้ชุมนุมได้ติดตั้งไว้ ในสถานที่ต่างๆ ลงจนหมด อันเป็นการแสดงให้เห็นว่าวิกฤติการณ์การชุมนุมทางการเมืองที่เกิดขึ้นได้ยุติลงแล้ว (declare the end of the crisis) แต่อย่างไรก็ตาม การที่เหตุการณ์การชุมนุมและยึดครองที่ทำการของรัฐได้สิ้นสุดลงไปแล้วนั้น มิได้หมายความว่าสาเหตุของความขัดแย้งที่เกิดขึ้นจะยุติลงไปด้วย เพราะตราบไต่ถามรัฐบาลกลางของจีน และคณะผู้บริหารฯ ยังมิได้ทำความเข้าใจกับชาวฮ่องกงในเรื่องดังกล่าวให้ชัดเจน การแก้ไขความขัดแย้งในระยะยาวจะเป็นได้ยาก

3.2 กระบวนการในการจัดการเหตุการณ์การยึดครองที่ทำการของรัฐในประเทศไทย

3.2.1 ขั้นตอนการลดความเสี่ยง (Mitigation)

เมื่อพิจารณาถึงพฤติกรรมของรัฐบาลและพรรคร่วมรัฐบาลในการผลักดันร่างพระราชบัญญัติ นิรโทษกรรมแก่ผู้ซึ่งกระทำความผิดเนื่องจากการชุมนุมทางการเมือง และการแสดงออกทางการเมืองของประชาชน พ.ศ. เข้าสู่การพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภา ทั้งที่ได้รับการคัดค้านอย่างรุนแรงจากกลุ่มการเมืองต่างๆ อย่างกว้างขวาง รวมทั้งการที่พรรครัฐบาลเคยมีประสบการณ์ถูกชุมนุมประท้วงและยึดที่ทำการของรัฐ ในช่วงวิกฤติการณ์ทางการเมือง เมื่อปี พ.ศ. 2549 จนนำไปสู่การรัฐประหารมาแล้ว ทำให้สามารถสรุปได้ว่า รัฐบาลไม่ได้ทำการทบทวน (review) ประเมิน (assess) หรือพิจารณาถึงสถานการณ์ที่ร้ายแรงที่สุดที่อาจเกิดขึ้นได้ (study worst case scenarios) ของความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นจากการกระทำดังกล่าวอย่างจริงจัง หรืออาจจะมีการประเมินความเสี่ยงผิดพลาดไปจากความเป็นจริงมาก จนทำให้ประเด็นเรื่องร่างพระราชบัญญัตินี้ ขยายตัวลุกลามไปจนไม่สามารถควบคุมเหตุการณ์ได้ และจบลงด้วยการรัฐประหารอีกครั้งหนึ่ง

3.2.2 ขั้นตอนการเตรียมการ (Preparedness)

จากประสบการณ์การถูกยึดครองที่ทำการของรัฐในอดีตที่ผ่านมา (ทั้งในปี พ.ศ. 2548 และ พ.ศ. 2555) ส่งผลให้รัฐบาล ได้เตรียมแผนการ (develop plans) เพื่อรองรับสถานการณ์การยึดครองที่ทำการของรัฐที่อาจเกิดขึ้นในระหว่างการชุมนุมเอาไว้แล้ว ดังจะเห็นได้จากการที่

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบข้าราชการ (กพร.) ได้กำหนดให้ทุกส่วนราชการ จัดทำแผนบริหารจัดการความต่อเนื่องในสภาวะวิกฤติ (Business Continuity Plan-BCP) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ส่วนราชการทุกแห่งสามารถปฏิบัติงานได้อย่างต่อเนื่อง แม้ว่าจะเกิดเหตุการณ์ฉุกเฉินต่างๆ (การชุมนุมประท้วงและการจลาจลก็เป็นหนึ่งในสถานการณ์ที่ส่วนราชการต้องเตรียมความพร้อมเช่นกัน) โดยให้ส่วนราชการทุกแห่งเตรียมการเพื่อรับเหตุการณ์ลักษณะต่างๆ ทั้งด้านสถานที่ปฏิบัติงานสำรอง บุคลากร วัสดุอุปกรณ์ ทรัพยากรต่างๆ ที่จำเป็น เพื่อรองรับในกรณีที่เกิดภาวะวิกฤติขึ้น

นอกจากนี้ รัฐบาลยังมีเครื่องมือสำคัญ 2 ประการที่สามารถนำมาใช้ได้ทันทีที่เกิดภาวะวิกฤติ ได้แก่ พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. 2551 และพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 ซึ่งกฎหมายทั้งสองฉบับนี้ให้อำนาจแก่นายกรัฐมนตรี (หรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย) ในการบริหารจัดการสถานการณ์ที่ฉุกเฉินร้ายแรง หรือมีแนวโน้มที่จะกระทบต่อความสงบ และเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐ รวมทั้งเพื่อเป็นการป้องปรามระงับ ยับยั้งเหตุการณ์ที่จะกระทบต่อความมั่นคง โดยมีองค์ประกอบของคณะทำงาน (form the team) หน่วยปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง (designate partners) โครงสร้างอำนาจหน้าที่ (set up system) เพื่อรองรับเหตุการณ์เอาไว้แล้ว

3.2.3 ขั้นตอนการตอบสนอง (Response)

จากการศึกษาพบว่า การตอบสนองของรัฐบาลต่อการชุมนุมที่เกิดขึ้น จะเป็นไปในลักษณะของการตั้งรับ (passive action) ต่อการรุกของฝ่ายผู้ชุมนุม โดยรัฐบาลประกาศไม่ใช้มาตรการรุนแรงเข้าจัดการกับกลุ่มผู้ชุมนุมที่เข้ายึดที่ทำการของรัฐ และกีดขวางเส้นทางการจราจรต่างๆ การประกาศยุบสภา รวมทั้งแสดงท่าทีว่าพร้อมที่จะเจรจากับกลุ่มผู้ชุมนุม ทั้งนี้ ฝ่ายรัฐบาลหลังจากได้ประเมินสถานการณ์ที่เกิดขึ้น (access the situation) แล้ว ตัดสินใจเลือกใช้แนวทางดังกล่าวด้วยเหตุผล 3 ประการ คือ

1) การใช้เจ้าหน้าที่เข้าดำเนินการตามกฎหมายกับกลุ่มผู้ชุมนุมไม่สามารถทำได้ อย่างมีประสิทธิภาพเนื่องจากผู้ชุมนุมได้รับการปกป้องจากองค์กรด้านยุติธรรม และเจ้าหน้าที่ไม่มีความตั้งใจ หรือเต็มใจที่จะปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย

2) แม้ว่ากลุ่มผู้ชุมนุมจะเข้ายึดอาคารที่ทำการของรัฐที่สำคัญๆ ได้หลายแห่ง แต่การกระทำดังกล่าวในระยะยาวได้ส่งผลเสียต่อภาพลักษณ์ของการชุมนุมที่กล่าวอ้างอยู่เสมอว่า สงบ สันติ และปราศจากอาวุธ เป็นการต่อสู้โดยใช้วิธีการที่เรียกว่า “อารยะขัดขืน” ในขณะที่กลไกการบริหารราชการแผ่นดิน แม้ว่าจะถูกกระทบกระเทือนบ้าง แต่ก็สามารถดำเนินการต่อไปได้

3) เมื่อมีการยุบสภาไปแล้วรัฐบาลรักษาการมีภาระผูกพัน และความรับผิดชอบตามกฎหมายที่จะรักษาการต่อไปจนกว่าจะมีการเลือกตั้งและจัดตั้งรัฐบาลใหม่ขึ้น ซึ่งรัฐบาลได้ใช้เหตุผลนี้ในการคงความชอบธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ตลอดเวลาที่เกิดวิกฤติการณ์

โดยที่รัฐบาลได้สั่งการให้หน่วยงานราชการทุกแห่งจัดทำแผนบริหารความต่อเนื่อง เพื่อรองรับสภาวะวิกฤติในรูปแบบต่างๆ เอาไว้แล้ว ดังนั้น เมื่อเกิดเหตุการณ์การยึดครองที่ทำการของรัฐขึ้น ส่วนราชการส่วนใหญ่จึงได้นำแผนดังกล่าวมาใช้ (activate the operational plan) ทำให้หน่วยงานราชการต่างๆ ได้รับผลกระทบเฉพาะในช่วงแรกของการชุมนุมเท่านั้น หลังจากนั้นหน่วยงานที่ถูก

ยึดครองที่ทำการ ได้ย้ายสถานที่ทำการไปยังพื้นที่สำรองที่ไม่ได้รับผลกระทบจากการชุมนุม ทำให้การปฏิบัติราชการที่จำเป็นสามารถดำเนินต่อไปได้ ยกเว้นบางหน่วยราชการที่ไม่มีพื้นที่สำรอง หรือพื้นที่สำรองถูกยึดครองไปด้วยที่จะประสบกับปัญหามากกว่าหน่วยราชการอื่นในด้านการหาสถานที่เพื่อใช้ในการปฏิบัติงาน (กระทรวงการต่างประเทศเป็นหน่วยงานหนึ่งที่ประสบกับปัญหาดังกล่าว) ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า โดยรวมแล้วหน่วยงานราชการต่างๆ ได้รับผลกระทบจากการถูกปิดล้อม และยึดครองที่ทำการไม่มากดังที่ฝ่ายผู้ชุมนุมตั้งเป้าประสงค์หรือประชาสัมพันธ์ต่อสาธารณชนไว้

ยิ่งไปกว่านั้น ยังมีหน่วยงานราชการหลายหน่วยงานไม่เพียงแต่จะสามารถรักษาไว้ซึ่งความสามารถในการปฏิบัติราชการตามปกติได้เท่านั้น แต่ยังสามารถจัดการบริการเป็นพิเศษเพื่อช่วยเหลือบรรเทาความเดือดร้อนให้แก่ประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากการชุมนุมเป็นการเพิ่มเติมได้อีกด้วย อาทิ กระทรวงคมนาคม ซึ่งสามารถจัดระบบการคมนาคมในกรุงเทพฯ ให้กับประชาชนที่อยู่อาศัย หรือประกอบอาชีพ ในพื้นที่ที่ถูกปิดล้อมได้เป็นอย่างดี

3.2.4 ขั้นตอนการฟื้นฟู (Recovery)

โดยที่กระบวนการในการจัดการภาวะวิกฤติของรัฐบาลได้ยุติลงอย่างกะทันหันจากการที่ฝ่ายทหารได้ทำการรัฐประหาร ดังนั้น รัฐบาลจึงไม่มีโอกาสที่จะดำเนินขั้นตอนของการฟื้นฟู โดยภาระหน้าที่ในการฟื้นฟูสังคมจากภาวะวิกฤติที่เกิดขึ้น จึงถูกโอนย้ายมาอยู่ในการดูแลของคณะรัฐประหารแทน โดยสิ่งแรกที่คณะรัฐประหารได้ดำเนินการในขั้นตอนนี้คือ การทำให้สถานการณ์โดยทั่วไปกลับสู่ความสงบ และปราศจากการเผชิญหน้ากันโดยเร็ว (declare the end of the crisis) จากนั้นจึงจะดำเนินการวิธีการปรองดองของชาติต่อไป

3.3 การเปรียบเทียบกระบวนการจัดการเหตุการณ์ระหว่างประเทศทั้งสอง

จากการเปรียบเทียบการบริหารจัดการภาวะวิกฤติที่เกิดขึ้นทั้งสองประเทศ ผู้ศึกษาพบว่าทั้งสองประเทศมีลักษณะของการบริหารจัดการเหตุการณ์ที่เหมือน และต่างกันบางประการที่สำคัญมีดังนี้

3.3.1 ความเหมือน

ฝ่ายรัฐบาลประเมินปฏิภริยา และกำลังของฝ่ายผู้ชุมนุมต่ำ (หรือผิดพลาด) มากเกินไป โดยในกรณีของฮ่องกงนั้น การที่รัฐบาลจีนประกาศว่าในการคัดเลือกผู้สมัครเข้ารับเลือกตั้งเป็นหัวหน้าคณะผู้บริหารเขตบริหารพิเศษฮ่องกงจะต้องผ่านการเห็นชอบจากรัฐบาลกลางนั้น ชาวฮ่องกงถือว่าเป็นการผิดคำสัญญาที่จีนให้ไว้กับชาวฮ่องกงก่อนการถ่ายโอนอำนาจอธิปไตยจากอังกฤษไปยังจีน เมื่อปี พ.ศ. 2540 ว่า จีนจะอนุญาตให้ฮ่องกงมีอิสระ และสามารถปกครองตนเองภายใต้หลักการ “หนึ่งประเทศ สองระบบ” ได้เป็นเวลา 50 ปี ซึ่งเป็นเหตุเริ่มต้นให้นักศึกษาฮ่องกงทำการประท้วง โดยดัดเข้าห้องเรียน และต่อได้รับการสนับสนุนจากนักเคลื่อนไหวกลุ่ม Occupy Central จนทำให้การชุมนุมขยายตัวลุกลามไปยังพื้นที่อื่นๆ ของเกาะฮ่องกง ในขณะที่รัฐบาลไทยได้พยายามผลักดันร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมแก่ผู้ซึ่งกระทำความผิดเนื่องจากการชุมนุมทางการเมือง การแสดงออกทางการเมืองของประชาชน พ.ศ. ที่คณะกรรมาธิการฯ ได้แปรญัตติให้หมายรวมถึงผู้นำรัฐบาล แกนนำการชุมนุม เข้าสู่การพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรในวาระสองและสาม แม้ว่าจะได้รับการต่อต้าน และคัดค้านจากกลุ่มการเมืองต่างๆ ฝ่ายรัฐบาลก็ได้สนใจรับฟัง จนกระทั่งวุฒิสภา

ไม่รับร่างพระราชบัญญัตินี้ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้เกิดการชุมนุมต่อต้านรัฐบาลขึ้นเป็นครั้งแรก และขยายตัว ยกระดับ เปลี่ยนเป้าหมายจากการต่อต้านร่างพระราชบัญญัติฯ มาเป็นการขับไล่รัฐบาลให้ออกจากอำนาจในที่สุด

ซึ่งหากรัฐบาลของทั้งสองประเทศมีการประเมินผลกระทบจากการกระทำของตนเองอย่างรอบคอบ มีการศึกษาถึงสถานการณ์ที่ร้ายแรงที่สุดที่อาจเกิดขึ้นได้อย่างจริงจังแล้ว การบริหารจัดการภาวะวิกฤติ ตลอดจนการจำกัดขอบเขตของความรุนแรงของปัญหาของรัฐบาลจะสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

การสื่อสารกับสาธารณชน ทั้งจากฝ่ายรัฐบาล และฝ่ายผู้ชุมนุม ที่มีต่อสาธารณชน เป็นไปเป็นอย่างดีมากขึ้น โดยในกรณีของฮ่องกงนั้น การสื่อสารข้อมูลต่างๆ ทั้งของฝ่ายรัฐบาล และของฝ่ายผู้ชุมนุม ออกไปยังสื่อมวลชน โดยเฉพาะสื่อมวลชนต่างชาติเป็นไปอย่างต่อเนื่อง โดยฝ่ายรัฐบาลจีนได้ให้ความสำคัญกับการสื่อสารเป็นอย่างมาก ดังจะเห็นได้ว่า โดยมากผู้ที่ทำการแถลงต่อสื่อมวลชน จะเป็นหัวหน้าคณะผู้บริหารเขตบริหารพิเศษฮ่องกงเอง หรือเจ้าหน้าที่ระดับสูง พร้อมๆ กับทางรัฐบาลกลางที่กรุงปักกิ่งได้ควบคุมการแพร่กระจายของข่าวสารการชุมนุมในฮ่องกงมิให้ออกไปยังส่วนอื่นๆ ของประเทศ สำหรับในประเทศไทยนั้น ทั้งสองฝ่ายต่างให้ความสำคัญกับการประชาสัมพันธ์เป็นอย่างดี มีการแต่งตั้ง และมอบหมายหน้าที่โฆษกอย่างเป็นทางการ มีการใช้สื่อมวลชนในสังกัดในรูปแบบต่างๆ ที่มีอยู่ทั้งโทรทัศน์ และ social media เพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของฝ่ายตนเองได้อย่างเสรี และมีการแข่งขันกันอย่างเข้มข้น

ผลจากการที่ทั้งสองฝ่ายในสองประเทศมีการสื่อสารกับสาธารณชนอย่างต่อเนื่อง และเปิดกว้างนั้นนอกจากจะเป็นการสร้างความชอบธรรมให้กับฝ่ายของตน เพื่อแย่งชิงความนิยม และแรงสนับสนุนจากประชาชนแล้ว ยังทำให้การกระทำใดๆ ของคู่กรณีทั้งสองฝ่ายออกสู่สายตาของสาธารณชนทั้งใน และนอกประเทศได้ในทันที และปราศจากการเสริมเติมแต่ง เป็นแรงกดดันให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต้องพยายามกำกับดูแลการกระทำใดๆ ของฝ่ายตน มิให้ส่งผลเสียต่อภาพลักษณ์ของตนเองที่ได้พยายามนำเสนอต่อสาธารณชนเอาไว้

3.3.2 ความแตกต่าง

ในเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสองพื้นที่นั้น ฝ่ายรัฐบาลมีความพยายามนำเอากฎหมายมาใช้ในการควบคุม และบริหารภาวะวิกฤติที่เกิดขึ้น โดยในกรณีของเขตบริหารพิเศษฮ่องกงนั้น คณะผู้บริหารเขตบริหารพิเศษฮ่องกงสามารถนำเอากฎหมายการชุมนุมในที่สาธารณะที่มีอยู่แล้ว คือ Public Order Ordinance มาใช้ในการกำกับดูแลการชุมนุมที่เกิดขึ้นได้ในทันที โดยไม่จำเป็นต้องออกกฎหมายหรือประกาศใหม่มาใช้แต่อย่างใด โดย Public Order Ordinance ฉบับนี้ เป็นกติการ่วมของชาวฮ่องกงในการจัดการชุมนุมในที่สาธารณะ โดยมีเนื้อความที่ระบุไว้อย่างชัดเจนถึงสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการใช้สิทธิและเสรีภาพในการชุมนุมทางการเมืองของประชาชน ดังจะเห็นได้ว่าเมื่อผู้ชุมนุมเริ่มทำผิดกฎหมายในระหว่างการชุมนุม เจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถเข้าจับกุมตัวผู้กระทำผิดได้ในทันทีตามอำนาจที่ให้ไว้ในกฎหมาย โดยที่ผู้ที่กระทำผิดก็ยอมรับผลของการกระทำผิดกฎหมายนั้นๆ โดยดี

ในขณะที่ในประเทศไทย โดยที่ในขณะนั้นประเทศไทยไม่มีกฎหมายเฉพาะในการกำกับดูแลการชุมนุมในที่สาธารณะ รัฐบาลจึงจำเป็นต้องนำเอากฎหมายที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับ

กำกับดูแลการชุมนุมทางการเมือง มาปรับใช้ให้เข้ากับสถานการณ์ อาทิ พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. 2551 พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 หรือประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินที่มีความร้ายแรงในกรุงเทพมหานครและพื้นที่โดยรอบ ซึ่งกฎหมายที่กล่าวมานั้นนอกจากจะมีเนื้อความที่น่าจะเข้าข่ายเป็นการละเมิดสิทธิเสรีภาพของประชาชนตามรัฐธรรมนูญแล้ว กฎหมายบางฉบับ อาทิ พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในฯ มาตรา 20 และมาตรา 22 มิได้มีการระบุอย่างชัดเจนถึงการให้ความคุ้มครองเจ้าหน้าที่ของรัฐในการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายนี้โดยสุจริต ทำให้เจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายมีความลังเลในการบังคับใช้กฎหมาย เพราะเกรงว่าจะถูกฟ้องร้องในภายหลัง เป็นต้น

ประกอบกับการที่องค์กรด้านยุติธรรมมักจะมีคำวินิจฉัย คำพิพากษา หรือคำสั่งที่มีลักษณะไม่เอื้อต่อการบังคับใช้กฎหมายของเจ้าหน้าที่ รวมทั้งการที่กลุ่มผู้ชุมนุมมักจะอ้างว่า การชุมนุม และยึดครองที่ทำการของรัฐนั้น เป็นการใช้สิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ (และมีคำพิพากษาของศาลแพ่งรับรอง) ยิ่งส่งผลทำให้เจ้าหน้าที่ไม่กล้าที่จะบังคับใช้กฎหมายกับกลุ่มผู้กระทำความผิดอีกด้วย

นอกจากประเด็นปัญหาเกี่ยวกับตัวบทกฎหมายที่ทำให้เจ้าหน้าที่มีความลังเลที่จะบังคับใช้กฎหมายแล้ว นโยบายของผู้บังคับบัญชาของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติก็เป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้การบังคับใช้กฎหมายต่อผู้ชุมนุมไม่มีประสิทธิภาพดังจะเห็นได้จากเอกสารของกองพันทหารม้าที่ 1 รักษาพระองค์ เกี่ยวกับแนวปฏิบัติต่อผู้ชุมนุมที่ต้องการยึดสถานที่ราชการ (ดูภาคผนวก ง) ซึ่งไม่มีการระบุถึงแนวปฏิบัติในการบังคับใช้กฎหมายแต่อย่างใด สิ่งต่างๆ เหล่านี้ ทำให้การบังคับใช้กฎหมายในเหตุการณ์การยึดครองที่ทำการของรัฐ ในไทยจึงประสบกับความล้มเหลวโดยสิ้นเชิง

3.4 ความคิดเห็นของข้าราชการบางส่วนเกี่ยวกับประสิทธิภาพของภาครัฐในการบริหารจัดการเหตุการณ์ยึดครองที่ทำการของรัฐ

ในการจัดทำรายงานการศึกษาส่วนบุคคลฉบับนี้ ผู้ศึกษาได้ทำการสำรวจความคิดเห็นของข้าราชการระดับชำนาญการพิเศษ จากหน่วยงานทั้งภายในกระทรวงการต่างประเทศ และหน่วยงานภายนอก จำนวน 10 ท่าน โดยได้ขอให้ผู้ถูกสำรวจกรอกความคิดเห็นลงในแบบคำถาม (ดูภาคผนวก จ) เกี่ยวกับการเตรียมการของภาครัฐเพื่อรองรับเหตุการณ์ ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารจัดการ และแนวทางในการปรับปรุงมาตรการเพื่อรองรับเหตุการณ์ดังกล่าว

ทั้งนี้ ความคิดเห็นที่รวบรวมได้นี้จะเป็นเหมือนกระจกเงาที่สะท้อนให้เห็นถึงข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะของข้าราชการส่วนหนึ่งที่ประสบผลกระทบโดยตรงจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น อันจะนำไปสู่การปรับปรุงมาตรการต่างๆ เพื่อรองรับเหตุการณ์ในลักษณะเดียวกันที่อาจเกิดขึ้นได้ในอนาคต

จากการสำรวจพบว่า ข้าราชการที่ถูกสอบถามส่วนหนึ่งมีความเห็นว่าหน่วยงานภาครัฐมีการเตรียมการเพื่อรองรับวิกฤติการณ์ในลักษณะนี้น้อยมาก ทำให้เกิดความยากลำบากในการปฏิบัติราชการในระยะแรกของการถูกยึดครองที่ทำการ

ในส่วนของปัจจัยที่ทำให้การบริหารจัดการวิกฤติการณ์ของภาครัฐไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควรนั้น ข้าราชการที่ถูกสอบถามส่วนใหญ่เห็นว่า เนื่องจากหน่วยงานไม่มีการเตรียมการที่เพียงพอ ทั้งในด้านสถานที่ งบประมาณ ฐานข้อมูล และบุคลากร รวมไปถึงการที่รัฐบาลไม่บังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง และการไม่วางตัวเป็นกลางของบางหน่วยงาน

ข้าราชการที่ถูกสอบถามส่วนใหญ่มีความเห็นว่า ในการป้องกันมิให้เกิดวิกฤติการณ์ยึดครอง ที่ทำการของรัฐในอนาคตนั้น ภาครัฐจำเป็นต้องมีแผนสำรองในกรณีฉุกเฉินที่มีประสิทธิภาพ มีการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง พร้อมกับการสร้างจิตสำนึกให้แก่ประชาชนเกี่ยวกับการใช้สิทธิ เสรีภาพทางการเมืองอย่างถูกต้อง

กล่าวโดยสรุปข้าราชการที่ถูกสอบถามส่วนหนึ่งมีความเห็นว่า แม้ว่าหน่วยงานของตนจะมีการเตรียมการสำหรับรองรับวิกฤติการณ์ดังกล่าวไว้แล้วในระดับหนึ่ง แต่การเตรียมการดังกล่าวยังไม่เพียงพอที่จะทำให้การปฏิบัติราชการเป็นไปอย่างราบรื่น ทั้งที่ในความเป็นจริงทุกส่วนราชการจะมี แผนบริหารความต่อเนื่องในภาวะวิกฤติสำหรับเหตุการณ์ในลักษณะนี้เอาไว้แล้ว แสดงให้เห็นว่าแผน บริหารความต่อเนื่องในภาวะวิกฤติที่ส่วนราชการจัดทำขึ้นนั้นยังได้มีการประชาสัมพันธ์ แจกจ่าย หรือชักซ้อมกับข้าราชการในหน่วยงานของตนอย่างทั่วถึง และมาตรการที่สำคัญที่สุดในการป้องกันมิ ให้เกิดเหตุการณ์ยึดครองที่ทำการของรัฐในอนาคต คือการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง และการ สร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องแก่ประชาชนในการใช้สิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ

บทที่ 4

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

4.1 สรุปผลการศึกษา

ในประเทศที่ปกครองโดยระบอบเสรีประชาธิปไตยนั้น การชุมนุมเพื่อแสดงความคิดเห็นทางการเมืองถือได้ว่าเป็นเสรีภาพพื้นฐานในการแสดงความคิดเห็นที่ประชาชนใช้ในการสื่อความคิดเห็นของกลุ่มของตนไปถึงรัฐบาล ดังนั้นรัฐบาลในประเทศที่เป็นประชาธิปไตยอย่างแท้จริงจะพยายามหลีกเลี่ยง การลิดรอน หรือจำกัดเสรีภาพในด้านนี้ของประชาชน โดยทั่วไปการจำกัดเสรีภาพนั้นสามารถกระทำได้เฉพาะในกรณีที่เป็นไปเพื่อประโยชน์ของสาธารณชน และเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติเท่านั้น

สำหรับประเทศไทย รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ส่วนที่ 11 มาตรา 63 วรรคแรก บัญญัติไว้ว่าบุคคลย่อมมีเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบ และปราศจากอาวุธ ในขณะที่ Basic Law ของเขตบริหารพิเศษฮ่องกง มาตรา 27 ระบุว่า Hong Kong resident shall have freedom of speech, of the press and of publication; freedom of association, of assembly, of procession and of demonstration; and the right and freedom to form and join trade union, and to strike. ยิ่งไปกว่านั้น ไทยและฮ่องกง ต่างก็เป็นภาคีของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (The United Nations International Covenant on Civil and Political Rights: ICCPR) ที่ให้การคุ้มครองสิทธิของประชาชนในการชุมนุมโดยสงบ อีกด้วย

อย่างไรก็ดี แม้ว่าสิทธิและเสรีภาพในการชุมนุมจะถูกรับรองไว้ในกฎหมายสูงสุดของประเทศแล้วก็ตาม แต่ก็ได้หมายความว่าประชาชนจะสามารถใช้เสรีภาพในการชุมนุมนี้ได้โดยไม่มีขอบเขตจำกัด รัฐจำเป็นต้องกำหนดกฎเกณฑ์จำกัดขอบเขตในการใช้เสรีภาพนี้ด้วยเหตุผลนานาประการ รวมไปถึงการกำหนดมาตรการเพื่อรองรับเหตุการณ์การชุมนุมที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายที่อาจเกิดขึ้นได้

จากการศึกษาเหตุการณ์การชุมนุมประท้วงและการยึดครองที่ทำการของรัฐที่เกิดขึ้นในประเทศไทย และในเขตบริหารพิเศษฮ่องกง รวมไปถึงลักษณะการบริหารจัดการของภาครัฐต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น พบว่า

ในกรณีของเหตุการณ์ชุมนุมประท้วงที่เขตบริหารพิเศษฮ่องกงนั้น เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นสามารถยุติลงได้ภายในเวลาประมาณ 3 เดือนโดยไม่มีผู้เสียชีวิตนั้น ผู้ศึกษามีความเห็นว่าเป็นไปเพราะเหตุผล 4 ประการ กล่าวคือ

- 1) เขตบริหารพิเศษฮ่องกง มีกฎหมายที่รับประกันสิทธิเสรีภาพในการชุมนุมทางการเมืองของประชาชนไว้อย่างชัดเจน โดยหลักประกันเสรีภาพดังกล่าว ปรากฏอยู่ทั้งในมาตรา 27 และมาตรา 39 ของ Basic Law ของเขตบริหารพิเศษฮ่องกง และมาตรา 17 ของ Hong Kong Bill of Rights ซึ่งเป็นกฎหมายที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการบริหารกิจการของเขตบริหารพิเศษฮ่องกง

2) ชาวฮ่องกงที่ใช้สิทธิเสรีภาพตามที่ได้ระบุไว้ใน Basic Law เพื่อเข้าร่วมการชุมนุมประท้วงในครั้งนี้ตระหนักดีถึง สิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบของตนเองที่มีต่อสังคมฮ่องกงโดยรวม การที่ ชาวฮ่องกงออกมาชุมนุมประท้วงเพื่อแสดงความไม่พอใจรัฐบาลจีนที่ต้องการจะควบคุมการเสนอชื่อผู้สมัครเข้ารับการเลือกตั้งเป็นหัวหน้าคณะผู้บริหารเขตบริหารพิเศษฮ่องกงนั้น เป็นการแสดงความไม่พอใจต่อรัฐบาลจีนในเรื่องดังกล่าว แต่ไม่ได้หมายความว่าผู้ชุมนุมประท้วงจะสามารถละเมิดกฎหมายฉบับอื่นๆ ที่มีอยู่ในสังคมได้โดยไม่มี ความผิด ดังจะเห็นได้ว่าในระหว่างการชุมนุมประท้วง เจ้าหน้าที่ตำรวจได้จับกุมตัวผู้ชุมนุมประท้วงที่พยายามบุกรุกเข้าไปในสถานที่ราชการ (ซึ่งเป็นการละเมิดกฎหมายอย่างชัดแจ้ง) รวมทั้งการที่ผู้จัดการชุมนุมประท้วงได้เข้ามอตัวกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ เพราะจัดให้มีการประท้วงโดยไม่ได้แจ้งให้เจ้าหน้าที่ทราบ และยังไม่นับว่าผู้ที่ถูกจับกุมจะหยิบยกข้ออ้างการใช้สิทธิเสรีภาพในการชุมนุมตาม Basic Law ขึ้นโต้แย้งกับเจ้าหน้าที่แต่อย่างใด

3) คณะผู้บริหารเขตบริหารพิเศษฮ่องกง มีความสามารถ/ยืดหยุ่น/คล่องตัวในการปรับเปลี่ยนให้เข้ากับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป ดังจะเห็นได้ว่า ในช่วงแรกของการชุมนุมประท้วง เจ้าหน้าที่ได้ใช้กำลังตำรวจ กระบอง และแก๊สน้ำตาเข้าสลายการชุมนุม ซึ่งวิธีการนี้นอกจากจะไม่ประสบผลสำเร็จแล้วยังทำให้ชาวฮ่องกงโดยทั่วไปเกิดความไม่พอใจวิธีการของรัฐบาล และเข้าร่วมการประท้วงมากขึ้น จนทำให้การชุมนุมประท้วงแพร่ขยายไปยังจุดอื่นๆ ของฮ่องกง เมื่อทางเจ้าหน้าที่พบว่าการใช้กำลังเข้าสลายการชุมนุมไม่ประสบผลสำเร็จ เจ้าหน้าที่ได้เปลี่ยนยุทธวิธีเป็นการ Wait them out ให้กลุ่มผู้ชุมนุมเหน็ดเหนื่อย และยุติการชุมนุมไปเอง และประสบผลสำเร็จบางส่วนกล่าวคือผู้ชุมนุมประท้วงมีจำนวนลดลงเป็นอย่างมาก เมื่อผู้ชุมนุมในแต่ละที่มีจำนวนน้อยลง เจ้าหน้าที่จึงได้ใช้มาตรการทางกฎหมายคือการใช้คำสั่งศาลมาใช้ในการรื้อถอนสิ่งกีดขวางต่างๆ จนเหตุการณ์การชุมนุมประท้วงและยึดครองบริเวณที่ทำการของรัฐในเขตบริหารพิเศษฮ่องกงยุติลงไปในที่สุด

4) รัฐบาลกลางของจีนได้พยายามควบคุมให้การชุมนุมประท้วงในครั้งนี้จำกัดอยู่เฉพาะในเขตฮ่องกง ไม่ให้แพร่กระจายไปยังพื้นที่ส่วนอื่นของประเทศ โดยการควบคุมข่าวสารภายในประเทศอย่างเข้มงวด ชะลอการเดินทางไปมาระหว่างกันของชาวจีนและชาวฮ่องกง รวมทั้งพยายามลดความสำคัญของปัญหาที่เกิดขึ้น โดยไม่ได้ใช้อำนาจของรัฐบาลกลาง (ผ่าน Central National Security Commission) เข้ามาบริหารจัดการเหตุการณ์ แต่ให้คณะผู้บริหารเขตบริหารพิเศษฮ่องกงเป็นผู้บริหารจัดการเหตุการณ์ โดยใช้กฎหมายภายใน และกำลังเจ้าหน้าที่ของฮ่องกงที่มีอยู่ในการแก้ไขสถานการณ์

ในส่วนของประเทศไทยนั้น ผู้ศึกษามีความเห็นว่าเป็นบทสรุปของเหตุการณ์ที่มีความแตกต่างออกไปจากเขตบริหารพิเศษฮ่องกงเป็นอย่างมาก มีเหตุผลมาจาก

1) ในขณะนั้นประเทศไทยไม่มีกฎหมายที่เกี่ยวกับการชุมนุมเพื่อแสดงออกทางการเมืองในที่สาธารณะ ที่ผ่านมารัฐบาล หรือเจ้าหน้าที่ฝ่ายความมั่นคงมักจะนำเอากฎหมายอื่นมาเทียบเคียงใช้บังคับ อาทิเช่น พระราชบัญญัติการจราจรทางบก พ.ศ. 2522 พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 215 หรือในกรณีที่รัฐบาลเห็นว่าสถานการณ์มีความรุนแรงมาก ก็จะนำเอาพระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. 2551 มาใช้ การที่ประเทศไทยไม่มีกฎหมายที่เกี่ยวกับการชุมนุมในที่สาธารณะอย่างชัดเจนนี้ ทำให้การใช้อำนาจตามกฎหมายของเจ้าหน้าที่ผู้รักษากฎหมายในแต่ละครั้ง

แต่ละเหตุการณ์มีความแตกต่างกัน ไม่มีมาตรฐานที่ชัดเจน และยิ่งไปกว่านั้นการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ที่ไม่มีกฎหมายให้อำนาจไว้อย่างชัดเจน ก็เสี่ยงที่เจ้าหน้าที่จะถูกฟ้องร้องได้ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อขวัญกำลังใจ และประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่อีกด้วย

ในส่วนของผู้ชุมนุมนั้น โดยที่ไม่มีกฎหมายเกี่ยวกับการชุมนุมอย่างชัดเจนที่จะใช้ในการกำกับลด การแสดงออกทางการเมืองของประชาชน ทำให้การใช้สิทธิเสรีภาพในการชุมนุมเพื่อแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในแต่ละครั้ง ผู้ชุมนุมจึงมักจะอ้างถึงเฉพาะสิทธิเสรีภาพตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญเท่านั้น แต่ละเลยหรือจงใจที่จะไม่กล่าวถึงหน้าที่ ความรับผิดชอบ หรือข้อจำกัดในการใช้สิทธิเสรีภาพดังกล่าว ซึ่งรัฐธรรมนูญได้มีบัญญัติเอาไว้เช่นกัน

2) ยิ่งไปกว่านั้น ผู้ที่ร่วมการชุมนุมส่วนหนึ่งอาจจะไม่ทราบถึงความหมาย และวิธีปฏิบัติที่แท้จริงของคำว่า อารยะขัดขืน จึงทำให้มีผู้บิดเบือนความหมายที่แท้จริงของอารยะขัดขืน ไปใช้เพื่อวัตถุประสงค์ทางการเมืองของกลุ่มของตนเอง อาทิ การระดมประชาชนให้มาร่วมชุมนุมเพิ่ม หรือการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของกลุ่มออกสู่สาธารณชนทั้งในและต่างประเทศ

อารยะขัดขืน (Civil Disobedience) ตามคำนิยามของ John Rawls หมายถึง การกระทำทางการเมืองที่ขัดแย้งกับกฎหมาย โดยกระทำต่อสาธารณะ ปราศจากความรุนแรง ด้วยความตระหนักรู้ บนเป้าหมายเพื่อทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในกฎหมาย หรือนโยบายของรัฐ (สมชาย ปรีชาศิลปกุล, 2551) ในขณะที่ ศ.ดร.ชัยวัฒน์ สถาอานันท์ อธิบายคุณลักษณะของอารยะขัดขืนว่า จะต้องประกอบด้วย 1) ใช้สันติวิธี ซึ่งไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิตและทรัพย์สิน 2) มีวินัยและเป็นระเบียบในการแสดงออก 3) เป็นปฏิบัติการสันติวิธีที่เปิดเผย และเป็นสาธารณะ 4) ปฏิบัติต่อฝ่ายตรงข้ามด้วยไมตรี ที่สำคัญคือให้ความเคารพต่อเสียงส่วนใหญ่ 5) ต้องยอมรับผลทางกฎหมายที่จะเกิดจากการละเมิดกฎหมายนั้น (ชัยวัฒน์ สถาอานันท์, 2546)

เป็นที่น่าสนใจว่าความเห็นเกี่ยวกับอารยะขัดขืนของนักวิชาการทั้ง 2 ท่านนี้ มีลักษณะร่วมกัน อย่างน้อย 3 ประการคือ

(1) ยอมรับว่าอารยะขัดขืนเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย และผู้กระทำผิดกฎหมาย ยอมรับผลของการกระทำนั้นๆ

(2) อารยะขัดขืนเป็นจะต้องเป็นไปอย่างสันติ ปราศจากความรุนแรง

(3) อารยะขัดขืนจะมีประสิทธิภาพมากที่สุดสังคมที่มีความเป็นธรรมในระดับหนึ่ง (a nearly just society) หรือสังคมที่ Rawls หมายถึง สังคมที่ปกครองในรูปแบบประชาธิปไตย (democratic regime) นอกจากนี้ Rawls ยังได้อธิบายความของอารยะขัดขืนเพิ่มเติมว่า มีวัตถุประสงค์จำกัดอยู่เพียงมุ่งที่จะเปลี่ยนแปลงกฎหมาย และ/หรือนโยบายของรัฐที่ผู้กระทำอารยะขัดขืนเห็นว่าไม่เป็นธรรมเท่านั้น (สมชาย ปรีชาศิลปกุล, 2551) ซึ่งในประเด็นนี้ผู้ศึกษาขอตีความว่าอารยะขัดขืนที่แท้จริงนั้นเป็นเครื่องมือของประชาชนที่ใช้ในการล้มล้างกฎหมาย หรือนโยบายของรัฐที่ประชาชนเห็นว่าไม่เป็นธรรม มิใช่สำหรับใช้ในการล้มล้างรัฐบาลที่ได้รับเลือกจากประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ

แต่ในความเป็นจริงของการชุมนุมในประเทศไทย ผู้ศึกษาเชื่อว่าจะไม่มีการชุมนุมทางการเมืองครั้งใดเลยในช่วง 20 ปีที่ผ่านมาที่เกิดขึ้นในประเทศไทยที่สามารถเรียกได้ว่าเป็นการต่อสู้ตามหลักอารยะขัดขืน เพราะในการชุมนุมแต่ละครั้งแม้ว่าผู้ชุมนุมจะไม่มีอาวุธ (หรือมีอาวุธแต่ไม่แสดงให้เห็นอย่างโจ่งแจ้ง) ก็ตาม แต่ผู้ร่วมชุมนุมมักจะมีการทำผิดกฎหมายในลักษณะต่างๆ เช่น

การบุกรุก ยึดครองสถานที่ ซึ่งไม่มีครั้งใดเลยที่แกนนำผู้จัดการชุมนุมจะออกมาแสดงความรับผิดชอบ ในทางกฎหมายต่อการกระทำความผิดต่าง ๆ แต่กลับเป็นว่าแกนนำผู้จัดการชุมนุม กลับอ้างเอาสิทธิเสรีภาพ ในการชุมนุมตามรัฐธรรมนูญมาใช้ในการกระทำความผิดกฎหมายในรูปแบบต่างๆ นอกจากนี้ ยังมีการใช้ มวลชนเพื่อกดดัน และขัดขวางการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายของเจ้าหน้าที่ตำรวจอีกด้วย

การที่ประชาชนไม่ทราบถึงความหมายที่แท้จริงของหลักการอารยะขัดขืนนี้ จะส่งผลเสีย ต่อการพัฒนาการใช้สิทธิเสรีภาพในระบบการเมืองไทย กล่าวคือ ในระยะสั้นประชาชนจะลดความศรัทธา ความเคารพ และความเชื่อมั่นในความศักดิ์สิทธิ์ของกฎหมาย (แม้ว่ากฎหมายฉบับนั้นๆ จะไม่ใช่กฎหมายที่เป็นเป้าหมายของการประท้วงก็ตาม) ว่าจะสามารถปกป้องคุ้มครอง และรักษามลประโยชน์ของสาธารณะ ได้อย่างจริงจังเมื่อเผชิญกับการชุมนุมทางการเมืองที่มีผู้เข้าร่วมจำนวนมากได้ และในระยะยาวจะทำให้ เกิดค่านิยมในการให้ความสำคัญกับการใช้กำลังในการแก้ไขปัญหาทางการเมืองว่าเป็นวิธีที่ถูกต้อง และมี ประสิทธิภาพ มากกว่าการปรึกษาหารือ การอภิปรายถกเถียง หรือการใช้กฎหมาย

3) รัฐบาลไม่สามารถบริหารจัดการภาวะวิกฤติที่เกิดขึ้นจากการชุมนุมและยึดครองที่ทำการของรัฐบาลได้ตามมาตรการที่วางไว้ได้ เนื่องจากมีความไม่สุจริตของกระบวนการยุติธรรมในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการชุมนุม ดังจะเห็นได้ว่า ตลอดระยะเวลาของการชุมนุมทางการเมือง และการยึดครอง ที่ทำการของรัฐบาลที่เกิดขึ้น องค์การด้านยุติธรรม ได้มีคำวินิจฉัย/คำพิพากษาที่คลุมเครือ หรือสามารถ หยิบยกขึ้นมาอภิปรายโต้เถียงได้ ในหลายครั้งหลายโอกาส ผู้ศึกษามีความเห็นว่าการวินิจฉัย/คำพิพากษาที่ออกมานี้ดูเสมือนจะให้ความสำคัญ/เอื้อประโยชน์ให้กับกลุ่มผู้ชุมนุม มากกว่าจะคำนึงถึง ประโยชน์สาธารณะ อาทิ

กรณีศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัย เมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน พ.ศ. 2556 กรณีร่าง แก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับที่มาของวุฒิสมาชิก ซึ่งในคำวินิจฉัยดังกล่าว ศาลรัฐธรรมนูญได้ กล่าวพาดพิงถึง “หลักนิติธรรม” อยู่บ่อยครั้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการอ้างถึงความชอบธรรมของ ศาลรัฐธรรมนูญในการตรวจสอบ และถ่วงดุลการใช้อำนาจเพื่อให้เป็นไปตาม “หลักนิติธรรม” ซึ่งผู้ ศึกษาได้พยายามค้นหาคำจำกัดความที่ชัดเจนของคำว่า “หลักนิติธรรม” จากกฎหมายต่างๆ ที่มีใช้อยู่ ในประเทศไทยในขณะนั้น แต่ไม่พบว่ามีการให้คำจำกัดความอย่างเป็นทางการของคำว่านิติธรรมแต่ อย่างไม่ใด แต่ศาลรัฐธรรมนูญกลับมีคำวินิจฉัยในประเด็นที่มีความสำคัญในระดับประเทศ เช่นอำนาจใน การวินิจฉัยการแก้ไขรัฐธรรมนูญ โดยนำเอาคำที่ยังไม่มีการบัญญัติไว้ในสารบบของกฎหมาย ไม่มี ความหมายที่ชัดเจน หรือเป็นที่ยอมรับอย่างเป็นทางการมาใช้ประกอบการพิจารณา

กรณีศาลแพ่งมีคำพิพากษาเมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2557 ห้ามมิให้รัฐบาลนำ ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินที่มีความร้ายแรงมาใช้บังคับกับกลุ่มผู้ชุมนุม รวมไปถึงห้ามการสลายการ ชุมนุม ห้ามตรวจค้น รื้อถอนทำลาย สิ่งปลูกสร้าง หรือสิ่งกีดขวางของกลุ่มผู้ชุมนุม ห้ามขัดขวางมิให้ ประชาชนเข้าร่วมการชุมนุม รวมข้อห้ามที่ศาลแพ่งมีคำพิพากษาทั้งหมด 9 ประการ โดยให้เหตุผลว่า การชุมนุมครั้งนี้ เป็นการชุมนุมโดยสงบ และปราศจากอาวุธและเป็นไปตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ ตามที่ศาลรัฐธรรมนูญเคยมีคำวินิจฉัยไว้เมื่อวันที่ 30 ตุลาคม พ.ศ. 2556

ในกรณีนี้ ผู้ศึกษามีข้อสังเกตว่า การที่คำพิพากษาออกมาในลักษณะดังกล่าวน่าจะเป็น เพราะข้อเท็จจริงอย่างน้อย 2 ประการเกี่ยวกับการชุมนุมที่ศาลมิได้หยิบยกขึ้นมาประกอบการ พิจารณา ซึ่งได้แก่

การที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยว่า การชุมนุมครั้งนี้ เป็นการชุมนุมโดยสงบ และปราศจากอาวุธ ซึ่งเป็นไปตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญนั้น เป็นคำวินิจฉัยเมื่อวันที่ 30 ตุลาคม พ.ศ. 2556 ซึ่งในเวลานั้น กลุ่ม ผู้ชุมนุมยังไม่เริ่มทำการปิดล้อม และยึดครองที่ทำการของรัฐแต่อย่างใด คำวินิจฉัยดังกล่าวจึงตรงกับข้อเท็จจริงที่ปรากฏอยู่ในขณะนั้น (การปิดล้อมและยึดครองที่ทำการของรัฐเริ่มต้นในวันที่ 25 พฤศจิกายน พ.ศ. 2556) แต่การชุมนุมปิดล้อมและยึดครองที่ทำการของรัฐตั้งแต่วันที่ 25 พฤศจิกายน พ.ศ. 2556 จนถึงวันที่ 19 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2557 นั้นมีลักษณะที่ไม่น่าจะตรงกับคำว่าสงบและปราศจากอาวุธ ทำให้การอ้างอิงคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในการพิจารณาในครั้งนี้น่าจะไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ในขณะนั้น

การพิจารณาของศาลแพ่งในครั้งนี้ มิได้นำเอาพัฒนาการของเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการชุมนุม และการยึดครองที่ทำการของรัฐมาประกอบการพิจารณา อาทิ การปิดล้อม บุกบุกยึดครองสถานที่ราชการ และข่มขู่ข้าราชการมิให้มาทำงาน (กรณีกระทรวงการต่างประเทศ เกิดขึ้นครั้งแรกระหว่างวันที่ 25-26 พฤศจิกายน พ.ศ. 2556) การขัดขวางการจัดการเลือกตั้งล่วงหน้าเมื่อวันที่ 26 มกราคม พ.ศ. 2557 และการขัดขวางการจัดการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 2 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2557 จนมีผู้เสียชีวิต และได้รับบาดเจ็บจำนวนหนึ่ง ซึ่งเหตุการณ์เหล่านี้เป็นเหตุการณ์ที่สำคัญ และเกี่ยวเนื่องโดยตรงกับคำร้องดังกล่าว แต่กลับไม่ได้ถูกหยิบยกขึ้นประกอบการพิจารณาแต่อย่างใด

ยิ่งไปกว่านั้น ผู้ศึกษามีความเห็นว่าการชุมนุม และยึดครองที่ทำการของรัฐที่เกิดขึ้นในครั้งนี้นั้น หรือในอดีตทุกครั้ง ไม่เพียงแต่ไม่ใช่การชุมนุมโดยสงบ และปราศจากอาวุธตามที่กล่าวอ้าง แต่ยังเป็น การกระทำที่เป็น

1) การก่อการร้าย ตามคำจำกัดความของคำว่าก่อการร้าย ในระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ พ.ศ. 2552 ที่ว่า “การก่อการร้าย หมายความว่า การกระทำใดๆ ที่สร้างความปั่นป่วนให้ประชาชนเกิดความหวาดกลัว หรือเพื่อขู่เข็ญ หรือบีบบังคับ รัฐบาล หรือองค์การระหว่างประเทศ ให้กระทำ หรือละเว้นกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใด อันก่อให้เกิดความเสียหายต่อชีวิตหรือทรัพย์สินที่สำคัญ” และ

2) การก่อวินาศกรรม ตามคำจำกัดความของคำว่าก่อวินาศกรรม ในมาตรา 4 ของพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550 ที่ว่า “การก่อวินาศกรรมหมายความว่า การกระทำใดๆ อันเป็นการมุ่งทำลายทรัพย์สินของประชาชนหรือของรัฐ หรือสิ่งอันเป็นสาธารณูปโภค หรือการรบกวน ขัดขวาง หน่วงเหนี่ยวระบบการปฏิบัติงานใดๆ ตลอดจนการประทุษร้ายต่อบุคคลอันเป็นการก่อให้เกิดความปั่นป่วนทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ โดยมุ่งหมายที่จะก่อให้เกิดความเสียหายต่อความมั่นคงของรัฐ” ดังนั้นสถาบัน หรือองค์กรใดใดในสังคม ไม่ว่าจะเป็นของรัฐ หรือของเอกชน จึงไม่มีภาระผูกพันใดๆ ทั้งในทางกฎหมาย และศีลธรรมที่จะให้การปกป้องคุ้มครองผู้ที่กระทำผิดเหล่านี้

นอกจากนี้ ยังเป็นที่น่าสังเกตว่าค่านิยมของการก่อการร้าย และการก่อวินาศกรรมที่อ้างถึงข้างต้น มิได้กล่าวถึงวิธีการ (means) ที่ใช้ในการก่อการร้าย แต่ให้ความสำคัญของผล (results) ที่เกิดจากการกระทำนั้นๆ ดังนั้นการที่กลุ่มผู้ชุมนุมจะมีอาวุธหรือไม่ก็ตามจึงไม่ใช่ประเด็นที่สำคัญ เท่ากับข้อเท็จจริงที่ว่า การกระทำของกลุ่มผู้ชุมนุมได้ก่อให้เกิดผลลัพธ์ตามที่ได้ระบุไว้ตามกฎหมาย และระเบียบที่อ้างถึงหรือไม่

การที่องค์กรด้านยุติธรรมมีคำวินิจฉัย/คำพิพากษาที่มีความคลุมเครือ หรือมีลักษณะที่ก่อให้เกิดการโต้เถียงได้ (controversial) นี้ ย่อมทำให้สาธารณชนบางส่วนโดยเฉพาะฝ่ายที่สนับสนุนรัฐบาลมีความเคลือบแคลงสงสัยในองค์กรด้านยุติธรรมว่าอาจจะมีเหตุผล และแรงจูงใจอื่นใด (นอกเหนือไปจากการดำรงไว้ซึ่งความยุติธรรมในสังคม) หรือไม่ในทางการเมืองที่ ทำให้มีคำวินิจฉัย/คำพิพากษาในลักษณะดังกล่าวออกมา ซึ่งหากสาธารณชนมีความไม่แน่ใจในความบริสุทธิ์ ยุติธรรม หรือความเป็นกลาง ขององค์กรด้านยุติธรรมของประเทศแล้ว ย่อมส่งผลกระทบต่อเกียรติยศ ศักดิ์ศรี ของสถาบันตุลาการ รวมไปถึงความศรัทธา และความเชื่อมั่นที่ประชาชนมีต่อสถาบันยุติธรรมอีกด้วย

ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงมีความเห็นว่า แม้รัฐบาลไทยจะได้มีการเตรียมแผนบริหารความ ต่อเนื่องในภาวะวิกฤติเอาไว้รองรับกับวิกฤติการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นอย่างดีแล้วก็ตาม แต่ก็ไม่สามารถ จัดการกับภาวะวิกฤติที่เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากมีปัจจัยอื่นที่อยู่นอกเหนือจากการ ควบคุมของรัฐบาลเข้ามาแทรกแซงในกระบวนการอยู่ตลอดเวลา จนการบริหารภาวะวิกฤติของ รัฐบาลอยู่ในสภาวะล้มเหลว และนำไปสู่การรัฐประหารในที่สุด

4.2 ข้อเสนอแนะ

4.2.1 ข้อเสนอแนะในระดับนโยบาย

ผู้ศึกษาเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะในรายงานการศึกษาเรื่อง การปฏิบัติการกิจของ ฝ่ายคู่กันทางการเมืองในภาวะวิกฤติทางการเมือง: กรณีศึกษาในช่วงการชุมนุมประท้วงทางการเมือง บริเวณแยกราชประสงค์ ระหว่างเดือนเมษายน-พฤษภาคม พ.ศ. 2553 ของนายกำสพ ศรีไพบูลย์ นบพ. 4 ว่ารัฐบาลหรือฝ่ายนิติบัญญัติควรที่จะผลักดันให้มีการออกกฎหมายการชุมนุมในที่สาธารณะ โดยเร็ว ซึ่งกฎหมายนี้จะกำหนดบทบาท หน้าที่ ความรับผิดชอบ รวมไปถึงบทลงโทษ หากมีการฝ่าฝืน เพื่อเป็นกรอบ และแนวทางในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ผู้รักษากฎหมาย และเป็นแนวปฏิบัติ สำหรับประชาชนในการเข้าร่วมการชุมนุมให้สามารถใช้สิทธิ เสรีภาพของตนได้อย่างถูกต้องและ เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด

ซึ่งต่างจากที่ผ่านมา ประชาชนที่เข้าร่วมการชุมนุมไม่ทราบอย่างถ่องแท้ว่าการใช้ สิทธิ เสรีภาพในการแสดงออกทางการเมืองตามรัฐธรรมนูญของตนเองมีขอบเขตมากน้อยเพียงไร มี หน้าที่ความรับผิดชอบต่อการกระทำนั้นๆ เพียงใด ในขณะที่เจ้าหน้าที่ผู้รักษากฎหมายก็มีความไม่ แน่ใจในการใช้อำนาจตามกฎหมายของตนเองในแต่ละสถานการณ์ การปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ผู้รักษา กฎหมายที่ไม่มีกฎระเบียบกำหนดหรือให้อำนาจไว้อย่างชัดเจนนั้น ย่อมส่งเสียกับการตกเป็น ผู้ต้องหาจากการกระทำดังกล่าวเสียเอง¹

การมีกฎหมายการชุมนุมในที่สาธารณะที่เป็นมาตรฐานอันเป็นที่ยอมรับในระดับ สากลนั้น ไม่เพียงแต่จะช่วยให้ทั้งสองฝ่ายปฏิบัติหน้าที่ของตน โดยตั้งอยู่บนกติกา กฎเกณฑ์พื้นฐาน

¹ ในระหว่างการจัดทำรายงานการศึกษาฉบับนี้ รัฐบาลได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติการชุมนุมในที่สาธารณะ พ.ศ. 2558 เมื่อวันที่ 15 กรกฎาคม พ.ศ. 2558 เพื่อเป็นการกำหนดหลักเกณฑ์การใช้สิทธิชุมนุมสาธารณะให้ชัดเจน และ สอดคล้องกับกติการะหว่างประเทศ และใช้กำกับดูแลการชุมนุมสาธารณะให้เป็นไปด้วยความสงบเรียบร้อยและไม่ กระทบต่อความมั่นคงของชาติ ความปลอดภัย ความสงบเรียบร้อยของสังคม ตลอดจนสิทธิเสรีภาพ ศักดิ์ศรีความเป็น มนุษย์ของผู้อื่น ดูภาคผนวก ค

เดียวกัน มีความเข้าใจในการปฏิบัติของฝ่ายหนึ่งมากขึ้น นำไปสู่การลดความตึงเครียด และการเผชิญหน้าระหว่างกันลง ยิ่งไปกว่านั้นการมีกฎหมายการชุมนุมในที่สาธารณะ จะช่วยให้สังคมสามารถตรวจสอบได้ว่าการชุมนุมทางการเมืองใดเป็นการใช้สิทธิเสรีภาพตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด และการชุมนุมทางการเมืองแบบใดที่ไม่ใช่การใช้สิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ และอาจถูกพิจารณาว่าเป็นภัยคุกคามต่อสาธารณชนอีกด้วย และในระดับนานาชาติแล้ว การที่มีกฎหมายการชุมนุมในที่สาธารณะที่เป็นมาตรฐานสากล จะช่วยให้รัฐบาลสามารถอธิบายกระบวนการในการกำกับดูแล หรือแม้แต่การเข้าสลายการชุมนุมต่อประชาคมโลกได้โดยง่าย และสามารถรักษาระดับความสัมพันธ์กับประเทศต่างๆ เอาไว้ได้

4.2.2 ข้อเสนอแนะในระดับปฏิบัติ

สำหรับประเทศไทย การมีกฎหมายการชุมนุมในที่สาธารณะเพียงอย่างเดียวย่อมไม่สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ หากประชาชนผู้เป็นเจ้าของสิทธิเสรีภาพ และเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมาย ขาดความรู้ความเข้าใจในตัวบทกฎหมายดังกล่าวอย่างถ่องแท้ แต่อย่างไรก็ตามการให้ความรู้แก่ประชาชนนั้น ไม่ควรจำกัดอยู่เฉพาะการให้ความรู้เกี่ยวกับตัวบทของกฎหมายการชุมนุมสาธารณะเพียงอย่างเดียว แต่ควรที่จะเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้สิทธิ หน้าที่ และเสรีภาพ ของประชาชนในระบอบประชาธิปไตย รวมไปถึงการสร้างจิตสำนึกในการเปิดกว้างในการรับฟังความคิดเห็นของบุคคลอื่นในสังคมไปพร้อมกัน ในขณะที่การให้ความรู้แก่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัตินั้นนอกเหนือไปจากด้านตัวบทกฎหมายแล้ว ยังจะต้องสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเสรีภาพพื้นฐานในการชุมนุมของประชาชน การใช้ดุลพินิจในการตัดสินใจในสถานการณ์ต่างๆ ตลอดจนรู้จักการควบคุมตนเอง สามารถอดทนอดกลั้นต่อการกระทบกระทั่งที่อาจเกิดขึ้นในระหว่างการปฏิบัติหน้าที่

ในส่วนของหน่วยงานของรัฐนั้น จากการตอบแบบคำถามพบว่า ข้าราชการโดยมากจะไม่ทราบว่าหน่วยงานของตนมีการจัดทำแผนบริหารความต่อเนื่องเอาไว้สำหรับรองรับวิกฤติการณ์ที่เกิดขึ้น ดังนั้นหน่วยงานต้นสังกัดจึงควรที่จะต้องเร่งเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์แผนฯ ให้ข้าราชการในสังกัดได้รับรู้ และมีการซักซ้อมแผนฯ เพื่อให้ข้าราชการได้มีการเตรียมตัวอย่างถูกต้อง เพื่อรับมือกับเหตุการณ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ลดผลกระทบที่เกิดขึ้น และคงความสามารถในการปฏิบัติราชการของหน่วยงานเอาไว้ได้ ไม่ว่าหน่วยงานจะประสบกับภาวะวิกฤติในลักษณะใดๆ ก็ตาม

ดังนั้นผู้ศึกษามีความเชื่อว่า การออกกฎหมายที่เหมาะสมและเป็นมาตรฐาน ควบคู่ไปกับการให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิ หน้าที่และความรับผิดชอบของประชาชนที่มีต่อสังคมตามที่ระบุไว้ในรัฐธรรมนูญ และการสร้างจิตสำนึก และวัฒนธรรมในการอดทน อดกลั้น และเปิดกว้างในการรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างจากทุกภาคส่วนในสังคม เป็นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จในการใช้สิทธิเสรีภาพในการชุมนุมของประชาชน และหากผู้ที่เกี่ยวข้องผลักดัน และดำเนินการอย่างจริงจังแล้ว จะทำให้สังคมไทยสามารถหลุดพ้นออกจากวังวนที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน และมุ่งไปสู่สังคมที่เป็นประชาธิปไตย และนิติรัฐได้ในที่สุด

4.3 บทบาทของกระทรวงการต่างประเทศในการพัฒนากฎหมายการชุมนุมในที่สาธารณะ

ดังจะเห็นได้ว่าการชุมนุมทางการเมืองของประชาชนนั้น เป็นสิทธิและเสรีภาพที่สำคัญยิ่งในระบอบประชาธิปไตย แต่การใช้สิทธิและเสรีภาพนี้ จำเป็นที่จะต้องมีการกำหนดขอบเขตหน้าที่ความรับผิดชอบเอาไว้ให้ชัดเจน เพื่อเป็นบรรทัดฐานของสังคมให้ประชาชนทุกคนได้รับรู้รับทราบ และถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด เพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อย ตลอดจนคุ้มครองสวัสดิภาพ และความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน และสาธารณสมบัติอีกด้วย ดังจะเห็นได้จากคำอธิบายเหตุผลความจำเป็นที่อยู่ท้ายสุดของพระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558

แต่โดยที่ในช่วงเวลาที่ผ่านมา ประเทศไทยไม่เคยมีประสบการณ์ในการบังคับใช้กฎหมายในลักษณะนี้มาก่อน และเพื่อมิให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องใช้เวลาในการลองผิดลองถูกในการบังคับใช้กฎหมาย ผู้ศึกษาจึงมีความเห็นว่าการนำเอาประสบการณ์ในการบังคับใช้กฎหมายการชุมนุมในที่สาธารณะ และแนวปฏิบัติที่ดีที่เป็นที่ยอมรับในระดับสากลจากประเทศต่างๆ มาศึกษาเปรียบเทียบ และปรับใช้ให้เหมาะสมกับประเทศไทย น่าจะเป็นแนวทางที่ควรพิจารณาอย่างจริงจัง และโดยที่กระทรวงการต่างประเทศ มีสถานเอกอัครราชทูต/สถานกงสุลใหญ่/คณะผู้แทนถาวร ประจำอยู่ทั้งในประเทศต่างๆ และองค์การระหว่างประเทศ ทำให้อยู่ในสถานะที่ดีในการช่วยค้นหา ศึกษา ติดตามและรวบรวมประสบการณ์ในการบังคับใช้กฎหมาย กฎระเบียบที่เกี่ยวกับการชุมนุมในที่สาธารณะ รวมไปถึงมาตรการในการกำกับดูแล และควบคุมฝูงชน จากหน่วยงานในประเทศที่มีพัฒนาการทางการเมืองมากกว่า เพื่อนำมาแบ่งปันกับหน่วยงานของไทยที่รับผิดชอบในการบังคับใช้พระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะฯ เพื่อให้การชุมนุมทางการเมือง และการกำกับดูแลการชุมนุมทางการเมืองที่จะเกิดขึ้นในประเทศไทยต่อไปในอนาคตเป็นมาตรฐาน ลดความผิดพลาดหรือสูญเสียที่อาจเกิดขึ้น และเป็นที่ยอมรับในระดับสากล

4.4 ประเด็นที่อาจนำไปศึกษาเพิ่มเติม

ผู้ศึกษามีความเห็นว่า การใช้สิทธิเสรีภาพในการชุมนุมเพื่อแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในประเทศไทยยังมีประเด็นที่น่าสนใจ และน่าจะมีการศึกษาเพิ่มเติมอีกหลายแง่มุม ประเด็นที่สำคัญและน่าจะต้องอภิปรายกันต่อไปในอนาคต ได้แก่ ความขัดแย้งกันระหว่างการใช้สิทธิในการชุมนุมตามรัฐธรรมนูญ กับกฎหมายฉบับอื่นๆ ที่มีลักษณะของการจำกัดการใช้สิทธิเสรีภาพในการชุมนุม โดยเฉพาะกฎหมายที่กำหนดให้ผู้ชุมนุมต้องขออนุญาตทางราชการก่อน เพราะในช่วงเวลาที่ผ่านมาเจ้าหน้าที่ผู้รักษากฎหมายได้เคยนำกฎหมายในลักษณะนี้มาปรับใช้ในการบริหารจัดการการชุมนุมทางการเมืองของประชาชน มาแล้วหลายครั้ง

ในประเด็นนี้ผู้ศึกษาเห็นว่า หากผู้ที่เกี่ยวข้องไม่ได้มีการปรึกษาหารือเพื่อสร้างความชัดเจนในเรื่องนี้แล้ว จะทำให้ระบบกฎหมายของไทยมีความย้อนแย้งกัน กล่าวคือทำให้เกิดปรากฏการณ์ในสังคมที่กฎหมายในระดับพระราชบัญญัติสามารถถูกนำมาใช้ในการจำกัดสิทธิเสรีภาพของประชาชนที่รัฐธรรมนูญอันเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศได้ให้การคุ้มครองเอาไว้ และหากประเด็นนี้ยังไม่สามารถทำให้กระจ่างได้แล้ว ในท้ายที่สุดผู้ที่ได้รับผลกระทบจากความย้อนแย้งกันของกฎหมายนี้ก็คือประชาชนทั่วไป ที่สิทธิเสรีภาพที่พึงมีตามระบอบประชาธิปไตยจะถูกกลืนโดยกฎหมายลูกฉบับต่างๆ แทนที่จะได้รับการคุ้มครองจากกฎหมายสูงสุดของประเทศ

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

“พระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558.” ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 132. ตอนที่ 63 ก. 14 กรกฎาคม 2558.

“พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550.” ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 124. ตอนที่ 52 ก. 7 กันยายน 2550.

“ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ พ.ศ. 2552.” ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 126. ตอนพิเศษ 39 ง. 13 มีนาคม 2552.

กัสป ศรีไพบูลย์. การปฏิบัติการกิจของฝ่ายคุ้มกันทางการทูต ในภาวะวิกฤตทางการเมือง: กรณีศึกษาในช่วงการชุมนุมทางการเมืองบริเวณย่านราชประสงค์ ระหว่างเดือนเมษายน-พฤษภาคม 2553. รายงานการศึกษาส่วนบุคคลหลักสูตรนักบริหารการทูต รุ่นที่ 4. กระทรวงการต่างประเทศ, 2555.

ชัยวัฒน์ สถาอานันท์. อารยะขัดขืนกับสังคมไทย. มุลินีโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ เนื่องในโอกาสครบรอบ 30 ปี 14 ตุลา ห้องเรวัต พุทธินันท์ หอสมุด มธ. ท่าพระจันทร์ วันที่ 16 สิงหาคม 2546.

สมชาย ปรีชาศิลปกุล, “Civil Disobedience ของ John Rawls.” วารสารวิชา 2, 5 (2551).

อัจฉราพรรณ จรัสวัฒน์. วิชาการบริหารจัดการภาวะวิกฤต. หลักสูตรนักยุทธศาสตร์ รุ่นที่ 8 ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันการป้องกันประเทศ วันที่ 13 กรกฎาคม 2555.

ภาษาอังกฤษ

Kauffman, J. “Adding fuel to the fire: NASA’s crisis communications regarding Apollo 1.” Public Relations Review 24, 4 (1999): 421–432.

Patrick Boisvert and Raphael Moore. Crisis and Emergency management: A guide for Manager of the Public Service of Canada. Canadian Centre for management Development, 2004

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

Cheng, Dean. Xi Jinping’s first Real Crisis: The Hong Kong Challenge. The Heritage Foundation [Online]. 2014. Available from: <http://www.heritage.org/research/commentary/2014/10/xi-jinping-hong-kong-challenge>[2558, June 3].

- Hoffman, Samantha. Inside China's New Security Council. The National Interest [Online]. 2015. Available from: <http://nationalinterest.org/commentary/inside-chinas-new-security-council-9439?page=2>[2558, June 9].
- Information Service Department. The Basic Law. Hong Kong Special Administrative Region Government [Online]. 2014. Available from: <http://www.basiclaw.gov.hk/en/index/index.html>[2558, June 1].

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550

พระราชบัญญัติ

ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

พ.ศ. ๒๕๕๐

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๘ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๐

เป็นปีที่ ๖๒ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ
ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรมีกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอม
ของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
พ.ศ. ๒๕๕๐”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหกสิบวันนับแต่วันประกาศใน
ราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิก

(๑) พระราชบัญญัติป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน พ.ศ. ๒๕๒๒

(๒) พระราชบัญญัติป้องกันและระงับอัคคีภัย พ.ศ. ๒๕๔๒

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

“สาธารณภัย” หมายความว่า อัคคีภัย วาตภัย อุทกภัย ภัยแล้ง โรคระบาดในมนุษย์ โรคระบาดสัตว์ โรคระบาดสัตว์น้ำ การระบาดของศัตรูพืช ตลอดจนภัยอื่น ๆ อันมีผลกระทบต่อ สาธารณชน ไม่ว่าเกิดจากธรรมชาติ มีผู้ทำให้เกิดขึ้น อุบัติเหตุ หรือเหตุอื่นใด ซึ่งก่อให้เกิดอันตราย แก่ชีวิต ร่างกายของประชาชน หรือความเสียหายแก่ทรัพย์สินของประชาชน หรือของรัฐ และให้ หมายความว่ารวมถึงภัยทางอากาศ และการก่อวินาศกรรมด้วย

“ภัยทางอากาศ” หมายความว่า ภัยอันเกิดจากการโจมตีทางอากาศ

“การก่อวินาศกรรม” หมายความว่า การกระทำใด ๆ อันเป็นการมุ่งทำลายทรัพย์สินของ ประชาชนหรือของรัฐ หรือสิ่งอันเป็นสาธารณูปโภค หรือการรบกวน จัดวางหน่วยงานหรือระบบ การปฏิบัติงานใด ๆ ตลอดจนการประทุษร้ายต่อบุคคลอันเป็นการก่อให้เกิดความปั่นป่วนทางการเมือง การเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยมุ่งหมายที่จะก่อให้เกิดความเสียหายต่อความมั่นคงของรัฐ

“หน่วยงานของรัฐ” หมายความว่า ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์การมหาชนและหน่วยงาน อื่นของรัฐ แต่ไม่หมายความรวมถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

“องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” หมายความว่า องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล องค์การ บริหารส่วนจังหวัด เมืองพัทยา กรุงเทพมหานคร และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่มีกฎหมาย จัดตั้ง

“องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งพื้นที่” หมายความว่า องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล เมืองพัทยา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่มีกฎหมายจัดตั้ง แต่ไม่หมายความรวมถึงองค์การ บริหารส่วนจังหวัด และกรุงเทพมหานคร

“จังหวัด” ไม่หมายความรวมถึงกรุงเทพมหานคร

“อำเภอ” หมายความว่ารวมถึงกิ่งอำเภอ แต่ไม่หมายความรวมถึงเขตในกรุงเทพมหานคร

“นายอำเภอ” หมายความว่าปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ

“ผู้บริหารท้องถิ่น” หมายความว่า นายกองค์การบริหารส่วนตำบล นายกเทศมนตรี นายก เมืองพัทยา และหัวหน้าผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งพื้นที่อื่น

“ผู้บัญชาการ” หมายความว่า ผู้บัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ

“ผู้อำนวยการ” หมายความว่า ผู้อำนวยการกลาง ผู้อำนวยการจังหวัด ผู้อำนวยการอำเภอ ผู้อำนวยการท้องถิ่น และผู้อำนวยการกรุงเทพมหานคร

หน้า ๓

เล่ม ๑๒๔ ตอนที่ ๕๒ ก ราชกิจจานุเบกษา ๗ กันยายน ๒๕๕๐

“เจ้าพนักงาน” หมายความว่า ผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งให้ปฏิบัติหน้าที่ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในพื้นที่ต่าง ๆ ตามพระราชบัญญัตินี้

“อาสาสมัคร” หมายความว่า อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนตามพระราชบัญญัตินี้

“อธิบดี” หมายความว่า อธิบดีกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๕ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้และให้มีอำนาจออกกฎกระทรวง ระเบียบ ข้อบังคับและประกาศเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

กฎกระทรวงนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

หมวด ๑

บททั่วไป

มาตรา ๖ ให้มีคณะกรรมการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ เรียกโดยย่อว่า “กปภ.ช.” ประกอบด้วย นายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีซึ่งนายกรัฐมนตรีมอบหมาย เป็นประธานกรรมการ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เป็นรองประธานกรรมการคนที่หนึ่ง ปลัดกระทรวงมหาดไทย เป็นรองประธานกรรมการคนที่สอง ปลัดกระทรวงกลาโหม ปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปลัดกระทรวงคมนาคม ปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปลัดกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ปลัดกระทรวงสาธารณสุข ผู้อำนวยการสำนักงานงบประมาณ ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ผู้บัญชาการทหารสูงสุด ผู้บัญชาการทหารบก ผู้บัญชาการทหารเรือ ผู้บัญชาการทหารอากาศ เลขาธิการสภาพความมั่นคงแห่งชาติ และผู้ทรงคุณวุฒิอีกไม่เกินห้าคนซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งจากผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ หรือประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการผังเมือง และการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เป็นกรรมการ

ให้อธิบดีเป็นกรรมการและเลขานุการ และให้แต่งตั้งข้าราชการในกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจำนวนไม่เกินสองคนเป็นผู้ช่วยเลขานุการ

มาตรา ๗ ให้ กปภ.ช. มีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) กำหนดนโยบายในการจัดทำแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ

(๒) พิจารณาให้ความเห็นชอบแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ ตามมาตรา ๑๑ (๑) ก่อนเสนอคณะรัฐมนตรี

(๓) บูรณาการพัฒนาระบบการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ระหว่างหน่วยงานของรัฐ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องให้มีประสิทธิภาพ

(๔) ให้คำแนะนำ ปรีกษาและสนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

(๕) วางระเบียบเกี่ยวกับค่าตอบแทน ค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายในการดำเนินการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย โดยความเห็นชอบของกระทรวงการคลัง

(๖) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่น หรือตามที่คณะรัฐมนตรีมอบหมาย

ในการปฏิบัติการตามอำนาจหน้าที่ในวรรคหนึ่ง กปภ.ช. จะแต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อปฏิบัติการอย่างหนึ่งอย่างใดแทนหรือตามที่มอบหมายก็ได้ ทั้งนี้ ให้นำบทบัญญัติในมาตรา ๑๐ มาใช้บังคับกับการประชุมของคณะอนุกรรมการโดยอนุโลม

เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติการตามอำนาจหน้าที่ตามวรรคหนึ่ง กปภ.ช. อาจเรียกให้หน่วยงานของรัฐ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น หรือหน่วยงานของภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องมาร่วมประชุม หรือชี้แจงหรือให้ข้อมูลก็ได้

มาตรา ๘ ให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิอยู่ในตำแหน่งคราวละสี่ปี

ในกรณีที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระ หรือในกรณีที่คณะรัฐมนตรีแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเพิ่มขึ้นในระหว่างที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งแต่งตั้งไว้แล้วยังมีวาระอยู่ในตำแหน่ง ให้ผู้ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งแทน หรือเป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเพิ่มขึ้นอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้แต่งตั้งไว้แล้ว

เมื่อครบกำหนดตามวาระดังกล่าวในวรรคหนึ่ง หากยังมิได้มีการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิใหม่ ให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระนั้น อยู่ในตำแหน่งเพื่อดำเนินงานต่อไปจนกว่าจะมีการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิใหม่

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระอาจได้รับการแต่งตั้งอีกได้ ทั้งนี้ ไม่เกินสองวาระติดต่อกัน

มาตรา ๕ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระตามมาตรา ๘ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

- (๑) ตาย
- (๒) ลาออก โดยยื่นหนังสือลาออกต่อประธานกรรมการ
- (๓) คณะรัฐมนตรีให้ออก
- (๔) เป็นบุคคลล้มละลาย
- (๕) เป็นคนไร้ความสามารถ หรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
- (๖) ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

มาตรา ๑๐ การประชุมของ กปท.ช. ต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม

ในการประชุมคราวใด ถ้าประธานกรรมการไม่อยู่ในที่ประชุมหรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้รองประธานกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม ถ้ารองประธานคนหนึ่งไม่อยู่ในที่ประชุมหรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้รองประธานคนที่สองเป็นประธานในที่ประชุม ถ้าประธานกรรมการและรองประธานกรรมการทั้งสองไม่อยู่ในที่ประชุม หรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้กรรมการซึ่งมาประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุมสำหรับการประชุมคราวนั้น

การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

มาตรา ๑๑ ให้กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเป็นหน่วยงานกลางของรัฐ ในการดำเนินการเกี่ยวกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของประเทศ โดยมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

- (๑) จัดทำแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติเสนอ กปท.ช. เพื่อขออนุมัติต่อคณะรัฐมนตรี
- (๒) จัดให้มีการศึกษาวิจัยเพื่อหามาตรการในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยให้มีประสิทธิภาพ
- (๓) ปฏิบัติการ ประสานการปฏิบัติ ให้การสนับสนุน และช่วยเหลือหน่วยงานของรัฐ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานภาคเอกชน ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และให้การสงเคราะห์เบื้องต้นแก่ผู้ประสบภัย ผู้ได้รับอันตราย หรือผู้ได้รับความเสียหายจากสาธารณภัย

(๔) แนะนำ ให้คำปรึกษา และอบรมเกี่ยวกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย แก่หน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานภาคเอกชน

(๕) ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินการตามแผนการป้องกันและบรรเทา สาธารณภัยในแต่ละระดับ

(๖) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่นหรือตามที่ ผู้บัญชาการ นายกรัฐมนตรี กปภ.ช. หรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย

เมื่อคณะรัฐมนตรีอนุมัติแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติตาม (๑) แล้ว ให้หน่วยงานของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องปฏิบัติการให้เป็นไปตามแผนดังกล่าว

ในการจัดทำแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติตาม (๑) ให้กรมป้องกันและ บรรเทาสาธารณภัยร่วมกับหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องและตัวแทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละ ประเภทมาปรึกษาหารือและจัดทำ ทั้งนี้ จะจัดให้หน่วยงานภาคเอกชนเสนอข้อมูลหรือความเห็นเพื่อ ประกอบการพิจารณาในการจัดทำแผนด้วยก็ได้

เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ตาม (๓) (๔) (๕) และ (๖) กรมป้องกันและบรรเทา สาธารณภัยจะจัดให้มีศูนย์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขึ้นในบางจังหวัดเพื่อปฏิบัติงานในจังหวัดนั้น และจังหวัดอื่นที่อยู่ใกล้เคียงกันได้ตามความจำเป็น และจะให้มีสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย จังหวัดขึ้น เพื่อกำกับดูแลและสนับสนุนการปฏิบัติการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัด หรือตามที่ผู้อำนวยการจังหวัดมอบหมายด้วยก็ได้

มาตรา ๑๒ แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติตามมาตรา ๑๑ (๑) อย่างน้อย ต้องมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

(๑) แนวทาง มาตรการ และงบประมาณที่จำเป็นต้องใช้ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

(๒) แนวทางและวิธีการในการให้ความช่วยเหลือและบรรเทาความเดือดร้อนที่เกิดขึ้นเฉพาะ หน้าและระยะยาวเมื่อเกิดสาธารณภัย รวมถึงการอพยพประชาชน หน่วยงานของรัฐ และองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น การสงเคราะห์ผู้ประสบภัย การดูแลเกี่ยวกับการสาธารณสุข และการแก้ไข ปัญหาเกี่ยวกับการสื่อสารและการสาธารณสุขโลก

(๓) หน่วยงานของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่รับผิดชอบในการดำเนินการตาม (๑) และ (๒) และวิธีการให้ได้มาซึ่งงบประมาณเพื่อการดำเนินการดังกล่าว

(๔) แนวทางในการเตรียมพร้อมด้านบุคลากร อุปกรณ์ และเครื่องมือเครื่องใช้และจัดระบบการปฏิบัติการในการดำเนินการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย รวมถึงการฝึกบุคลากรและประชาชน

(๕) แนวทางในการซ่อมแซม บำรุง ฟื้นฟู และให้ความช่วยเหลือประชาชนภายหลังที่สาธารณภัยสิ้นสุด

การกำหนดเรื่องตามวรรคหนึ่ง จะต้องกำหนดให้สอดคล้องและครอบคลุมถึงสาธารณภัยต่าง ๆ โดยอาจกำหนดตามความจำเป็นแห่งความรุนแรงและความเสี่ยงในสาธารณภัยด้านนั้น และในกรณีที่มีความจำเป็นต้องการแก้ไขหรือปรับปรุงกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ หรือมติของคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง ให้ระบุไว้ในแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติด้วย

มาตรา ๑๓ ให้รัฐมนตรีเป็นผู้บัญชาการมีอำนาจควบคุมและกำกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยทั่วราชอาณาจักรให้เป็นไปตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติและพระราชบัญญัตินี้ ในการนี้ ให้มีอำนาจบังคับบัญชาและสั่งการผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ ผู้ช่วยผู้อำนวยการ เจ้าพนักงาน และอาสาสมัครได้ทั่วราชอาณาจักร

ให้ปลัดกระทรวงมหาดไทยเป็นผู้บัญชาการมีหน้าที่ช่วยเหลือผู้บัญชาการในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และปฏิบัติหน้าที่ตามที่ผู้บัญชาการมอบหมายโดยให้มีอำนาจบังคับบัญชาและสั่งการตามวรรคหนึ่งรองจากผู้บัญชาการ

มาตรา ๑๔ ให้อธิบดีเป็นผู้ช่วยการกลางมีหน้าที่ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยทั่วราชอาณาจักร และมีอำนาจควบคุมและกำกับการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ช่วยการ รองผู้ช่วยการ ผู้ช่วยผู้ช่วยการ เจ้าพนักงาน และอาสาสมัคร ได้ทั่วราชอาณาจักร

มาตรา ๑๕ ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้ช่วยการจังหวัด รับผิดชอบในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตจังหวัด โดยมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) จัดทำแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด ซึ่งต้องสอดคล้องกับแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ

(๒) กำกับดูแลการฝึกอบรมอาสาสมัครขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

(๓) กำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้จัดให้มีวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ ยานพาหนะ และสิ่งอื่น เพื่อใช้ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยตามที่กำหนดในแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด

(๔) ดำเนินการให้หน่วยงานของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้การสงเคราะห์ เบื้องต้นแก่ผู้ประสบภัย หรือผู้ได้รับภัยอันตรายหรือเสียหายจากสาธารณภัยรวมตลอดทั้งการรักษา ความสงบเรียบร้อยและการปฏิบัติการใด ๆ ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

(๕) สนับสนุนและให้ความช่วยเหลือแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการป้องกันและ บรรเทาสาธารณภัย

(๖) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ผู้บัญชาการและผู้อำนวยการกลางมอบหมาย

เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ตาม (๓) (๔) และ (๕) ให้ผู้อำนวยการจังหวัดมีอำนาจสั่ง การหน่วยงานของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งอยู่ในจังหวัด ให้ดำเนินการในการป้องกันและ บรรเทาสาธารณภัยตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด และมีอำนาจสั่งการ ควบคุม และกำกับดูแลการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานและอาสาสมัครให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๑๖ แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดตามมาตรา ๑๕ (๑) อย่างน้อย ต้องมีสาระสำคัญตามมาตรา ๑๒ และสาระสำคัญอื่นดังต่อไปนี้

(๑) การจัดตั้งศูนย์อำนวยการเฉพาะกิจเมื่อเกิดสาธารณภัยขึ้น โครงสร้างและผู้มีอำนาจสั่งการ ด้านต่าง ๆ ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

(๒) แผนและขั้นตอนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ และยานพาหนะ เพื่อใช้ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

(๓) แผนและขั้นตอนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการจัดให้มีเครื่องหมายสัญญาณ หรือสิ่งอื่นใด ในการแจ้งให้ประชาชนได้ทราบถึงการเกิดหรือจะเกิดสาธารณภัย

(๔) แผนปฏิบัติการในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

(๕) แผนการประสานงานกับองค์กรการกุศล

มาตรา ๑๗ ในการจัดทำแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด ให้ผู้ว่าราชการ จังหวัดแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่ง ประกอบด้วย

(๑) ผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นประธานกรรมการ

(๒) รองผู้ว่าราชการจังหวัดซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดมอบหมาย เป็นรองประธานกรรมการ

(๓) ผู้บัญชาการมณฑลทหารบกหรือผู้บังคับการจังหวัดทหารบกหรือผู้แทนเป็นรองประธาน กรรมการ

(๔) นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด เป็นรองประธานกรรมการ

(๕) กรรมการอื่น ประกอบด้วย

(ก) ผู้แทนหน่วยงานของรัฐที่ประจำอยู่ในพื้นที่จังหวัดตามจำนวนที่ผู้ว่าราชการจังหวัดเห็นสมควรแต่งตั้ง

(ข) ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งพื้นที่จำนวนเจ็ดคน ซึ่งประกอบด้วยผู้แทนเทศบาลจำนวนสองคนและผู้แทนองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวนห้าคน

(ค) ผู้แทนองค์การสาธารณกุศลในจังหวัดตามจำนวนที่ผู้ว่าราชการจังหวัดเห็นสมควรแต่งตั้ง

(๖) หัวหน้าสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด หรือผู้แทนกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เป็นกรรมการและเลขานุการ

ในกรณีที่จังหวัดใดเป็นที่ตั้งของสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา ให้พิจารณาแต่งตั้งผู้บริหารของสถาบันการศึกษานั้น เป็นที่ปรึกษาหรือกรรมการตามจำนวนที่ผู้ว่าราชการจังหวัดเห็นสมควร

ให้คณะกรรมการตามวรรคหนึ่งมีหน้าที่จัดทำแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด เสนอผู้ว่าราชการจังหวัดเพื่อประกาศใช้ต่อไป

การปฏิบัติหน้าที่และการประชุมของคณะกรรมการตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามที่ผู้ว่าราชการจังหวัดกำหนด

ในกรณีที่กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเห็นว่าแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดไม่สอดคล้องกับแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ ให้แจ้งให้ผู้ว่าราชการจังหวัดทราบเพื่อดำเนินการแก้ไขให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้ง

มาตรา ๑๘ ให้นายกองการบริหารส่วนจังหวัดเป็นรองผู้ว่าราชการจังหวัด มีหน้าที่ช่วยเหลือผู้ว่าราชการจังหวัดในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ผู้ว่าราชการจังหวัดมอบหมาย

มาตรา ๑๙ ให้นายอำเภอเป็นผู้ว่าราชการอำเภอ รับผิดชอบและปฏิบัติหน้าที่ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตอำเภอของตน และมีหน้าที่ช่วยเหลือผู้ว่าราชการจังหวัดตามที่ได้รับมอบหมาย

ในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ว่าราชการอำเภอดตามวรรคหนึ่ง ให้ผู้ว่าราชการอำเภอ มีอำนาจสั่งการหน่วยงานของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องซึ่งอยู่ในเขตอำเภอให้ดำเนินการในการ

ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด และมีอำนาจสั่งการควบคุม และกำกับดูแลการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานและอาสาสมัครให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๒๐ ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งพื้นที่มีหน้าที่ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตท้องถิ่นของตน โดยมีผู้บริหารท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งพื้นที่นั้นเป็นผู้รับผิดชอบในฐานะผู้อำนวยการท้องถิ่น และมีหน้าที่ช่วยเหลือผู้อำนวยการจังหวัดและผู้อำนวยการอำเภอตามที่ได้รับมอบหมาย

ในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้บริหารท้องถิ่นตามวรรคหนึ่ง ให้ผู้อำนวยการท้องถิ่นมีอำนาจสั่งการควบคุม และกำกับดูแลการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานและอาสาสมัครให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

ให้ปลัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งพื้นที่นั้นเป็นผู้ช่วยผู้อำนวยการท้องถิ่น รับผิดชอบและปฏิบัติหน้าที่ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตท้องถิ่นของตนและมีหน้าที่ช่วยเหลือผู้อำนวยการท้องถิ่นตามที่ได้รับมอบหมาย

หมวด ๒

การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

มาตรา ๒๑ เมื่อเกิดหรือคาดว่าจะเกิดสาธารณภัยขึ้นในเขตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งพื้นที่ใด ให้ผู้อำนวยการท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งพื้นที่นั้นมีหน้าที่เข้าดำเนินการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยโดยเร็ว และแจ้งให้ผู้อำนวยการอำเภอที่รับผิดชอบในเขตพื้นที่นั้นและผู้อำนวยการจังหวัดทราบทันที

ในการปฏิบัติหน้าที่ตามวรรคหนึ่ง ให้ผู้อำนวยการท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) สั่งข้าราชการฝ่ายพลเรือน พนักงานส่วนท้องถิ่น เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐ เจ้าพนักงาน อาสาสมัคร และบุคคลใด ๆ ในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งพื้นที่ที่เกิดสาธารณภัย ให้ปฏิบัติกรอย่างหนึ่งอย่างใดตามความจำเป็นในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

(๒) ใช้อาคาร สถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ และยานพาหนะของหน่วยงานของรัฐและเอกชนที่อยู่ในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งพื้นที่ที่เกิดสาธารณภัยเท่าที่จำเป็นเพื่อการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

(๓) ใช้เครื่องมือสื่อสารของหน่วยงานของรัฐหรือเอกชนทุกระบบที่อยู่ในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งพื้นที่ที่เกิดสาธารณภัยหรือท้องที่ที่เกี่ยวข้อง

(๔) ขอความช่วยเหลือจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

(๕) สั่งห้ามเข้าหรือให้ออกจากพื้นที่ อาคารหรือสถานที่ที่กำหนด

(๖) จัดให้มีการสงเคราะห์ผู้ประสบภัยโดยทั่วถึงและรวดเร็ว

มาตรา ๒๒ เมื่อมีกรณีตามมาตรา ๒๑ เกิดขึ้น ให้ผู้อำนวยการอำเภอ และผู้อำนวยการจังหวัดมีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับผู้อำนวยการท้องถิ่น โดยในกรณีผู้อำนวยการอำเภอ ให้สั่งการได้สำหรับในเขตอำเภอของตน และในกรณีผู้อำนวยการจังหวัด ให้สั่งการได้สำหรับในเขตจังหวัดแล้วแต่กรณี

ในกรณีที่ผู้อำนวยการท้องถิ่นมีความจำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือหน่วยงานของรัฐที่อยู่นอกเขตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งพื้นที่ของตน ให้แจ้งให้ผู้อำนวยการอำเภอหรือผู้อำนวยการจังหวัด แล้วแต่กรณี เพื่อสั่งการโดยเร็วต่อไป

ในกรณีจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยใด ผู้อำนวยการจังหวัดจะสั่งการให้หน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือบุคคลใดกระทำหรืองดเว้นการกระทำใดที่มีผลกระทบต่อ การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยนั้นก็ได้ คำสั่งดังกล่าวให้มีผลบังคับเป็นระยะเวลาตามที่กำหนดในคำสั่ง แต่ต้องไม่เกินยี่สิบสี่ชั่วโมง ในกรณีที่มีความจำเป็นต้องให้คำสั่งดังกล่าวมีผลบังคับเกินยี่สิบสี่ชั่วโมง ให้เป็นอำนาจของผู้บัญชาการที่จะสั่งการได้ตามความจำเป็น แต่ต้องไม่เกินเจ็ดวัน

ในกรณีที่พื้นที่ที่เกิดหรือจะเกิดสาธารณภัยตามวรรคหนึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของผู้อำนวยการท้องถิ่นหลายคน ผู้อำนวยการท้องถิ่นคนหนึ่งคนใด จะใช้อำนาจหรือปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๒๑ ไปพลางก่อนก็ได้ แล้วให้แจ้งผู้อำนวยการท้องถิ่นอื่นทราบโดยเร็ว

มาตรา ๒๓ เมื่อเกิดสาธารณภัยขึ้นในเขตพื้นที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งพื้นที่ใด ให้เป็นหน้าที่ของผู้อำนวยการท้องถิ่นซึ่งมีพื้นที่ติดต่อกับหรือใกล้เคียงกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งพื้นที่นั้น ที่จะสนับสนุนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยที่เกิดขึ้น

มาตรา ๒๔ เมื่อเกิดสาธารณภัย ให้เป็นหน้าที่ของเจ้าพนักงานที่ประสบเหตุต้องเข้าดำเนินการเบื้องต้นเพื่อระงับสาธารณภัยนั้น แล้วรีบรายงานให้ผู้อำนวยการท้องถิ่นที่รับผิดชอบในพื้นที่

นั้นเพื่อส่งต่อไป และในกรณีจำเป็นอันไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ ให้เจ้าพนักงานมีอำนาจดำเนินการใด ๆ เพื่อคุ้มครองชีวิตหรือป้องกันภัยอันตรายที่จะเกิดแก่บุคคลได้

มาตรา ๒๕ ในกรณีที่เกิดสาธารณภัยและภัยอันตรายจากสาธารณภัยนั้นใกล้จะถึง ผู้อำนวยการมีอำนาจสั่งให้เจ้าพนักงานตัดแปลง ทำลาย หรือเคลื่อนย้ายสิ่งก่อสร้าง วัสดุ หรือทรัพย์สินของบุคคลใดที่เป็นอุปสรรคแก่การบำบัดป้องกันอันตรายได้ ทั้งนี้ เฉพาะเท่าที่จำเป็นแก่การยับยั้งหรือแก้ไขความเสียหายที่จะเกิดขึ้นจากสาธารณภัยนั้น

ความในวรรคหนึ่งให้ใช้บังคับกับกรณีที่มีความจำเป็นต้องดำเนินการเพื่อป้องกันภัยต่อส่วนรวมด้วยโดยอนุโลม

ในกรณีที่มีการตัดแปลง ทำลาย หรือเคลื่อนย้ายสิ่งก่อสร้าง วัสดุ หรือทรัพย์สินจะมีผลทำให้เกิดสาธารณภัยขึ้นในเขตพื้นที่อื่นหรือก่อให้เกิดความเสียหายเพิ่มขึ้นแก่เขตพื้นที่อื่น ผู้อำนวยการท้องถิ่นจะใช้อำนาจตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสองมิได้ เว้นแต่จะได้รับความเห็นชอบจากผู้อำนวยการจังหวัด

มาตรา ๒๖ เมื่อมีกรณีที่เจ้าพนักงานจำเป็นต้องเข้าไปในอาคารหรือสถานที่ที่อยู่ใกล้เคียงกับพื้นที่ที่เกิดสาธารณภัยเพื่อทำการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ให้กระทำได้เมื่อได้รับอนุญาตจากเจ้าของหรือผู้ครอบครองอาคารหรือสถานที่แล้ว เว้นแต่ไม่มีเจ้าของหรือผู้ครอบครองอยู่ในเวลานั้น หรือเมื่ออยู่ภายใต้การควบคุมของผู้อำนวยการ ก็ให้กระทำได้แม้เจ้าของหรือผู้ครอบครองจะไม่ได้อนุญาต

ในกรณีที่ทรัพย์สินที่อยู่ในอาคารหรือสถานที่ตามวรรคหนึ่ง เป็นสิ่งที่ทำให้เกิดสาธารณภัยได้ง่าย ให้เจ้าพนักงานมีอำนาจสั่งให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองขนย้ายทรัพย์สินนั้นออกจากอาคารหรือสถานที่ดังกล่าวได้

ในกรณีที่เจ้าของหรือผู้ครอบครองไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานตามวรรคสอง ให้เจ้าพนักงานมีอำนาจขนย้ายทรัพย์สินนั้นได้ตามความจำเป็นแก่การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยโดยเจ้าพนักงานไม่ต้องรับผิดชอบบรรดาความเสียหายอันเกิดจากการกระทำดังกล่าว

มาตรา ๒๗ ในการบรรเทาสาธารณภัย ผู้อำนวยการและเจ้าพนักงานซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการมีอำนาจหน้าที่ดำเนินการดังต่อไปนี้

(๑) จัดให้มีสถานที่ชั่วคราวเพื่อให้ผู้ประสบภัยอยู่อาศัยหรือรับการปฐมพยาบาล และการรักษาทรัพย์สินของผู้ประสบภัย

(๒) จัดระเบียบการจราจรชั่วคราวในพื้นที่ที่เกิดสาธารณภัยและพื้นที่ใกล้เคียงเพื่อประโยชน์ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

(๓) ปิดกั้นมิให้ผู้ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้าไปในพื้นที่ที่เกิดสาธารณภัยและพื้นที่ใกล้เคียง

(๔) จัดให้มีการรักษาความสงบเรียบร้อยและป้องกันเหตุโจรสลัด

(๕) ช่วยเหลือผู้ประสบภัย และช่วยขนย้ายทรัพย์สินในพื้นที่ที่เกิดสาธารณภัยและพื้นที่ใกล้เคียง เมื่อเจ้าของหรือผู้ครอบครองทรัพย์สินร้องขอ

ผู้อำนวยการหรือเจ้าพนักงานซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการจะจัดให้มีเครื่องหมายหรืออาณัติสัญญาณเพื่อใช้ในการกำหนดสถานที่หรือการดำเนินการใดตามวรรคหนึ่งก็ได้

ในการดำเนินการตาม (๒) (๓) (๔) และ (๕) ผู้อำนวยการหรือเจ้าพนักงานจะดำเนินการเองหรือมอบหมายให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจในพื้นที่เป็นผู้ดำเนินการ หรือช่วยดำเนินการก็ได้ และในกรณีตาม (๕) จะมอบหมายให้องค์กรสาธารณกุศลเป็นผู้ดำเนินการหรือช่วยดำเนินการด้วยก็ได้

มาตรา ๒๘ เมื่อเกิดหรือใกล้จะเกิดสาธารณภัยขึ้นในพื้นที่ใด และการที่ผู้ใดอยู่อาศัยในพื้นที่นั้นจะก่อให้เกิดอันตรายหรือกีดขวางต่อการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงาน ให้ผู้บัญชาการรองผู้บัญชาการ ผู้อำนวยการ และเจ้าพนักงานซึ่งได้รับมอบหมายมีอำนาจสั่งอพยพผู้ซึ่งอยู่ในพื้นที่นั้นออกไปจากพื้นที่ดังกล่าว ทั้งนี้ เฉพาะเท่าที่จำเป็นแก่การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

มาตรา ๒๙ เมื่อเกิดหรือใกล้จะเกิดสาธารณภัยขึ้นในพื้นที่ใดและการอยู่อาศัยหรือดำเนินการใด ๆ ในพื้นที่นั้นจะเป็นอันตรายอย่างร้ายแรง ผู้บัญชาการ รองผู้บัญชาการ ผู้อำนวยการกลาง ผู้อำนวยการจังหวัด ผู้อำนวยการอำเภอ และผู้อำนวยการท้องถิ่นโดยความเห็นชอบของผู้อำนวยการอำเภอ จะประกาศห้ามมิให้บุคคลใด ๆ เข้าไปอยู่อาศัยหรือดำเนินการใดในพื้นที่ดังกล่าวก็ได้ ประกาศดังกล่าวให้กำหนดระยะเวลาการห้ามและเขตพื้นที่ที่ห้ามตามที่จำเป็นไว้ด้วย

มาตรา ๓๐ ให้ผู้อำนวยการในเขตพื้นที่รับผิดชอบสำรวจความเสียหายจากสาธารณภัยที่เกิดขึ้นและทำบัญชีรายชื่อผู้ประสบภัยและทรัพย์สินที่เสียหายไว้เป็นหลักฐาน พร้อมทั้งออกหนังสือรับรองให้ผู้ประสบภัยไว้เป็นหลักฐานในการรับการสงเคราะห์และฟื้นฟู

หนังสือรับรองตามวรรคหนึ่งต้องมีรายละเอียดเกี่ยวกับการสงเคราะห์และการฟื้นฟูที่ผู้ประสบภัยมีสิทธิได้รับจากทางราชการ พร้อมทั้งระบุหน่วยงานที่เป็นผู้ให้การสงเคราะห์หรือฟื้นฟูและสถานที่ติดต่อของหน่วยงานนั้นไว้ด้วย ทั้งนี้ ตามแบบที่อธิบดีกำหนด

บรรดาเอกสารราชการของผู้ประสพภัยที่สูญหายหรือเสียหายเนื่องจากสาธารณภัยที่เกิดขึ้นเมื่อผู้ประสพภัยร้องขอต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งพื้นที่ที่เกิดสาธารณภัย หรือที่เป็นภูมิลำเนาของผู้ประสพภัย ให้เป็นหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งพื้นที่นั้นแจ้งให้หน่วยงานของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องทราบ และให้หน่วยงานของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องออกเอกสารทางราชการดังกล่าวให้ใหม่ตามหลักฐานที่อยู่ในความครอบครองของตนส่งมอบให้แก่ผู้ประสพภัยหรือส่งมอบผ่านทางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งพื้นที่ที่เป็นผู้แจ้ง ทั้งนี้โดยผู้ประสพภัยไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมหรือค่าบริการ แม้ว่าตามกฎหมายที่เกี่ยวกับการออกเอกสารราชการดังกล่าวจะกำหนดให้ต้องเสียค่าธรรมเนียมหรือค่าบริการก็ตาม

ในกรณีที่ผู้ประสพภัยหรือเจ้าของหรือผู้ครอบครองทรัพย์สินร้องขอหลักฐานเพื่อรับการสงเคราะห์หรือบริการอื่นใด ให้ผู้อำนวยการในเขตพื้นที่ที่รับผิดชอบ ออกหนังสือรับรองให้ตามระเบียบที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด

มาตรา ๓๑ ในกรณีที่เกิดสาธารณภัยร้ายแรงอย่างยิ่ง นายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีซึ่งนายกรัฐมนตรีมอบหมายมีอำนาจสั่งการผู้บัญชาการ ผู้อำนวยการ หน่วยงานของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยรวมตลอดทั้งให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชนในพื้นที่ที่กำหนดก็ได้ โดยให้มีอำนาจเช่นเดียวกับผู้บัญชาการตามมาตรา ๑๓ และผู้อำนวยการตามมาตรา ๒๑ และมีอำนาจกำกับและควบคุมการปฏิบัติหน้าที่ของผู้บัญชาการ รองผู้บัญชาการ ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ ผู้ช่วยผู้อำนวยการ และเจ้าพนักงานในการดำเนินการตามมาตรา ๒๕ มาตรา ๒๘ และมาตรา ๒๙ ด้วย

เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของนายกรัฐมนตรี หรือรองนายกรัฐมนตรี ตามวรรคหนึ่งให้ถือว่าเป็นการปฏิบัติหน้าที่โดยไม่ชอบหรือเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง แล้วแต่กรณี

หมวด ๓

การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตกรุงเทพมหานคร

มาตรา ๓๒ ให้ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครเป็นผู้บัญชาการกรุงเทพมหานครรับผิดชอบในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตกรุงเทพมหานคร และมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) จัดทำแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกรุงเทพมหานคร ซึ่งต้องสอดคล้องกับแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ

(๒) กำกับดูแลการฝึกอบรมอาสาสมัครของกรุงเทพมหานคร

(๓) จัดให้มีวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ ยานพาหนะ และสิ่งอื่น เพื่อใช้ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยตามที่กำหนดในแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกรุงเทพมหานคร

(๔) ดำเนินการให้การสงเคราะห์เบื้องต้นแก่ผู้ประสบภัย หรือผู้ได้รับอันตราย หรือเสียหายจากสาธารณภัย รวมตลอดทั้งการรักษาความสงบเรียบร้อย และการปฏิบัติการใด ๆ ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

(๕) สนับสนุนและให้ความช่วยเหลือแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งมีพื้นที่ติดต่อหรือใกล้เคียงในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

(๖) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ผู้บัญชาการและผู้อำนวยการกลางมอบหมาย

เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ตาม (๓) (๔) และ (๕) ให้ผู้อำนวยการกรุงเทพมหานคร มีอำนาจสั่งการส่วนราชการและหน่วยงานของกรุงเทพมหานคร รวมทั้งประสานกับหน่วยงานของรัฐ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เพื่อให้เป็นไปตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกรุงเทพมหานคร และมีอำนาจสั่งการ ควบคุม และกำกับดูแลการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานและอาสาสมัครของกรุงเทพมหานครให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๓๓ แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกรุงเทพมหานครตามมาตรา ๓๒ (๑) อย่างน้อยต้องมีสาระสำคัญตามมาตรา ๑๒ และสาระสำคัญอื่นดังต่อไปนี้

(๑) การจัดตั้งศูนย์อำนวยการเฉพาะกิจเมื่อเกิดสาธารณภัยขึ้น โครงสร้างและผู้มีอำนาจสั่งการด้านต่าง ๆ ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

(๒) แผนและขั้นตอนในการจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ และยานพาหนะเพื่อใช้ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

(๓) แผนและขั้นตอนในการจัดให้มีเครื่องหมายสัญญาณ หรือสิ่งอื่นใด ในการแจ้งให้ประชาชนได้ทราบถึงการเกิดหรือจะเกิดสาธารณภัย

(๔) แผนปฏิบัติการในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตกรุงเทพมหานคร

(๕) แผนการประสานงานกับองค์การสาธารณกุศลในเขตกรุงเทพมหานคร

มาตรา ๓๔ ในการจัดทำแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกรุงเทพมหานคร ให้ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่ง ประกอบด้วย

(๑) ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร เป็นประธานกรรมการ

(๒) ปลัดกรุงเทพมหานคร เป็นรองประธานกรรมการ

(๓) กรรมการอื่น ประกอบด้วย

(ก) ผู้แทนส่วนราชการหรือหน่วยงานของกรุงเทพมหานครตามจำนวนที่ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครเห็นสมควรแต่งตั้ง

(ข) ผู้แทนกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

(ค) ผู้แทนองค์การสาธารณกุศลในเขตกรุงเทพมหานครตามจำนวนที่ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครเห็นสมควรแต่งตั้ง

(ง) ผู้แทนชุมชนในเขตกรุงเทพมหานครตามจำนวนที่ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครเห็นสมควรแต่งตั้ง

ให้แต่งตั้งผู้แทนกระทรวงกลาโหมและผู้แทนสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาเป็นที่ปรึกษาหรือกรรมการตามจำนวนที่ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครเห็นสมควรแต่งตั้ง

ให้คณะกรรมการตามวรรคหนึ่งมีหน้าที่จัดทำแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกรุงเทพมหานครเสนอผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครเพื่อประกาศใช้ต่อไป

การปฏิบัติหน้าที่และการประชุมของคณะกรรมการตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามที่ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครกำหนด

มาตรา ๓๕ ให้ปลัดกรุงเทพมหานครเป็นรองผู้อำนวยการกรุงเทพมหานครมีหน้าที่ช่วยเหลือผู้อำนวยการกรุงเทพมหานครในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ผู้อำนวยการกรุงเทพมหานครมอบหมาย และให้นำความในวรรคสองของมาตรา ๓๒ มาใช้บังคับกับการปฏิบัติหน้าที่ของรองผู้อำนวยการกรุงเทพมหานครด้วยโดยอนุโลม

ความรับผิดชอบ และอำนาจหน้าที่ของปลัดกรุงเทพมหานครในฐานะรองผู้อำนวยการกรุงเทพมหานครตามวรรคหนึ่ง ปลัดกรุงเทพมหานครจะมอบหมายให้รองปลัดกรุงเทพมหานครเป็นผู้ช่วยปฏิบัติด้วยก็ได้

มาตรา ๓๖ ให้ผู้อำนวยการเขตในแต่ละเขตของกรุงเทพมหานคร เป็นผู้ช่วยผู้อำนวยการกรุงเทพมหานครรับผิดชอบและปฏิบัติหน้าที่ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตของตน และมีหน้าที่ช่วยเหลือผู้อำนวยการกรุงเทพมหานครตามที่ได้รับมอบหมาย

ในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ช่วยผู้อำนวยการกรุงเทพมหานครตามวรรคหนึ่ง ให้ผู้ช่วยผู้อำนวยการกรุงเทพมหานคร มีอำนาจสั่งการส่วนราชการและหน่วยงานของกรุงเทพมหานครที่อยู่ในเขตพื้นที่ให้ช่วยเหลือหรือร่วมมือในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกรุงเทพมหานคร และมีอำนาจสั่งการ ควบคุม และกำกับดูแลการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานและอาสาสมัครของกรุงเทพมหานครให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

ความรับผิดชอบ และอำนาจหน้าที่ของผู้อำนวยการเขตในฐานะผู้ช่วยผู้อำนวยการกรุงเทพมหานครตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง ผู้อำนวยการเขตจะมอบหมายให้ผู้ช่วยผู้อำนวยการเขตเป็นผู้ช่วยปฏิบัติด้วยก็ได้

มาตรา ๓๗ เมื่อเกิดหรือคาดว่าจะเกิดสาธารณภัยขึ้นในเขตกรุงเทพมหานคร ให้ผู้ช่วยผู้อำนวยการกรุงเทพมหานครมีหน้าที่เข้าดำเนินการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยโดยเร็ว และแจ้งให้ผู้ช่วยผู้อำนวยการกรุงเทพมหานครและรองผู้อำนวยการกรุงเทพมหานครทราบทันที

ให้นำความในมาตรา ๒๑ วรรคสอง มาตรา ๒๒ วรรคสามและวรรคสี่ มาตรา ๒๔ มาตรา ๒๕ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๓๐ มาใช้บังคับกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตกรุงเทพมหานครด้วยโดยอนุโลม

มาตรา ๓๘ ในกรณีที่มีความจำเป็นที่จะต้องได้รับความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ใดหรือหน่วยงานของรัฐใดในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยที่เกิดขึ้นในเขตกรุงเทพมหานคร ให้ผู้ช่วยผู้อำนวยการกรุงเทพมหานครแจ้งให้เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นหรือหน่วยงานของรัฐนั้นทราบ และเมื่อเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นหรือหน่วยงานของรัฐนั้น แล้วแต่กรณี ได้รับแจ้งแล้ว ให้เป็นหน้าที่ที่จะต้องดำเนินการให้ความช่วยเหลือในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยที่เกิดขึ้นในเขตกรุงเทพมหานครตามที่ได้รับแจ้งโดยเร็ว

หมวด ๔
เจ้าพนักงานและอาสาสมัคร

มาตรา ๓๕ ให้ผู้อำนาจการมีอำนาจแต่งตั้งเจ้าพนักงานเพื่อปฏิบัติหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (๑) ผู้อำนวยการกลาง มีอำนาจแต่งตั้งเจ้าพนักงานให้ปฏิบัติหน้าที่ได้ทั่วราชอาณาจักร
- (๒) ผู้อำนวยการจังหวัด มีอำนาจแต่งตั้งเจ้าพนักงานให้ปฏิบัติหน้าที่ได้ในเขตจังหวัด
- (๓) ผู้อำนวยการอำเภอ มีอำนาจแต่งตั้งเจ้าพนักงานให้ปฏิบัติหน้าที่ได้ในเขตอำเภอ
- (๔) ผู้อำนวยการท้องถิ่น มีอำนาจแต่งตั้งเจ้าพนักงานให้ปฏิบัติหน้าที่ได้ในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งพื้นที่

(๕) ผู้อำนวยการกรุงเทพมหานคร มีอำนาจแต่งตั้งเจ้าพนักงานให้ปฏิบัติหน้าที่ได้ในเขตกรุงเทพมหานคร

หลักเกณฑ์การแต่งตั้งและการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานให้เป็นไปตามระเบียบที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด

มาตรา ๔๐ ในกรณีที่ผู้อำนาจการหรือเจ้าพนักงานพบเห็นว่าอาคารหรือสถานที่ใดมีสภาพที่อาจก่อให้เกิดสาธารณภัยได้โดยง่ายหรือมีวัสดุหรือสิ่งของใดในอาคารหรือสถานที่ใดที่อาจก่อให้เกิดสาธารณภัยได้ ให้แจ้งพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการนั้นทราบเพื่อตรวจสอบตามอำนาจหน้าที่ต่อไป

มาตรา ๔๑ ให้ผู้อำนาจการจัดให้มีอาสาสมัครในพื้นที่ที่รับผิดชอบ เพื่อปฏิบัติหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (๑) ให้ความช่วยเหลือเจ้าพนักงานในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
- (๒) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ผู้อำนาจการมอบหมายและตามระเบียบที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด

การบริหารและกำกับดูแลอาสาสมัคร การคัดเลือก การฝึกอบรม สิทธิ หน้าที่และวินัยของอาสาสมัคร ให้เป็นไปตามระเบียบที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด

มาตรา ๔๒ ในกรณีที่องค์การสาธารณกุศลหรือบุคคลใดเข้ามาช่วยเหลือการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานในระหว่างเกิดสาธารณภัย ให้ผู้อำนาจการหรือเจ้าพนักงานที่ได้รับมอบหมายมีอำนาจ

มอบหมายภารกิจหรือจัดสถานที่ให้ห้องการค้าสาธารณกุศลและบุคคลดังกล่าวในการให้ความช่วยเหลือได้ตามที่เห็นสมควร

เพื่อให้การช่วยเหลือหรือบรรเทาสาธารณภัยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ให้ผู้อำนวยการแจ้งให้ห้องการค้าสาธารณกุศลและบุคคล ที่มีวัตถุประสงค์ในการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยที่อยู่ในพื้นที่ที่รับผิดชอบ ทราบถึงแนวทางการปฏิบัติตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดหรือแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกรุงเทพมหานคร และวิธีการประสานงานในการปฏิบัติหน้าที่

หมวด ๕

เบ็ดเตล็ด

มาตรา ๔๓ ให้ผู้บัญชาการ รองผู้บัญชาการ ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ ผู้ช่วยผู้อำนวยการ และเจ้าพนักงานซึ่งปฏิบัติกรตามหน้าที่ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยตามพระราชบัญญัตินี้ เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา และในการปฏิบัติกรตามหน้าที่ดังกล่าว หากได้ดำเนินการไปตามอำนาจหน้าที่ และได้กระทำไปพอสมควรแก่เหตุและมีได้ประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง ให้ผู้กระทำการนั้นพ้นจากความผิดและความรับผิดชอบ

ในการดำเนินการตามวรรคหนึ่ง หากเกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สินของผู้ใดซึ่งมิใช่เป็นผู้ได้รับประโยชน์จากการบำบัดอันตรายจากสาธารณภัยนั้น ให้ทางราชการชดเชยความเสียหายที่เกิดขึ้นให้แก่ผู้นั้นตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๔๔ ในกรณีที่ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสาธารณภัยหรือการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยที่ได้กำหนดไว้ในแผนต่าง ๆ ตามพระราชบัญญัตินี้เปลี่ยนแปลงไปหรือแผนดังกล่าวได้ใช้มาครบห้าปีแล้ว ให้เป็นหน้าที่ของผู้ซึ่งรับผิดชอบในการจัดทำแผน ปรับปรุง หรือทบทวนแผน ที่อยู่ในความรับผิดชอบของตนโดยเร็ว

มาตรา ๔๕ ให้มีเครื่องแบบ เครื่องหมาย และบัตรประจำตัว สำหรับเจ้าพนักงานและอาสาสมัครเพื่อแสดงตัวขณะปฏิบัติหน้าที่ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

รูปแบบ เครื่องหมาย และบัตรประจำตัวตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามแบบที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด

ในกรณีที่ผู้บัญชาการ รองผู้บัญชาการ ผู้อำนวยการ หรือผู้ช่วยผู้อำนวยการประสงค์จะแต่งรูปแบบ ก็ให้กระทำได้ตามแบบที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด

มาตรา ๔๖ การดำเนินการตามมาตรา ๒๑ มาตรา ๒๒ มาตรา ๒๕ มาตรา ๒๘ หรือมาตรา ๒๙ ภายในเขตทหารหรือที่เกี่ยวกับกิจการ เจ้าหน้าที่ หรือทรัพย์สินในราชการทหารให้เป็นไปตามความตกลงเป็นหนังสือร่วมกันระหว่างผู้อำนวยการจังหวัดหรือผู้อำนวยการกรุงเทพมหานคร และผู้บังคับบัญชาของทหารในเขตพื้นที่ที่เกี่ยวข้อง เว้นแต่เป็นกรณีการสั่งการของนายกรัฐมนตรี หรือรองนายกรัฐมนตรี ตามมาตรา ๓๑

มาตรา ๔๗ บรรดาค่าปรับตามพระราชบัญญัตินี้ให้เป็นรายได้ของท้องถิ่น เพื่อนำไปใช้จ่ายเกี่ยวกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของท้องถิ่นนั้น

มาตรา ๔๘ ห้ามมิให้บุคคลที่ปฏิบัติหน้าที่ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย นำเอาความลับ ซึ่งตนได้มาในฐานนั้น ๆ ไปใช้เพื่อประโยชน์ส่วนตัว หรือเปิดเผยความลับนั้นแก่ผู้อื่นโดยไม่มีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายในประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด หรือแก่การประกอบอาชีพของผู้นั้น

หมวด ๖

บทกำหนดโทษ

มาตรา ๔๙ ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งหรือขัดขวางการปฏิบัติหน้าที่ของผู้อำนวยการตามมาตรา ๒๑ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๕๐ ผู้ใดขัดขวางการดำเนินการของเจ้าพนักงานตามมาตรา ๒๔ หรือการปฏิบัติตามคำสั่งของผู้อำนวยการตามมาตรา ๒๕ หรือขัดขวางการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานตามมาตรา ๒๖ วรรคสาม ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๕๑ ผู้ใดเข้าไปในพื้นที่ที่ปิดกั้นตามมาตรา ๒๗ (๓) โดยไม่มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายหรือตามคำสั่งของผู้อำนวยการ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นเจ้าของหรือผู้ครอบครองอาคารหรือสถานที่ที่อยู่ในพื้นที่ที่ปิดกั้นตามมาตรา ๒๗ (๓) ผู้อำนวยการหรือเจ้าพนักงานซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการจะเรียกบุคคลดังกล่าวมาดักเตือนแทนการดำเนินคดีก็ได้

มาตรา ๕๒ ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งอพยพบุคคลออกจากพื้นที่ตามมาตรา ๒๘ ถ้าคำสั่งอพยพนั้นเพื่อเป็นการป้องกันการกีดขวางการปฏิบัติหน้าที่ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย หรือฝ่าฝืนคำสั่งตามมาตรา ๒๘ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๕๓ ในขณะเกิดสาธารณภัย ผู้ใดแต่งเครื่องแบบหรือประดับเครื่องหมายของอาสาสมัครหรือขององค์การสาธารณกุศล และเข้าไปในพื้นที่ที่เกิดสาธารณภัย โดยมีได้เป็นอาสาสมัครหรือสมาชิกองค์การสาธารณกุศลดังกล่าว เพื่อให้บุคคลอื่นเชื่อว่าตนเป็นบุคคลดังกล่าว ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๕๔ ผู้ใดเรียกรหรือหาประโยชน์อื่นใดสำหรับตนเองหรือผู้อื่นโดยมิชอบโดยแสดงตนว่าเป็นอาสาสมัคร เจ้าพนักงานหรือผู้ดำรงตำแหน่งอื่นใดในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย หรือใช้ชื่อของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในการดำเนินการดังกล่าว ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๕๕ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๔๘ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

บทเฉพาะกาล

มาตรา ๕๖ ให้หน่วยงานหรือบุคคลที่มีหน้าที่จัดทำแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยตามพระราชบัญญัตินี้ ดำเนินการจัดทำแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยตามพระราชบัญญัตินี้ ให้แล้วเสร็จภายในสองปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ การดำเนินการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในระหว่างที่ยังจัดทำแผนดังกล่าวไม่แล้วเสร็จให้เป็นไปตามแผนที่เกี่ยวข้องที่ใช้บังคับอยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

มาตรา ๕๗ ให้บรรดาศูนย์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเขต กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เป็นศูนย์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยที่จัดตั้งขึ้นตามมาตรา ๑๑ วรรคสี่ แห่งพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๕๘ บรรดากฎกระทรวง ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ หรือคำสั่งที่ออกตามพระราชบัญญัติป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน พ.ศ. ๒๕๒๒ และพระราชบัญญัติป้องกันและระงับอัคคีภัย พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งใช้บังคับอยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้ยังใช้บังคับได้ต่อไปเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

พลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์

นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ เนื่องจากการปฏิรูประบบราชการตามพระราชบัญญัติปรับปรุง กระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๔๕ ได้จัดตั้งกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขึ้นเป็นส่วนราชการสังกัดกระทรวงมหาดไทย มีภารกิจหลักในการดำเนินการป้องกัน บรรเทา พิบัติสาธารณะภัยและอุบัติภัย ซึ่งมีผลทำให้งานด้านสาธารณภัยและงานด้านอุบัติภัย ที่เดิมดำเนินการโดยกองป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย และสำนักงานคณะกรรมการป้องกันอุบัติภัยแห่งชาติ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี สำนักนายกรัฐมนตรี มารวมอยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานเดียวกัน นอกจากนี้กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและระงับอัคคีภัย เป็นกฎหมายที่มีสาระสำคัญและรายละเอียดเกี่ยวกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในด้านของอัคคีภัย รวมทั้ง หน่วยงานที่จะต้องปฏิบัติเพื่อให้เป็นไปตามกฎหมายดังกล่าวก็เป็นหน่วยงานเดียวกัน เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและแนวทางเดียวกัน ตลอดจนเพื่อให้เกิดความเป็นเอกภาพในการอำนวยความสะดวกและบริหารจัดการเกี่ยวกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย จึงเห็นสมควรนำกฎหมายว่าด้วยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน และกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและระงับอัคคีภัย มาบัญญัติไว้รวมกัน จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

ภาคผนวก ข

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ พ.ศ. 2552

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี

ว่าด้วยการรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ

พ.ศ. ๒๕๕๒

โดยที่ระเบียบว่าด้วยการรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๑๗ ซึ่งเป็นระเบียบที่วางแนวทางปฏิบัติในการรักษาความปลอดภัยเกี่ยวกับบุคคล เอกสาร และสถานที่ที่ใช้บังคับมาเป็นเวลานานแล้ว และมีบทบัญญัติหลายประการที่ไม่เหมาะสมกับกาลปัจจุบันนำรายละเอียดในทางปฏิบัติมากำหนดไว้เกินความจำเป็น รวมทั้งระเบียบว่าด้วยการรักษาความลับของทางราชการ พ.ศ. ๒๕๔๔ ซึ่งเป็นแนวทางปฏิบัติในการรักษาข้อมูลข่าวสารของราชการที่เป็นเอกสารมีให้รู้ไหลมีผลใช้บังคับแล้ว สมควรปรับปรุงระเบียบว่าด้วยการรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๑๗ เพื่อให้การรักษาความปลอดภัยแห่งชาติเป็นไปอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๑ (๘) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ นายกรัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี จึงวางระเบียบไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๒”

ข้อ ๒ ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดเก้าสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ ๓ ให้ยกเลิกระเบียบว่าด้วยการรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๑๗

ข้อ ๔ ในระเบียบนี้

“การรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ” หมายความว่า มาตรการและการดำเนินการที่กำหนดขึ้นเพื่อพิทักษ์รักษาและคุ้มครองป้องกันสิ่งที่เป็นความลับของทางราชการ ตลอดจนหน่วยงานของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐ และทรัพย์สินมีค่าของแผ่นดิน ให้พ้นจากการรั่วไหลการจารกรรม การก่อวินาศกรรม การบ่อนทำลาย การก่อการร้าย การกระทำที่เป็นภัยต่อความมั่นคงและผลประโยชน์แห่งรัฐ และการกระทำอื่นใดที่เป็นการเปิดเผยสิ่งที่เป็นความลับของทางราชการ

“สิ่งที่เป็นความลับของทางราชการ” หมายความว่า ข้อมูลข่าวสาร บริษัทฯ ยุทธภัณฑ์ ที่สงวน การรหัส ประมวลลับ และสิ่งอื่นใดบรรดาที่ถือว่าเป็นความลับของทางราชการ

“ข้อมูลข่าวสาร” หมายความว่า ข้อมูลข่าวสารตามกฎหมายว่าด้วยข้อมูลข่าวสารของราชการ

“บริษัท” หมายความว่า เครื่องจักร เครื่องมือ เครื่องกล สิ่งอุปกรณ์ และสิ่งอื่นที่ กรข. ประกาศกำหนด

“ยุทธภัณฑ์” หมายความว่า สิ่งของทั้งหลายที่ใช้ประจำกาย หรือประจำหน่วยกำลังถืออาวุธ ของทางราชการ และสิ่งอื่นที่ กรข. ประกาศกำหนด

“ที่สงวน” หมายความว่า

(๑) สิ่งปลูกสร้างทุกชนิดสำหรับการป้องกันประเทศ ฐานทัพบก ฐานทัพเรือ ฐานทัพอากาศ โรงงานทำอาวุธหรือยุทธภัณฑ์ โรงช่างแสงหรือคลังอาวุธยุทธภัณฑ์ อุโมงค์รถไฟ ทำเรืออันใช้เป็น ฐานทัพเรือ สถานีวิทยุหรือโทรเลข หรือสถานีส่งและรับอาณัติสัญญาณ รวมทั้งสถานที่ใด ๆ ซึ่งใช้ในการสร้างหรือซ่อมแซมเรือรบ หรืออาวุธยุทธภัณฑ์ หรือวัตถุใด ๆ สำหรับใช้ในการสงคราม

(๒) ชุมทางรถไฟ โรงงาน และสถานที่ผลิตและจ่ายน้ำ หรือกระแสไฟฟ้าอันเป็น สาธารณูปโภค

(๓) สิ่งอื่นที่ กรข. ประกาศกำหนด

“การรหัส” หมายความว่า การใช้ประมวลลับ หรือรหัสแทนข้อความ หรือการส่งข่าวสาร ที่เป็นการลับ

“ประมวลลับ” หมายความว่า การนำตัวอักษร ตัวเลข คำพูด สัญญาณ สัญลักษณ์มาใช้แทน ความหมายอันแท้จริงตามที่ตกลงกันไว้ เพื่อรักษาความลับในการส่งข่าวหรือติดต่อสื่อสารระหว่างกัน

“การจารกรรม” หมายความว่า การกระทำใด ๆ โดยทางลับเพื่อให้ได้ล่วงรู้หรือได้ไปหรือ ส่งสิ่งที่เป็นความลับของทางราชการให้แก่ผู้ไม่มีอำนาจหน้าที่ หรือผู้ที่ไม่มีความจำเป็นต้องทราบ โดยมีเหตุผลที่เชื่อได้ว่าการกระทำความดังกล่าวเป็นผลร้ายต่อความมั่นคงแห่งชาติหรือความสงบเรียบร้อย ภายใน หรือระบอบการปกครอง หรือเสถียรภาพของรัฐบาล หรือกระทำเพื่อประโยชน์แก่ รัฐต่างประเทศ หรือเพื่อประโยชน์ส่วนบุคคล

“การก่อวินาศกรรม” หมายความว่า การกระทำใด ๆ เพื่อทำลาย ทำความเสียหาย ต่อทรัพย์สิน วัสดุ ข้อมูลข่าวสาร อาคาร สถานที่ ยุทธปัจจัย ที่สงวน สาธารณูปโภค และสิ่งอำนวยความสะดวก หรือรบกวน ขัดขวาง แก้ไข เปลี่ยนแปลง หน่วงเหนี่ยวระบบการปฏิบัติงานใด ๆ รวมทั้งการประทุษร้ายต่อบุคคล ซึ่งทำให้เกิดความปั่นป่วน หรือความเสียหายทางการเมือง การทหาร การเศรษฐกิจ และสังคมจิตวิทยา หรือทางหนึ่งทางใด

“การบ่อนทำลาย” หมายความว่า การกระทำใด ๆ ที่มุ่งก่อให้เกิดความแตกแยก ความปั่นป่วน ความกระด้างกระเดื่อง ซึ่งนำไปสู่การก่อความไม่สงบ หรือความอ่อนแอภายในชาติ ในทางการเมือง การทหาร การเศรษฐกิจ และสังคมจิตวิทยา หรือทางหนึ่งทางใด ซึ่งทำให้เกิด การเปลี่ยนแปลงระบอบหรือล้มล้างสถาบันการปกครองของประเทศ หรือเพื่อทำลายความจงรักภักดี ของประชาชนต่อสถาบันชาติ หรือเพื่อประโยชน์แก่รัฐต่างประเทศ

“การก่อการร้าย” หมายความว่า การกระทำใด ๆ ที่สร้างความปั่นป่วนให้ประชาชนเกิดความ หวาดกลัว หรือเพื่อขู่เข็ญหรือบีบบังคับรัฐบาล หรือองค์การระหว่างประเทศ ให้กระทำหรือละเว้น การกระทำอย่างหนึ่งอย่างใด อันก่อให้เกิดความเสียหายต่อชีวิตหรือทรัพย์สินที่สำคัญ

“ทรัพย์สินมีค่าของแผ่นดิน” หมายความว่า วัตถุ อาคาร สถานที่ หรือสิ่งอื่นใดที่มีคุณค่า ต่อสภาพจิตวิทยาของสังคม ประชาชนมีความศรัทธาและหวงแหน หากสูญหาย หรือถูกกระทำ ให้ได้รับความเสียหาย พัง ทลาย หรือทำให้เกิดความเสื่อมเสียต่อชื่อเสียงและเกียรติยศ แล้วจะกระทบกระเทือนต่อความรู้สึกของประชาชน และอาจส่งผลบั่นทอนความสงบเรียบร้อย ของประเทศ

“เข้าถึง” หมายความว่า การที่บุคคลมีอำนาจหน้าที่ หรือได้รับอนุญาตจากผู้บังคับบัญชา ให้ได้ทราบ ครอบครอง ดำเนินการ หรือเก็บรักษาสิ่งที่เป็นความลับของทางราชการ รวมทั้งการที่ ได้รับอนุญาตให้อยู่ในที่ซึ่งน่าจะได้ทราบเรื่องเกี่ยวกับสิ่งที่เป็นความลับของทางราชการนั้นด้วย

“รั่วไหล” หมายความว่า สิ่งที่เป็นความลับของทางราชการได้ถูกครอบครองหรือได้ทราบ โดยบุคคลผู้ไม่มีอำนาจหน้าที่

“กรข.” หมายความว่า คณะกรรมการนโยบายรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ

“หน่วยงานของรัฐ” หมายความว่า ส่วนราชการตามกฎหมายว่าด้วยการปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม และกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน รัฐวิสาหกิจ และหน่วยงานอื่นของรัฐ ที่อยู่ในกำกับของฝ่ายบริหารแต่ไม่รวมถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

“เจ้าหน้าที่ของรัฐ” หมายความว่า ผู้ซึ่งปฏิบัติงานในหน่วยงานของรัฐ และให้หมายความรวมถึง คณะกรรมการหรือบุคคลซึ่งมีกฎหมายให้อำนาจดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่เป็นความลับของทางราชการ

“เจ้าหน้าที่ควบคุมการรักษาความปลอดภัย” หมายความว่า เจ้าหน้าที่ที่ได้รับการแต่งตั้ง และมอบหมายจากหัวหน้าหน่วยงานของรัฐ เพื่อทำหน้าที่ดำเนินการ ควบคุม กำกับดูแล ตลอดจน ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการรักษาความปลอดภัยของหน่วยงานนั้น

“องค์การรักษาความปลอดภัย” หมายความว่า สำนักข่าวกรองแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี หรือศูนย์รักษาความปลอดภัย กองบัญชาการกองทัพไทย กระทรวงกลาโหมหรือกองบัญชาการตำรวจสันติบาล สำนักงานตำรวจแห่งชาติ แล้วแต่กรณี

ข้อ ๕ การรักษาความปลอดภัยแห่งชาติในส่วนที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลข่าวสาร นอกจากต้องปฏิบัติตามที่กำหนดไว้ในระเบียบนี้แล้ว ให้เป็นไปตามระเบียบว่าด้วยการรักษาความลับของทางราชการ พ.ศ. ๒๕๔๔ ด้วย

ข้อ ๖ ให้นายกรัฐมนตรีรักษาการตามระเบียบนี้

หมวด ๑

บททั่วไป

ข้อ ๗ ให้น่วยงานดังต่อไปนี้ เป็นองค์การรักษาความปลอดภัย

(๑) สำนักข่าวกรองแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี เป็นองค์การรักษาความปลอดภัยฝ่ายพลเรือน มีหน้าที่ให้คำแนะนำ ช่วยเหลือในเรื่องการรักษาความปลอดภัยแห่งชาติแก่หน่วยงานของรัฐฝ่ายพลเรือน และกำกับดูแล ตรวจสอบ พร้อมทั้งพิจารณาแก้ไขข้อบกพร่องเพื่อให้ระบบการรักษาความปลอดภัยนั้นได้ผลสมบูรณ์อยู่เสมอ ยกเว้นในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการรักษาความปลอดภัยแก่หน่วยงานของรัฐฝ่ายตำรวจ

(๒) ศูนย์รักษาความปลอดภัย กองบัญชาการกองทัพไทย กระทรวงกลาโหมเป็นองค์การรักษาความปลอดภัยฝ่ายทหาร มีหน้าที่ให้คำแนะนำ ช่วยเหลือในเรื่องการรักษาความปลอดภัยแห่งชาติแก่หน่วยงานของรัฐฝ่ายทหาร และกำกับดูแล ตรวจสอบ พร้อมทั้งพิจารณาแก้ไขข้อบกพร่องเพื่อให้ระบบการรักษาความปลอดภัยนั้นได้ผลสมบูรณ์อยู่เสมอ

(๓) กองบัญชาการตำรวจสันติบาล สำนักงานตำรวจแห่งชาติ เป็นองค์การรักษาความปลอดภัยฝ่ายตำรวจ มีหน้าที่ให้คำแนะนำ ช่วยเหลือในเรื่องการรักษาความปลอดภัยแห่งชาติแก่หน่วยงานของรัฐฝ่ายตำรวจ และกำกับดูแล ตรวจสอบ พร้อมทั้งพิจารณาแก้ไขข้อบกพร่องเพื่อให้ระบบการรักษาความปลอดภัยนั้นได้ผลสมบูรณ์อยู่เสมอ

ข้อ ๘ ให้หัวหน้าหน่วยงานของรัฐมีหน้าที่ในการรักษาความปลอดภัยในหน่วยงานของตน ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐได้มอบหมายหรือทำสัญญาจ้างให้เอกชนดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใด ซึ่งเกี่ยวข้องกับการรักษาความปลอดภัย ให้ผู้ได้รับมอบหมายหรือผู้เป็นคู่สัญญาซึ่งเป็นเอกชนดังกล่าว มีหน้าที่ต้องปฏิบัติในการรักษาความปลอดภัยแห่งชาติตามระเบียบนี้ด้วย

ข้อ ๕ บุคคลที่จะเข้าถึงสิ่งที่เป็นความลับของทางราชการในชั้นใด ต้องเป็นบุคคลที่ผู้บังคับบัญชามอบหมายความไว้วางใจ และให้เข้าถึงสิ่งที่เป็นความลับของทางราชการได้เฉพาะเรื่องที่ได้รับมอบหมายเท่านั้น

ข้อ ๑๐ ในกรณีที่เห็นเป็นการสมควร หัวหน้าหน่วยงานของรัฐอาจขอให้องค์การรักษาความปลอดภัยช่วยตรวจสอบประวัติและพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ของตนที่เกี่ยวข้องกับชั้นความลับได้

ข้อ ๑๑ การมอบหมายให้เจ้าหน้าที่ของรัฐปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับสิ่งที่เป็นความลับของทางราชการ ให้ยึดถือหลักการจำกัดให้ทราบเท่าที่จำเป็น เพื่อปฏิบัติการกิจที่ได้รับมอบหมายให้ลุล่วงไปด้วยดี ห้ามผู้ไม่มีหน้าที่หรือไม่ได้รับคำสั่งหรือไม่ได้รับการมอบหมายอย่างถูกต้องอ้างยศ ตำแหน่ง หรืออิทธิพลใดเพื่อเข้าถึงสิ่งที่เป็นความลับของทางราชการ

ข้อ ๑๒ เพื่อให้การรักษาความปลอดภัยเกิดประสิทธิผล ให้องค์การรักษาความปลอดภัยทุกฝ่ายประสานการปฏิบัติและประชุมร่วมกันเพื่อดำเนินการจัดให้มีหลักเกณฑ์ วิธีการ และคำแนะนำการปฏิบัติตามระเบียบนี้ รวมทั้งการอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้องตามความจำเป็น

ให้หน่วยงานของรัฐนำหลักเกณฑ์ วิธีการ และคำแนะนำตามวรรคหนึ่งไปวางแผนกำหนดวิธีปฏิบัติ โดยประสานมาตรการรักษาความปลอดภัย และมาตรการที่เกี่ยวข้องเข้าด้วยกัน พร้อมทั้งสอดคล้อง และตรวจสอบมาตรการที่กำหนดไว้ตามระยะเวลาที่ระบุไว้ในแผน ทั้งนี้ วิธีปฏิบัติที่กำหนดนั้นจะต้องไม่เป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติหน้าที่ตามปกติ และต้องคำนึงถึงประโยชน์ของทางราชการเป็นสำคัญ

ให้หัวหน้าหน่วยงานของรัฐแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ควบคุมการรักษาความปลอดภัย และเจ้าหน้าที่ผู้ช่วยได้ตามความจำเป็น

ให้หน่วยงานของรัฐมีหน้าที่รับผิดชอบจัดการอบรมให้เจ้าหน้าที่ของรัฐได้ทราบโดยละเอียดถึงความจำเป็นและมาตรการของการรักษาความปลอดภัย และต้องจัดให้มีการอบรมเพิ่มเติม โดยอยู่ภายใต้ความควบคุมของเจ้าหน้าที่ควบคุมการรักษาความปลอดภัยหรือผู้บังคับบัญชาตามโอกาสอันสมควร

ข้อ ๑๓ ในกรณีที่เห็นเป็นการสมควรหรืออย่างน้อยทุกห้าปี ให้นายกรัฐมนตรีจัดให้มีการทบทวนการปฏิบัติตามระเบียบนี้ และพิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมให้เหมาะสม

หน้า ๕

เล่ม ๑๒๖ ตอนพิเศษ ๓๕ ง

ราชกิจจานุเบกษา

๑๓ มีนาคม ๒๕๕๒

ข้อ ๑๔ เพื่อประโยชน์ในการรักษาความปลอดภัยของประเทศ องค์การตามรัฐธรรมนูญ ส่วนราชการสังกัดรัฐสภา องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานอื่นใดของรัฐ อาจนำระเบียบนี้ ไปใช้บังคับโดยอนุโลม

หมวด ๒

ประเภทชั้นความลับ

ข้อ ๑๕ ชั้นความลับของสิ่งที่เป็นความลับของทางราชการ แบ่งออกเป็น ๓ ชั้น คือ

(๑) ลับที่สุด (TOP SECRET)

(๒) ลับมาก (SECRET)

(๓) ลับ (CONFIDENTIAL)

ข้อ ๑๖ ลับที่สุด หมายความว่า ความลับที่มีความสำคัญที่สุดเกี่ยวกับบุคคลข้อมูลข่าวสาร วัตถุ สถานที่ และทรัพย์สินมีค่าของแผ่นดิน ซึ่งหากความลับดังกล่าวทั้งหมดหรือเพียงบางส่วนรั่วไหลไปถึงบุคคลผู้ไม่มีหน้าที่ได้ทราบ จะทำให้เกิดความเสียหายต่อความมั่นคงและผลประโยชน์แห่งรัฐอย่างร้ายแรงที่สุด

ข้อ ๑๗ ลับมาก หมายความว่า ความลับที่มีความสำคัญมากเกี่ยวกับบุคคลข้อมูลข่าวสาร วัตถุ สถานที่ และทรัพย์สินมีค่าของแผ่นดิน ซึ่งหากความลับดังกล่าวทั้งหมดหรือเพียงบางส่วนรั่วไหลไปถึงบุคคลผู้ไม่มีหน้าที่ได้ทราบ จะทำให้เกิดความเสียหายต่อความมั่นคงและผลประโยชน์แห่งรัฐอย่างร้ายแรง

ข้อ ๑๘ ลับ หมายความว่า ความลับที่มีความสำคัญเกี่ยวกับบุคคลข้อมูลข่าวสาร วัตถุ สถานที่ และทรัพย์สินมีค่าของแผ่นดิน ซึ่งหากความลับดังกล่าวทั้งหมดหรือเพียงบางส่วนรั่วไหลไปถึงบุคคลผู้ไม่มีหน้าที่ได้ทราบ จะทำให้เกิดความเสียหายต่อความมั่นคงและผลประโยชน์แห่งรัฐ

หมวด ๓

คณะกรรมการนโยบายรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ

ข้อ ๑๙ ให้มีคณะกรรมการนโยบายรักษาความปลอดภัยแห่งชาติคณะหนึ่ง เรียกโดยย่อว่า “กรช” ประกอบด้วย

(๑) รัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรีมอบหมาย	เป็นประธานกรรมการ
(๒) เลขาธิการนายกรัฐมนตรี	เป็นรองประธานกรรมการคนที่หนึ่ง
(๓) เลขาธิการคณะรัฐมนตรี	เป็นรองประธานกรรมการคนที่สอง
(๔) ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี	เป็นกรรมการ
(๕) ปลัดกระทรวงกลาโหม	เป็นกรรมการ
(๖) ปลัดกระทรวงการคลัง	เป็นกรรมการ
(๗) ปลัดกระทรวงการต่างประเทศ	เป็นกรรมการ
(๘) ปลัดกระทรวงคมนาคม	เป็นกรรมการ
(๙) ปลัดกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร	เป็นกรรมการ
(๑๐) ปลัดกระทรวงมหาดไทย	เป็นกรรมการ
(๑๑) เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา	เป็นกรรมการ
(๑๒) เลขาธิการคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน	เป็นกรรมการ
(๑๓) ผู้อำนวยการสำนักงานงบประมาณ	เป็นกรรมการ
(๑๔) ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ	เป็นกรรมการ
(๑๕) ผู้บัญชาการทหารบก	เป็นกรรมการ
(๑๖) ผู้บัญชาการทหารเรือ	เป็นกรรมการ
(๑๗) ผู้บัญชาการทหารอากาศ	เป็นกรรมการ
(๑๘) เจ้ากรมข้าวทหาร	เป็นกรรมการ
(๑๙) ผู้อำนวยการสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ	เป็นกรรมการ
(๒๐) เลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติ	เป็นกรรมการและเลขานุการ
(๒๑) ผู้อำนวยการสำนักข่าวกรองแห่งชาติ	เป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
(๒๒) ผู้บัญชาการศูนย์รักษาความปลอดภัย	เป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
(๒๓) ผู้บัญชาการกองบัญชาการตำรวจสันติบาล	เป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

ข้อ ๒๐ ให้ กรช. มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) กำหนดนโยบายและมาตรการการรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ

(๒) กำหนดแนวทางปฏิบัติและอำนาจการตามนโยบายและมาตรการการรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ

(๓) วินิจฉัยปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตามระเบียบนี้

(๔) เสนอแนะการแก้ไขปรับปรุงระเบียบนี้ให้มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับสถานการณ์

(๕) แต่งตั้งคณะกรรมการหรือคณะทำงานเพื่อพิจารณาหรือปฏิบัติการอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่ กรช. มอบหมาย

(๖) เชิญเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานเกี่ยวกับนโยบายและมาตรการการรักษาความปลอดภัยแห่งชาติมาชี้แจง หรือเรียกเอกสารจากหน่วยงานของรัฐหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณาได้ตามความจำเป็น

(๗) ออกประกาศเพื่อปฏิบัติการตามระเบียบนี้

(๘) ดำเนินการเกี่ยวกับการรักษาความปลอดภัยแห่งชาติตามที่คณะรัฐมนตรีหรือนายกรัฐมนตรีมอบหมาย

ข้อ ๒๑ ในการประชุม กรช. ถ้าประธานกรรมการไม่มาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้รองประธานกรรมการคนที่หนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม ถ้าประธานกรรมการและรองประธานกรรมการคนที่หนึ่งไม่มาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้รองประธานกรรมการคนที่สองเป็นประธานในที่ประชุม ถ้าประธานกรรมการและรองประธานกรรมการทั้งสองคนไม่มาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้กรรมการที่มาประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม

ข้อ ๒๒ การประชุม กรช. ต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม

การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

ข้อ ๒๓ ให้สำนักงานสภาพความมั่นคงแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี ทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของ กรช. และให้มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) ศึกษาวิจัยเชิงนโยบาย พร้อมทั้งวิเคราะห์และสนธิข้อมูล ติดตาม และประเมินผลเกี่ยวกับการรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ

(๒) สนับสนุนและประสานงานกับหน่วยงานของรัฐทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อประโยชน์ในการรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ

(๓) พิจารณาเสนอความเห็นต่อ กรช. เกี่ยวกับการให้มีกฎหมาย หรือแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย กลไก และมาตรการต่าง ๆ เพื่อให้การรักษาความปลอดภัยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

(๔) ปฏิบัติงานอื่นตามที่ กรช. มอบหมาย

หมวด ๔

การรักษาความปลอดภัยเกี่ยวกับบุคคล

ข้อ ๒๔ ให้หัวหน้าหน่วยงานของรัฐดำเนินการรักษาความปลอดภัยเกี่ยวกับบุคคล โดยกำหนดมาตรการสำหรับใช้ปฏิบัติต่อผู้ที่อยู่ระหว่างรอบรรจุหรือแต่งตั้งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือผู้ที่ได้รับความไว้วางใจให้เข้าถึงสิ่งที่เป็นความลับของทางราชการ หรือให้ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวข้องกับราชการที่สำคัญ เพื่อเลือกเฟ้นและตรวจสอบให้ได้ผู้ที่มีคุณสมบัติเหมาะสมเป็นที่เชื่อแน่ว่าต้องเป็นผู้ที่ไม่เป็นภัย และไม่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อความมั่นคง และผลประโยชน์แห่งรัฐ

ข้อ ๒๕ การรักษาความปลอดภัยเกี่ยวกับบุคคล ให้หน่วยงานของรัฐปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

(๑) ตรวจสอบประวัติและพฤติกรรมบุคคล

(๒) รับรองความไว้วางใจบุคคลเพื่อให้เข้าถึงสิ่งที่เป็นความลับของทางราชการ

ข้อ ๒๖ การตรวจสอบประวัติและพฤติกรรมบุคคล ให้ใช้กับบุคคลดังต่อไปนี้

(๑) ผู้ที่อยู่ระหว่างรอบรรจุหรือแต่งตั้งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ

(๒) ผู้ที่เป็นลูกจ้างทดลองปฏิบัติงาน หรือฝึกงานก่อนบรรจุเข้าปฏิบัติงาน

(๓) เจ้าหน้าที่ของรัฐที่ยังมิได้รับการตรวจสอบประวัติและพฤติกรรม และผู้ที่ขอกลับเข้ารับราชการใหม่

(๔) เจ้าหน้าที่ของรัฐหรือบุคคลที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติงานในหน้าที่หรือตำแหน่งที่สำคัญของทางราชการ หรือที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่เป็นความลับของทางราชการหรือทรัพย์สินมีค่าของแผ่นดิน

(๕) ผู้ได้รับทุนการศึกษาทั้งในประเทศหรือต่างประเทศของหน่วยงานของรัฐเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วมีข้อผูกพันให้เข้าปฏิบัติงานให้แก่หน่วยงานของรัฐ

กรณีตาม (๑) และ (๒) ในระหว่างที่ต้องรอฟังผลการตรวจสอบประวัติและพฤติกรรมบุคคล ถ้าจำเป็นต้องรับบรรจุหรือจ้างบุคคลเข้าปฏิบัติงาน ก็ให้บรรจุหรือจ้างก่อนได้โดยมีเงื่อนไขว่าถ้าผลการตรวจสอบปรากฏว่าผู้นั้นมีความประพฤติหรือมีประวัติและพฤติกรรมไม่เหมาะสมให้หน่วยงานของรัฐสั่งเลิกบรรจุหรือเลิกจ้างได้

หากผลการตรวจสอบปรากฏว่า เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ใดมีพฤติกรรมที่น่าสงสัยหรือมีการกระทำอันก่อให้เกิดความไม่ไว้วางใจซึ่งอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงและผลประโยชน์แห่งรัฐ ให้ย้ายผู้นั้นออกจากตำแหน่งหน้าที่นั้นโดยเร็วและพิจารณาดำเนินการต่อไป โดยให้รายงานองค์การรักษาความปลอดภัยทราบด้วย

การตรวจสอบประวัติและพฤติกรรมบุคคล ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี

ข้อ ๒๗ หน่วยงานของรัฐต้องจัดให้มีการตรวจสอบประวัติและพฤติกรรมบุคคลโดยละเอียด สำหรับบุคคลดังต่อไปนี้

- (๑) บุคคลที่จะเข้าถึงสิ่งที่เป็นความลับของทางราชการชั้นลับที่สุด หรือลับมากหรือการรหัส
- (๒) บุคคลที่มีพฤติกรรม หรือปรากฏข่าวสาร หรือติดต่อกับบุคคล หรือองค์การทั้งภายในและภายนอกประเทศ ที่จะเป็นภัยต่อความมั่นคงและผลประโยชน์แห่งรัฐ
- (๓) บุคคลที่จะได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่หรือแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งที่สำคัญในหน่วยงานของรัฐ

ให้นำความในวรรคสามและวรรคสี่ของข้อ ๒๖ มาใช้บังคับกับการตรวจสอบประวัติและพฤติกรรมบุคคลโดยละเอียดด้วย

ข้อ ๒๘ ให้หัวหน้าหน่วยงานของรัฐมีหน้าที่รับรองความไว้วางใจบุคคลเพื่อให้เข้าถึงสิ่งที่เป็นความลับของทางราชการตามชั้นความลับที่จะได้มอบหมายให้ปฏิบัติโดยยึดถือผลการตรวจสอบประวัติและพฤติกรรมบุคคลนั้น

บุคคลใดจะได้รับการรับรองความไว้วางใจ จะต้องผ่านการอบรมหรือชี้แจงในเรื่องการรักษาความปลอดภัยตามระเบียบนี้เสียก่อน และลงนามในบันทึกรับรองการรักษาความลับเมื่อเข้ารับตำแหน่งหน้าที่

ในกรณีจำเป็นเร่งด่วน หัวหน้าหน่วยงานของรัฐอาจรับรองความไว้วางใจบุคคลโดยไม่ต้องรอ
ฟังผลการตรวจสอบประวัติและพฤติกรรมบุคคลได้ตามเงื่อนไข ดังต่อไปนี้

(๑) ในกรณีที่กำลังรอฟังผลการตรวจสอบประวัติและพฤติกรรมบุคคลเพื่อบรรจุหรือแต่งตั้ง
บุคคลเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐตำแหน่งใด ถ้าจำเป็นต้องรีบบรรจุหรือแต่งตั้งบุคคลเข้าปฏิบัติหน้าที่
ในตำแหน่งนั้นโดยด่วน ก็ให้บรรจุหรือจ้างก่อนได้ โดยมีเงื่อนไขว่าผลการตรวจสอบปรากฏว่า
ผู้นั้นมีความประพฤติหรือมีประวัติและพฤติกรรมไม่เหมาะสม ก็ให้เลิกบรรจุหรือเลิกจ้าง

(๒) ในกรณีที่เป็นการมอบหมายความไว้วางใจให้บุคคลปฏิบัติหน้าที่เป็นการชั่วคราว
ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่เป็นความลับของทางราชการ

แบบบันทึกรับรองการรักษาความลับเมื่อเข้ารับตำแหน่งหน้าที่ ให้เป็นไปตามที่กำหนด
ในประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี

ข้อ ๒๕ ให้หน่วยงานของรัฐจัดให้มีทะเบียนความไว้วางใจของเจ้าหน้าที่ของรัฐทุกคน
ตามระดับความไว้วางใจที่แต่ละคนได้รับอนุมัติ และต้องแก้ไขทะเบียนความไว้วางใจให้ตรงตาม
ใบรับรองความไว้วางใจ ตามตำแหน่งหน้าที่ของบุคคล เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับบุคคลหรือมี
พฤติกรรมที่สงสัยว่าบุคคลนั้นจะไม่เหมาะสมกับความไว้วางใจที่ได้รับอยู่ จะต้องตรวจสอบประวัติ
และพฤติกรรมบุคคลใหม่และแก้ไขทะเบียนความไว้วางใจทันที

แบบทะเบียนความไว้วางใจ และแบบใบรับรองความไว้วางใจ ให้เป็นไปตามที่กำหนด
ในประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี

ข้อ ๓๐ ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐจะมอบหมายให้บุคคลใดปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับความลับ
ของทางราชการ บุคคลนั้นต้องผ่านการตรวจสอบประวัติและพฤติกรรมบุคคล และให้หน่วยงาน
ของรัฐดำเนินการดังต่อไปนี้

(๑) มีคำสั่งเป็นลายลักษณ์อักษรแต่งตั้งบุคคลซึ่งได้รับความไว้วางใจให้ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับ
สิ่งที่เป็นความลับของทางราชการ โดยบันทึกชื่อบุคคลดังกล่าวลงในทะเบียนความไว้วางใจ

(๒) มีหนังสือหรือใบรับรองความไว้วางใจให้เป็นหลักฐาน เมื่อต้องส่งบุคคลไปประชุม
หรือเข้าร่วมในกิจการอื่นใดที่เกี่ยวกับสิ่งที่เป็นความลับของทางราชการ ชั้นลับที่สุดหรือลับมาก
นอกหน่วยงานต้นสังกัด

ข้อ ๓๑ ในกรณีที่บุคคลใดจะพ้นจากภารกิจหรือตำแหน่งหน้าที่ที่เกี่ยวกับสิ่งที่เป็นความลับ
ของทางราชการให้ดำเนินการดังต่อไปนี้

(๑) ให้หน่วยงานของรัฐคัดชื่อออกจากทะเบียนความไว้วางใจ

(๒) ให้บุคคลนั้นคืนข้อมูลข่าวสารกับหลักฐานต่าง ๆ ให้กับหัวหน้าหน่วยงานของรัฐ หรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย หรือเจ้าหน้าที่ควบคุมการรักษาความปลอดภัย

(๓) ให้หัวหน้าหน่วยงานของรัฐ หรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย หรือเจ้าหน้าที่ควบคุมการรักษาความปลอดภัย ชี้แจงให้บุคคลนั้นได้ทราบถึงความเสี่ยงต่อความมั่นคงและผลประโยชน์แห่งรัฐ ในการเปิดเผยความลับของทางราชการ และให้บุคคลนั้นลงชื่อในบันทึกรับรองการรักษาความลับ เมื่อพ้นจากภารกิจหรือตำแหน่งหน้าที่ไว้เป็นหลักฐาน

แบบบันทึกรับรองการรักษาความลับเมื่อพ้นจากภารกิจหรือตำแหน่งหน้าที่ ให้เป็นไปตามที่กำหนดในประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี

ข้อ ๓๒ บุคคลที่พ้นจากภารกิจหรือตำแหน่งหน้าที่ไปแล้ว เมื่อกลับเข้าทำงานในภารกิจหรือตำแหน่งหน้าที่ที่เกี่ยวกับสิ่งที่เป็นความลับของทางราชการ ต้องตรวจสอบประวัติและพฤติกรรมบุคคลใหม่ตามระเบียบนี้

หมวด ๕

การรักษาความปลอดภัยเกี่ยวกับสถานที่

ข้อ ๓๓ ให้หัวหน้าหน่วยงานของรัฐดำเนินการรักษาความปลอดภัยเกี่ยวกับสถานที่ โดยกำหนดมาตรการเพื่อพิทักษ์รักษาให้ความปลอดภัยแก่ที่สงวน อาคาร และสถานที่ของหน่วยงานของรัฐ ตลอดจนวัสดุอุปกรณ์ เจ้าหน้าที่ของรัฐ และข้อมูลข่าวสารในอาคารและสถานที่ดังกล่าว ให้พ้นจากการโจรกรรม การจารกรรม การก่อวินาศกรรม การก่อการร้าย หรือเหตุอื่นใดอันอาจทำให้เสียความสามารถในการปฏิบัติการกิจของหน่วยงานของรัฐได้

ข้อ ๓๔ ในการพิจารณาเกี่ยวกับการรักษาความปลอดภัยเกี่ยวกับสถานที่ให้หน่วยงานของรัฐ ดำเนินถึงภัยอันตรายดังต่อไปนี้

(๑) ภัยอันตรายที่เกิดจากปรากฏการณ์ธรรมชาติและอุบัติเหตุ เช่น พายุ น้ำท่วม ไฟป่า แผ่นดินไหว ดินถล่ม และเพลิงไหม้

(๒) ภัยอันตรายที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ ได้แก่ การกระทำโดยเปิดเผย เช่น การจลาจล การก่อความไม่สงบ และการโจมตีของฝ่ายตรงข้าม และการกระทำโดยไม่เปิดเผย เช่น การโจรกรรม การจารกรรม การก่อวินาศกรรม และการก่อการร้าย

ข้อ ๓๕ การรักษาความปลอดภัยเกี่ยวกับสถานที่ต้องปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

(๑) จัดทำแผนการรักษาความปลอดภัยเกี่ยวกับสถานที่

(๒) กำหนดมาตรการการรักษาความปลอดภัยเกี่ยวกับสถานที่

(๓) ดำเนินการสำรวจและตรวจสอบการรักษาความปลอดภัยเกี่ยวกับสถานที่

ข้อ ๓๖ แผนการรักษาความปลอดภัยเกี่ยวกับสถานที่ ให้จัดทำขึ้นโดยพิจารณาถึงสิ่งดังต่อไปนี้

(๑) ระดับความสำคัญของหน้าที่และภารกิจของแต่ละหน่วยงานของรัฐซึ่งมีความแตกต่างกัน

(๒) สถานการณ์และสภาพแวดล้อมโดยรอบพื้นที่ ได้แก่ ลักษณะภูมิศาสตร์และทำเลที่ตั้งของหน่วยงานของรัฐ ภูมิการณ์หรือทัศนคติของประชาชนในพื้นที่นั้น ตลอดจนพฤติกรรมที่อาจเป็นภัยของฝ่ายตรงข้าม

(๓) ข่าวสาร สิ่งบอกเหตุ และการเตือนภัย ตลอดจนการสนับสนุนช่วยเหลือที่อาจขอรับจากหน่วยงานของรัฐอื่น ๆ

(๔) จำนวนเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานและเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย ซึ่งขึ้นอยู่กับขนาดของอาคาร สถานที่ และพื้นที่ที่ต้องควบคุมดูแล

(๕) งบประมาณที่จะใช้ในการวางมาตรการการรักษาความปลอดภัยเกี่ยวกับสถานที่

(๖) การออกแบบก่อสร้างที่สงวน อาคารและสถานที่ หรือเครื่องกีดขวางของทางราชการที่มีความสำคัญ หรือความลับที่ต้องพิทักษ์รักษา ให้คำนึงถึงด้านการรักษาความปลอดภัย ทั้งนี้ให้อยู่ในความรับผิดชอบของหัวหน้าหน่วยงานของรัฐ

(๗) การติดต่อสื่อสารภายในหน่วยงานของรัฐนั้น และกับหน่วยงานของรัฐอื่น ๆ

(๘) การรายงานผลการสำรวจหรือการตรวจสอบการรักษาความปลอดภัยต่อผู้บังคับบัญชา

ข้อ ๓๗ มาตรการการรักษาความปลอดภัยเกี่ยวกับสถานที่ ให้หน่วยงานของรัฐพิจารณาดำเนินการดังต่อไปนี้

(๑) กำหนดพื้นที่ที่มีการรักษาความปลอดภัย โดยกำหนดขอบเขตที่แน่ชัดในการควบคุมการเข้าและออก

(๒) ใช้เครื่องกีดขวาง เพื่อป้องกัน ขัดขวางหรือหน่วงเหนี่ยวบุคคลและยานพาหนะที่ไม่มีสิทธิเข้าไปในพื้นที่ที่มีการรักษาความปลอดภัย

(๓) ให้แสงสว่างเพื่อปกป้องพื้นที่ที่มีความสำคัญ และเพิ่มประสิทธิภาพในการตรวจสอบพื้นที่

(๔) จัดให้มีระบบสัญญาณเตือนภัยสำหรับตรวจและเตือนให้ทราบ เมื่อมีการเข้าใกล้หรือการล่องล่ำเข้ามาในพื้นที่ที่มีการรักษาความปลอดภัย

(๕) ควบคุมบุคคลเพื่อตรวจสอบให้ทราบว่าบุคคลที่ได้รับอนุญาตให้ผ่านเข้าพื้นที่ที่มีการรักษาความปลอดภัย พื้นที่ควบคุม หรือพื้นที่หวงห้าม

(๖) ควบคุมยานพาหนะ เพื่อให้ทราบว่ายานพาหนะใดได้รับอนุญาตให้ผ่านเข้าในพื้นที่ที่มีการควบคุมและมีบันทึกเป็นหลักฐานการเข้าและออก

(๗) จัดให้มีเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยสถานที่ ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่เวรรักษาความปลอดภัยประจำวัน นายตรวจเวรรักษาความปลอดภัยประจำวัน ยามรักษาการณ์และเจ้าหน้าที่อื่น ๆ เพื่อให้การรักษาความปลอดภัยมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

(๘) ป้องกันอัคคีภัย โดยต้องวางแผนและกำกับดูแลให้เป็นไปตามกฎหมาย กฎกระทรวง และมติคณะรัฐมนตรี ตลอดจนคำสั่งของทางราชการที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้

ข้อ ๓๘ ให้หน่วยงานของรัฐจัดให้มีการสำรวจและการตรวจสอบการรักษาความปลอดภัยเกี่ยวกับสถานที่ตามความเหมาะสม โดยขอคำแนะนำจากองค์การรักษาความปลอดภัย

หมวด ๖

การรักษาความปลอดภัยในการประชุมลับ

ข้อ ๓๙ ในหมวดนี้

“การประชุมลับ” หมายความว่า การร่วมปรึกษาหารือเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่เป็นความลับของทางราชการ และให้หมายความรวมถึงการหาข้อยุติ ข้อพิจารณา ความเห็น การอภิปราย การบรรยาย การบรรยายสรุป และเหตุการณ์ที่ปรากฏในการประชุมลับนั้นด้วย

ข้อ ๔๐ ให้หัวหน้าหน่วยงานของรัฐดำเนินการรักษาความปลอดภัยในการประชุมลับ โดยกำหนดมาตรการเพื่อพิทักษ์รักษาสิ่งที่เป็นความลับของทางราชการที่ปรากฏในการประชุมลับ ไม่ให้มีการรั่วไหล รบกวน ขัดขวางการประชุม หรืออุกฉกรรกรรม รวมทั้งคุ้มครองบุคคลและสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับการประชุมลับนั้นจากการก่อวินาศกรรม

ข้อ ๔๑ ให้หัวหน้าหน่วยงานของรัฐเจ้าของเรื่องที่จะมีการประชุมลับเป็นผู้รับผิดชอบจัดประชุมและรักษาความปลอดภัยเกี่ยวกับการประชุมนั้น หรืออาจมอบหมายให้บุคคลที่เหมาะสมเป็นผู้ดำเนินการแทนได้

ให้หัวหน้าหน่วยงานของรัฐหรือผู้ได้รับมอบหมายให้รักษาความปลอดภัยในการประชุมลับแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ควบคุมการรักษาความปลอดภัยในการประชุมลับ และนายทะเบียนข้อมูลข่าวสารลับ รวมทั้งแจ้งให้ผู้เข้าร่วมการประชุมและผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายทราบ

ข้อ ๔๒ ในกรณีที่ผู้เข้าประชุมแต่ละฝ่ายจำเป็นต้องวางมาตรการการรักษาความปลอดภัยเฉพาะในฝ่ายตนแล้ว การวางมาตรการดังกล่าวต้องสอดคล้องกับมาตรการการรักษาความปลอดภัยในการประชุมลับตามระเบียบนี้ และให้แต่งตั้งเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยของฝ่ายนั้นขึ้นเพื่อทำหน้าที่ประสานงานในเรื่องการรักษาความปลอดภัยกับเจ้าหน้าที่ควบคุมการรักษาความปลอดภัยในการประชุมลับ

ข้อ ๔๓ การรักษาความปลอดภัยในการประชุมลับต้องคำนึงถึงหลักการ ดังต่อไปนี้

(๑) บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการประชุมลับ ต้องผ่านการตรวจสอบประวัติและพฤติกรรมบุคคล พร้อมทั้งได้รับความไว้วางใจให้เข้าถึงความลับในการประชุมนั้น และการปฏิบัติงานให้อยู่ในความควบคุมของเจ้าหน้าที่ควบคุมการรักษาความปลอดภัยในการประชุมลับนั้น สำหรับผู้ที่ไม่มีความจำเป็นที่ต้องไม่ได้รับทราบหรือครอบครองสิ่งที่เป็นความลับของทางราชการในการประชุม

(๒) ห้ามนำเครื่องมือสื่อสาร วัสดุอุปกรณ์ หรือเครื่องบันทึกภาพหรือเสียงเข้าไปในสถานที่ประชุม และต้องไม่นำเครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์ หรือข้อมูลข่าวสารใดๆ ออกนอกสถานที่ประชุมนั้น

ข้อ ๔๔ การรักษาความปลอดภัยในการประชุมลับ ให้หน่วยงานของรัฐพิจารณาดำเนินการดังต่อไปนี้

- (๑) กำหนดพื้นที่ที่มีการรักษาความปลอดภัย
- (๒) ดำเนินการรักษาความปลอดภัย
- (๓) ประสานงานการรักษาความปลอดภัย
- (๔) กำหนดวิธีปฏิบัติต่อผู้มาติดต่อ
- (๕) แลกส่งข่าวต่อสื่อมวลชน
- (๖) บรรยายหรือบรรยายสรุปเรื่องที่เป็นความลับ

ข้อ ๔๕ การกำหนดพื้นที่ที่มีการรักษาความปลอดภัยในการประชุมลับ ประกอบด้วย
สิ่งดังต่อไปนี้

(๑) กำหนดอาณาเขตที่ใช้ในการประชุมลับ ที่ทำการของผู้เข้าประชุมลับและสถานที่
ที่ใช้เก็บรักษาสิ่งที่เป็นความลับของทางราชการ และจัดให้มีมาตรการการรักษาความปลอดภัย
ตามความจำเป็นและเหมาะสมไว้ล่วงหน้าก่อนเปิดการประชุมลับ

(๒) กำหนดให้มีบัตรผ่านหรือป้ายแสดงตนสำหรับใช้ควบคุมบุคคล หลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติ
ในการกำหนดพื้นที่ที่มีการรักษาความปลอดภัยในการประชุมลับตามวรรคหนึ่ง ให้ดำเนินการตาม
มาตรการการรักษาความปลอดภัยเกี่ยวกับสถานที่

ข้อ ๔๖ เจ้าหน้าที่ควบคุมการรักษาความปลอดภัยในการประชุมลับต้องดำเนินการดังต่อไปนี้

(๑) ตรวจสอบและตรวจสอบทางเทคนิคตลอดในพื้นที่ที่กำหนดให้มีการรักษาความปลอดภัย
ทั้งหมดอย่างละเอียดก่อนวันเปิดประชุมลับและระหว่างการประชุมลับ

(๒) ในกรณีที่มีการประชุมลับนั้นมีความสำคัญมาก หน่วยงานของรัฐอาจขอความช่วยเหลือ
จากองค์การรักษาความปลอดภัยได้ หลังจากที่ยังคงการรักษาความปลอดภัยตรวจสอบแล้ว ให้ส่งมอบ
ความรับผิดชอบในพื้นที่นั้นเป็นลายลักษณ์อักษรแก่เจ้าหน้าที่ควบคุมการรักษาความปลอดภัยในการ
ประชุมลับหรือผู้แทนหน่วยงานนั้น

การปฏิบัติต่อสิ่งที่เป็นความลับของทางราชการ การควบคุมดูแลการประชุมลับ การทำลาย
ข้อมูลข่าวสารลับที่ไม่ใช่แล้ว ให้อยู่ในความดูแลของเจ้าหน้าที่ควบคุมการรักษาความปลอดภัยในการ
ประชุมลับและนายทะเบียนข้อมูลข่าวสารลับ

ข้อ ๔๗ ในกรณีที่มีผู้มาติดต่อกับผู้เข้าประชุมในการประชุมลับ ผู้รับผิดชอบจัดประชุม
ต้องจัดให้มีการปฏิบัติตามข้อ ๓๗ (๕) และข้อ ๔๕ (๒) โดยอนุโลม

ข้อ ๔๘ กรณีจำเป็นต้องมีการแถลงข่าวเกี่ยวกับการประชุมลับ ให้ผู้รับผิดชอบจัดประชุม
ดำเนินการดังต่อไปนี้

(๑) จัดสถานที่ที่ใช้แถลงข่าวขึ้นโดยเฉพาะ และควรอยู่นอกพื้นที่ที่มีการรักษาความปลอดภัย
ในการประชุมลับ

(๒) กำหนดให้ผู้แถลงข่าว หัวข้อที่จะนำแถลง และข้อมูลข่าวสารที่จะเผยแพร่ต้องได้รับ
อนุมัติจากที่ประชุมลับก่อน หรือในกรณีที่ที่ประชุมลับมอบหมายให้ผู้แถลงข่าวหลายคน ผู้แถลงข่าว
แต่ละคนต้องแถลงเฉพาะเรื่องที่ตนได้รับอนุมัติจากที่ประชุมลับเท่านั้น

(๓) ควบคุมให้การแถลงข่าวหรือการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร และผู้เข้ารับฟังเป็นไปด้วยความเหมาะสม

ข้อ ๔๕ ในกรณีที่เป็นการบรรยายหรือการบรรยายสรุปเรื่องที่เป็นความลับนอกจากจะต้องปฏิบัติตามมาตรการในการรักษาความปลอดภัยในการประชุมลับแล้วให้ดำเนินการดังต่อไปนี้ด้วย

(๑) กำหนดชั้นความลับของการบรรยายหรือการบรรยายสรุป โดยถือตามชั้นความลับที่สูงสุดในข้อมูลข่าวสาร หรือสิ่งที่ใช้ประกอบการบรรยายหรือการบรรยายสรุปนั้น

(๒) กำหนดให้ผู้เข้ารับฟังทุกคนต้องได้รับความไว้วางใจให้เข้าถึงชั้นความลับของการบรรยายหรือการบรรยายสรุปนั้น

(๓) เมื่อเริ่มและสิ้นสุดการบรรยายหรือการบรรยายสรุป ผู้บรรยายต้องแจ้งให้ผู้เข้ารับฟังรับทราบชั้นความลับของการบรรยาย และเน้นย้ำให้ดำเนินการรักษาความปลอดภัยต่อสิ่งที่ได้รับฟังจากการบรรยายหรือการบรรยายสรุปนั้น

หมวด ๗

การละเมิดการรักษาความปลอดภัย

ข้อ ๕๐ ให้หัวหน้าหน่วยงานของรัฐกำหนดมาตรการเพื่อป้องกันการละเมิดฝ่าฝืน หรือละเลยไม่ปฏิบัติตามมาตรการการรักษาความปลอดภัยที่กำหนดไว้ จะโดยเจตนาหรือไม่ก็ตาม อันเป็นเหตุให้ความลับของทางราชการรั่วไหล หรือเป็นเหตุให้เจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือวัสดุอุปกรณ์หรือทรัพย์สินของรัฐได้รับความเสียหาย

ข้อ ๕๑ ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้พบเห็นหรือทราบ หรือสงสัยว่าจะมีหรือมีการละเมิดมาตรการการรักษาความปลอดภัย รีบดำเนินการเบื้องต้นเพื่อลดความเสียหายให้เหลือน้อยที่สุดและรายงานผู้บังคับบัญชา หรือเจ้าหน้าที่ควบคุมการรักษาความปลอดภัย หรือเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ หรือแจ้งเจ้าของเรื่องเดิมทราบโดยเร็วที่สุด

ข้อ ๕๒ ให้เจ้าหน้าที่ควบคุมการรักษาความปลอดภัยหรือเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ ดำเนินการดังต่อไปนี้

(๑) ดำรวจและตรวจสอบความเสียหายอันเกิดจากการละเมิดมาตรการการรักษาความปลอดภัย

(๒) ดำเนินการเพื่อป้องกันหรือลดความเสียหายให้เหลือน้อยที่สุด

(๓) ดำรวจตรวจสอบและค้นหาสาเหตุแห่งการละเมิดมาตรการการรักษาความปลอดภัย ตลอดจนจุดอ่อนและข้อบกพร่องต่าง ๆ

(๔) ดำเนินการแก้ไขมาตรการการรักษาความปลอดภัยให้รัดกุมยิ่งขึ้น เพื่อป้องกันมิให้มีการละเมิดมาตรการการรักษาความปลอดภัยเกิดขึ้นอีก

(๕) รายงานรายละเอียดเกี่ยวกับการละเมิดมาตรการการรักษาความปลอดภัยต่อผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้น หากมีข้อมูลข่าวสารลับสูญหายให้รายงานและบันทึกลงในทะเบียนควบคุมข้อมูลข่าวสารลับด้วย

(๖) หากปรากฏหลักฐานหรือข้อสงสัยว่าเกิดการจารกรรม หรือการก่อวินาศกรรม ให้รายงานและขออนุมัติผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้น เพื่อแจ้งเรื่องให้เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจหน้าที่ในด้านการสืบสวนดำเนินการต่อไป

ข้อ ๕๓ เมื่อได้ดำเนินการตามข้อ ๕๒ แล้ว ให้หัวหน้าหน่วยงานของรัฐ ดำเนินการดังต่อไปนี้

(๑) แจ้งให้หน่วยงานของรัฐซึ่งเป็นเจ้าของเรื่องเดิมหรือเจ้าของสถานที่หรือผู้ที่เกี่ยวข้องทราบทันที

(๒) สอบสวนเพื่อให้ทราบว่าผู้ใดเป็นผู้ละเมิดและผู้ใดเป็นผู้รับผิดชอบต่อการละเมิดนั้น

(๓) พิจารณาแก้ไขข้อบกพร่องและป้องกันมิให้เหตุการณ์เช่นนั้นเกิดขึ้นซ้ำอีก

(๔) พิจารณาดำเนินการลงโทษตามกฎหมายต่อผู้ละเมิดมาตรการการรักษาความปลอดภัย หรือผู้จะละเมิด และผู้รับผิดชอบต่อการละเมิดนั้น

ข้อ ๕๔ ให้หน่วยงานของรัฐซึ่งเป็นเจ้าของเรื่องเดิมหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการดังต่อไปนี้

(๑) พิจารณาว่าสมควรลดหรือยกเลิกชั้นความลับของสิ่งที่เป็นความลับของทางราชการนั้นหรือไม่

(๒) จัดความเสียหายอันเกิดจากการละเมิดมาตรการการรักษาความปลอดภัยที่จะมีต่อความมั่นคงและผลประโยชน์แห่งรัฐ ในการนี้ อาจต้องเปลี่ยนนโยบายและแผนพร้อมทั้งปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องตามที่เห็นสมควร

หน้า ๒๒

เล่ม ๑๒๖ ตอนพิเศษ ๓๕ ง ราชกิจจานุเบกษา ๑๓ มีนาคม ๒๕๕๒

บทเฉพาะกาล

ข้อ ๕๕ ให้สิ่งที่เป็นความลับของทางราชการที่มีอยู่ก่อนตามระเบียบว่าด้วยการรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๑๙ เป็นสิ่งที่เป็นความลับของทางราชการตามระเบียบนี้

บรรดาหลักเกณฑ์ วิธีการ และมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการรักษาความปลอดภัยที่ได้กำหนดไว้ก่อนระเบียบนี้ใช้บังคับ ให้คงมีผลใช้บังคับต่อไป จนกว่าจะได้มีการกำหนดขึ้นใหม่ตามระเบียบนี้

แบบเอกสารต่าง ๆ ตามระเบียบว่าด้วยการรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๑๙ ซึ่งมีอยู่ก่อนระเบียบนี้ใช้บังคับ ให้ใช้ได้ต่อไปจนกว่าจะมีการกำหนดแบบตามระเบียบนี้

ประกาศ ณ วันที่ ๓ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๒

อภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ

นายกรัฐมนตรี

ภาคผนวก ค

พระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558

พระราชบัญญัติ

การชุมนุมสาธารณะ

พ.ศ. ๒๕๕๘

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ ๙ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๘

เป็นปีที่ ๗๐ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรมีกฎหมายว่าด้วยการชุมนุมสาธารณะ

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. ๒๕๕๘”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดสามสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ พระราชบัญญัตินี้ไม่ใช้บังคับแก่การชุมนุมสาธารณะ ดังต่อไปนี้

(๑) การชุมนุมเนื่องในงานพระราชพิธีและงานรัฐพิธี

(๒) การชุมนุมเพื่อประกอบพิธีกรรมทางศาสนาหรือกิจกรรมตามประเพณีหรือตามวัฒนธรรม แห่งท้องถิ่น

(๓) การชุมนุมเพื่อจัดแสดงมหรสพ กีฬา ส่งเสริมการท่องเที่ยว หรือกิจกรรมอื่นเพื่อประโยชน์ทางการค้าปกติของผู้จัดการชุมนุมนั้น

(๔) การชุมนุมภายในสถานศึกษา

(๕) การชุมนุมหรือการประชุมตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย หรือการประชุมสัมมนาทางวิชาการ ของสถานศึกษาหรือหน่วยงานที่มีวัตถุประสงค์ทางวิชาการ

(๖) การชุมนุมสาธารณะในระหว่างเวลาที่มีประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินหรือประกาศใช้กฎอัยการศึก และการชุมนุมสาธารณะที่จัดขึ้นเพื่อประโยชน์ในการหาเสียงเลือกตั้งในช่วงเวลาที่มีการเลือกตั้ง แต่ต้องปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

“การชุมนุมสาธารณะ” หมายความว่า การชุมนุมของบุคคลในที่สาธารณะเพื่อเรียกร้อง สนับสนุน คัดค้าน หรือแสดงความคิดเห็นในเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยแสดงออกต่อประชาชนทั่วไป และบุคคลอื่นสามารถร่วมการชุมนุมนั้นได้ ไม่ว่าการชุมนุมนั้นจะมีการเดินขบวนหรือเคลื่อนย้ายด้วยหรือไม่

“ที่สาธารณะ” หมายความว่า ที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้างอันเป็นทรัพย์สินของแผ่นดินที่ใช้เพื่อสาธารณะประโยชน์หรือสงวนไว้เพื่อประโยชน์ร่วมกันหรือที่หน่วยงานของรัฐมิได้เป็นเจ้าของแต่เป็นผู้ครอบครอง หรือใช้ประโยชน์ บรรดาซึ่งประชาชนมีความชอบธรรมที่จะเข้าไปได้ รวมตลอดทั้งทางหลวงและทางสาธารณะ

“ทางหลวง” หมายความว่า ทางหลวงตามกฎหมายว่าด้วยทางหลวง

“ทางสาธารณะ” หมายความว่า ทางบกหรือทางน้ำสำหรับประชาชนใช้ในการจราจร และให้หมายความรวมถึงทางรถระบบรางที่มีรถเดินสำหรับประชาชนโดยสารด้วย

“ผู้จัดการชุมนุม” หมายความว่า ผู้จัดให้มีการชุมนุมสาธารณะ และให้หมายความรวมถึงผู้ประสงค์จะจัดการชุมนุมสาธารณะ และผู้ซึ่งเชิญชวนหรือโน้ตให้ผู้อื่นมาร่วมการชุมนุมสาธารณะโดยแสดงออกหรือมีพฤติการณ์ทำให้อื่นเข้าใจว่าตนเป็นผู้จัดหรือร่วมจัดให้มีการชุมนุมนั้น

“ผู้ชุมนุม” หมายความว่า ผู้จัดการชุมนุม และผู้เข้าร่วมการชุมนุมสาธารณะไม่ว่าจะเข้าร่วมการชุมนุมสาธารณะนั้นตามคำเชิญชวนหรือการนัดของผู้จัดการชุมนุมหรือไม่

“หน่วยงานของรัฐ” หมายความว่า ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์การของรัฐบาล องค์การมหาชน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น องค์การตามรัฐธรรมนูญ และหน่วยงานอื่นของรัฐ

“ผู้รับแจ้ง” หมายความว่า หัวหน้าสถานีตำรวจแห่งท้องที่ที่มีการชุมนุมสาธารณะหรือบุคคลอื่นทั้งนี้ ตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดให้เป็นผู้มีหน้าที่รับแจ้งการชุมนุมสาธารณะตามพระราชบัญญัตินี้

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๕ ให้นายกรัฐมนตรีรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกประกาศเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

ประกาศนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

หมวด ๑

บททั่วไป

มาตรา ๖ การชุมนุมสาธารณะต้องเป็นไปโดยสงบและปราศจากอาวุธ

การใช้สิทธิและเสรีภาพของผู้ชุมนุมในระหว่างการชุมนุมสาธารณะต้องอยู่ภายใต้ขอบเขตการใช้สิทธิและเสรีภาพตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญและกฎหมาย

มาตรา ๗ การจัดการชุมนุมสาธารณะในรัศมีหนึ่งร้อยห้าสิบเมตรจากพระบรมมหาราชวัง พระราชวัง วังของพระราชทายาทหรือของพระบรมวงศ์ตั้งแต่สมเด็จพระเจ้าฟ้าขึ้นไป พระราชินี เสด็จฯ หรือจากที่ซึ่งพระมหากษัตริย์ พระราชินี พระรัชทายาท พระบรมวงศ์ตั้งแต่สมเด็จพระเจ้าฟ้าขึ้นไป หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ประทับหรือพำนัก หรือสถานที่พำนักของพระราชอาคันตุกะ จะกระทำมิได้

การจัดการชุมนุมสาธารณะภายในพื้นที่ของรัฐสภา ทำเนียบรัฐบาล และศาลจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีการจัดให้มีสถานที่เพื่อใช้สำหรับการชุมนุมสาธารณะภายในพื้นที่นั้น

ศาลตามวรรคสองหมายความว่า ศาลรัฐธรรมนูญ ศาลยุติธรรม ศาลปกครอง ศาลทหาร และศาลอื่นตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาล

ในกรณีจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งการรักษาความปลอดภัยสาธารณะและความสงบเรียบร้อยของประชาชน ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายมีอำนาจประกาศห้ามชุมนุมในรัศมีไม่เกินห้าสิบลเมตรรอบสถานที่ตามวรรคสอง ทั้งนี้ ให้คำนึงถึงจำนวนของผู้เข้าร่วมชุมนุมและพฤติการณ์ในการชุมนุมด้วย

มาตรา ๘ การชุมนุมสาธารณะต้องไม่กีดขวางทางเข้าออก หรือรบกวนการปฏิบัติงาน หรือการใช้บริการสถานที่ ดังต่อไปนี้

- (๑) สถานที่ทำการหน่วยงานของรัฐ
- (๒) ท่าอากาศยาน ท่าเรือ สถานีรถไฟ หรือสถานีขนส่งสาธารณะ
- (๓) โรงพยาบาล สถานศึกษา และศาสนสถาน
- (๔) สถานที่ทูตหรือสถานกงสุลของรัฐต่างประเทศ หรือสถานที่ทำการองค์การระหว่างประเทศ
- (๕) สถานที่อื่นตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด

มาตรา ๙ หน่วยงานของรัฐอาจจัดให้มีสถานที่เพื่อใช้สำหรับการชุมนุมสาธารณะก็ได้

การจัดให้มีสถานที่เพื่อการชุมนุมสาธารณะตามมาตรา ๙ นี้ไม่กระทบต่อเสรีภาพของประชาชนที่จะจัดการชุมนุมสาธารณะในที่สาธารณะอื่น

มิให้นำความในหมวด ๒ การแจ้งการชุมนุมสาธารณะ มาใช้บังคับแก่การชุมนุมสาธารณะที่จัดขึ้นภายในสถานที่ตามวรรคหนึ่ง

หมวด ๒

การแจ้งการชุมนุมสาธารณะ

มาตรา ๑๐ ผู้ใดประสงค์จะจัดการชุมนุมสาธารณะ ให้แจ้งการชุมนุมต่อผู้รับแจ้งก่อนเริ่มการชุมนุมไม่น้อยกว่ายี่สิบสี่ชั่วโมง

ให้ถือว่าผู้เชิญชวนหรือนัดให้ผู้อื่นมาร่วมชุมนุมในวัน เวลา และสถานที่ที่กำหนดไม่ว่าจะด้วยวิธีการใด ๆ รวมทั้งผู้ขออนุญาตใช้สถานที่หรือเครื่องขยายเสียงหรือขอให้ทางราชการอำนวยความสะดวกในการชุมนุมเป็นผู้ประสงค์จะจัดการชุมนุมสาธารณะตามวรรคหนึ่ง

การแจ้งการชุมนุมสาธารณะต้องระบุวัตถุประสงค์ และวัน ระยะเวลา และสถานที่ชุมนุมสาธารณะตามวิธีการที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดซึ่งต้องเป็นวิธีที่สะดวกแก่ผู้แจ้ง และต้องให้แจ้งผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศได้ด้วย

มาตรา ๑๑ เมื่อได้รับแจ้งแล้ว ให้ผู้รับแจ้งส่งสรุปสาระสำคัญในการชุมนุมสาธารณะตามพระราชบัญญัตินี้ให้ผู้แจ้งทราบภายในยี่สิบสี่ชั่วโมงนับแต่เวลาที่ได้รับแจ้ง

ในกรณีที่ผู้รับแจ้งเห็นว่าการชุมนุมสาธารณะที่ได้รับแจ้งนั้นอาจขัดต่อมาตรา ๗ หรือมาตรา ๘ ให้ผู้รับแจ้งมีคำสั่งให้ผู้แจ้งแก้ไขภายในเวลาที่กำหนด

หากผู้แจ้งการชุมนุมไม่ปฏิบัติตามคำสั่งตามวรรคสอง ให้ผู้รับแจ้งมีคำสั่งห้ามชุมนุมโดยแจ้งคำสั่งเป็นหนังสือไปยังผู้แจ้ง

กรณีผู้แจ้งการชุมนุมไม่เห็นชอบด้วยกับคำสั่งตามวรรคสามให้ยื่นอุทธรณ์เป็นหนังสือต่อผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือผู้รับแจ้งขึ้นไปหนึ่งชั้น และให้ผู้รับอุทธรณ์วินิจฉัยและแจ้งคำวินิจฉัยอุทธรณ์ภายในเวลาสี่สิบสี่ชั่วโมง คำวินิจฉัยอุทธรณ์นั้นให้เป็นที่สุด

ในระหว่างมีคำสั่งห้ามชุมนุม การอุทธรณ์และพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ ให้งดการชุมนุมสาธารณะ

มาตรา ๑๒ ให้ผู้ประสงค์จะจัดการชุมนุมสาธารณะซึ่งไม่สามารถแจ้งการชุมนุมได้ภายในกำหนดเวลาตามมาตรา ๑๐ แจ้งการชุมนุมพร้อมคำขอผ่อนผันกำหนดเวลาดังกล่าวต่อผู้บังคับการตำรวจผู้รับผิดชอบพื้นที่ในกรุงเทพมหานคร หรือผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัดในจังหวัดอื่นแล้วแต่กรณีก่อนเริ่มการชุมนุม

ให้นำความในมาตรา ๑๐ วรรคสาม มาใช้บังคับแก่การแจ้งตามวรรคหนึ่งโดยอนุโลม

ให้ผู้รับคำขอผ่อนผันตามวรรคหนึ่งมีหนังสือแจ้งคำสั่งพร้อมด้วยเหตุผลให้ผู้ยื่นคำขอทราบภายในเวลาสี่สิบสี่ชั่วโมงนับแต่เวลาที่ได้รับคำขอ

มาตรา ๑๓ ให้ผู้รับแจ้งตามมาตรา ๑๑ และผู้รับคำขอผ่อนผันตามมาตรา ๑๒ เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

มาตรา ๑๔ การชุมนุมสาธารณะที่ไม่เป็นไปตามมาตรา ๖ หรือไม่แจ้งการชุมนุมตามมาตรา ๑๐ หรือที่ผู้แจ้งไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้รับแจ้งหรือที่ผู้รับแจ้งมีคำสั่งห้ามการชุมนุมตามมาตรา ๑๑ หรือที่จัดขึ้นหลังจากที่ผู้ยื่นคำขอได้รับหนังสือแจ้งว่าไม่มีเหตุผลอันสมควรที่จะผ่อนผันกำหนดเวลาตามมาตรา ๑๒ ให้ถือว่าเป็นการชุมนุมสาธารณะที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย

หมวด ๓

หน้าที่ของผู้จัดการชุมนุมและผู้ชุมนุม

มาตรา ๑๕ ผู้จัดการชุมนุมมีหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) ดูแลและรับผิดชอบการชุมนุมสาธารณะให้เป็นไปโดยสงบและปราศจากอาวุธภายใต้ขอบเขตการใช้สิทธิและเสรีภาพตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ

(๒) ดูแลและรับผิดชอบการประชุมสาธารณะไม่ให้เกิดการขัดขวางเกินสมควรต่อประชาชนที่จะใช้ที่สาธารณะ ตลอดจนดูแลและรับผิดชอบต่อผู้ชุมนุมปฏิบัติตามมาตรา ๑๖

(๓) แจ้งให้ผู้ชุมนุมทราบถึงหน้าที่ของผู้ชุมนุมตามมาตรา ๑๖ และเงื่อนไขหรือคำสั่งของเจ้าพนักงานดูแลการประชุมสาธารณะ

(๔) ให้ความร่วมมือแก่เจ้าพนักงานดูแลการประชุมสาธารณะในการดูแลการประชุมสาธารณะให้เป็นไปตาม (๑) และ (๒)

(๕) ไม่ยุยงส่งเสริมหรือชักจูงผู้ชุมนุมเพื่อให้ผู้ชุมนุมไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๑๖

(๖) ไม่ปราศรัยหรือจัดกิจกรรมในการชุมนุมโดยใช้เครื่องขยายเสียงในระหว่างเวลา ๒๔.๐๐ นาฬิกา ถึงเวลา ๐๖.๐๐ นาฬิกาของวันรุ่งขึ้น

(๗) ไม่ใช้เครื่องขยายเสียงด้วยกำลังไฟฟ้าที่มีขนาดหรือระดับเสียงตามที่ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติประกาศกำหนด

มาตรา ๑๖ ผู้ชุมนุมมีหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) ไม่ก่อให้เกิดความไม่สะดวกแก่ประชาชนที่จะใช้ที่สาธารณะอันเป็นที่ชุมนุมหรือทำให้ผู้อื่นได้รับความเดือดร้อนเกินที่พึงคาดหมายได้ว่าเป็นไปตามเหตุอันควร

(๒) ไม่ปิดบังหรืออำพรางตนโดยจงใจมิให้มีการระบุตัวบุคคลได้ถูกต้อง เว้นแต่เป็นการแต่งกายตามปกติประเพณี

(๓) ไม่พาดูรู ดอกไม้เพลิง สิ่งเทียมอาวุธปืน หรือสิ่งทีอาจนำมาใช้อย่างอาวุธ เข้าไปในที่ชุมนุมไม่ว่าจะได้อนุญาตให้มีสิ่งนั้นติดตัวหรือไม่

(๔) ไม่บุกรุกหรือทำให้เสียหาย ทำลาย หรือทำด้วยประการใด ๆ ให้ใช้การไม่ได้ตามปกติซึ่งทรัพย์สินของผู้อื่น

(๕) ไม่ทำให้อันตรายที่จะเกิดอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สิน หรือเสรีภาพ

(๖) ไม่ใช้กำลังประทุษร้ายหรือขู่เข็ญว่าจะใช้กำลังประทุษร้ายผู้เข้าร่วมชุมนุมหรือผู้อื่น

(๗) ไม่ขัดขวางหรือกระทำการใด ๆ อันเป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานดูแลการประชุมสาธารณะในการคุ้มครองความสะดวกของประชาชนในการใช้ที่สาธารณะ และการดูแลการประชุมสาธารณะนั้น

(๘) ไม่เดินขบวนหรือเคลื่อนย้ายการประชุมระหว่างเวลา ๑๘.๐๐ นาฬิกา ถึงเวลา ๐๖.๐๐ นาฬิกาของวันรุ่งขึ้น เว้นแต่ได้อนุญาตจากเจ้าพนักงานดูแลการประชุมสาธารณะ

(๙) ปฏิบัติตามเงื่อนไขหรือคำสั่งของเจ้าพนักงานดูแลการประชุมสาธารณะ

มาตรา ๑๗ ในกรณีที่ผู้จัดการชุมนุมมิได้แจ้งว่าจะมีการเดินขบวนหรือเคลื่อนย้ายผู้ชุมนุมจะเดินขบวนหรือเคลื่อนย้ายการประชุมได้ต่อเมื่อได้แจ้งล่วงหน้าต่อหัวหน้าสถานีตำรวจซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบดูแลการประชุมสาธารณะนั้น

มาตรา ๑๘ ผู้ชุมนุมต้องเลิกการชุมนุมสาธารณะภายในระยะเวลาที่ผู้จัดการชุมนุมได้แจ้งไว้
ต่อผู้รับแจ้ง

หากผู้จัดการชุมนุมประสงค์จะจัดให้มีการชุมนุมต่อไป ให้แจ้งขอขยายระยะเวลาการชุมนุมต่อ
ผู้รับแจ้งภายในเวลาสี่สิบสี่ชั่วโมงก่อนสิ้นสุดระยะเวลาตามวรรคหนึ่ง

หมวด ๔

การคุ้มครองความสะดวกของประชาชน

และการดูแลการชุมนุมสาธารณะ

มาตรา ๑๙ ให้หัวหน้าสถานีตำรวจแห่งท้องที่ที่มีการชุมนุมสาธารณะ เป็นเจ้าพนักงานดูแล
การชุมนุมสาธารณะให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ และให้เจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือองค์การปกครอง
ส่วนท้องถิ่นแห่งท้องที่ที่มีการชุมนุมสาธารณะหรือหน่วยงานประชาสัมพันธ์ของรัฐหรือเอกชนในท้องที่นั้น
เพื่อทราบ

การชุมนุมสาธารณะที่ต่อเนื่องหลายพื้นที่ ให้ผู้บังคับการหรือผู้บัญชาการตำรวจซึ่งรับผิดชอบพื้นที่
การชุมนุม แล้วแต่กรณี เป็นเจ้าพนักงานดูแลการชุมนุมสาธารณะตามวรรคหนึ่ง

ในกรณีที่เห็นสมควร ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติอาจแต่งตั้งข้าราชการตำรวจอื่นเป็นเจ้าพนักงานเพิ่ม
หรือแทนเจ้าพนักงานดูแลการชุมนุมสาธารณะตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสองก็ได้

เพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองความสะดวกของประชาชน การดูแลการชุมนุมสาธารณะ
และการรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ให้เจ้าพนักงานดูแลการชุมนุมสาธารณะ
มีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

- (๑) อำนวยความสะดวกแก่ประชาชนที่จะใช้ที่สาธารณะอันเป็นสถานที่ชุมนุม
- (๒) รักษาความปลอดภัย อำนวยความสะดวก หรือบรรเทาเหตุเดือดร้อนรำคาญแก่ผู้อื่น
ซึ่งอยู่ในบริเวณใกล้เคียงกับสถานที่ชุมนุม
- (๓) รักษาความปลอดภัยหรืออำนวยความสะดวกแก่ผู้ชุมนุมในสถานที่ชุมนุม
- (๔) อำนวยความสะดวกในการจราจรและการขนส่งสาธารณะในบริเวณที่มีการชุมนุมและ
บริเวณใกล้เคียงเพื่อให้ประชาชนได้รับผลกระทบจากการชุมนุมน้อยที่สุด
- (๕) กำหนดเงื่อนไขหรือมีคำสั่งให้ผู้จัดการชุมนุม ผู้ชุมนุม หรือผู้อยู่ในสถานที่ชุมนุม
ต้องปฏิบัติตามเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ตาม (๑) (๒) (๓) หรือ (๔)

ในการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรานี้ เจ้าพนักงานดูแลการชุมนุมสาธารณะอาจมีคำสั่งให้ปิดหรือปรับ
เส้นทางการจราจรเป็นการชั่วคราวได้เพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองความสะดวกของประชาชนหรือการดูแล
การชุมนุมสาธารณะ

ในกรณีที่เจ้าพนักงานดูแลการชุมนุมสาธารณะร้องขอ ให้นักงานฝ่ายปกครองหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐในท้องที่ที่มีการชุมนุมสาธารณะดำเนินการตามคำร้องขอ ภายในขอบอำนาจหน้าที่ของผู้นั้น

เจ้าพนักงานดูแลการชุมนุมสาธารณะและข้าราชการตำรวจซึ่งได้รับมอบหมายให้ดูแลการชุมนุมสาธารณะต้องผ่านการฝึกอบรมให้มีทักษะ ความเข้าใจ และอดทนต่อสถานการณ์การชุมนุมสาธารณะ และต้องแต่งเครื่องแบบเพื่อแสดงตน และอาจใช้เครื่องมือควบคุมฝูงชนได้ตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด

มาตรา ๒๐ ก่อน ระหว่าง และภายหลังการชุมนุมสาธารณะ ให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และหน่วยงานประชาสัมพันธ์ของรัฐจัดหรือประสานให้มีการประชาสัมพันธ์เป็นระยะเพื่อให้ประชาชนทราบถึง สถานที่ที่ใช้ในการชุมนุมและช่วงเวลาที่มีการชุมนุม ตลอดจนคำแนะนำเกี่ยวกับเส้นทางการจราจรหรือระบบการขนส่งสาธารณะเพื่อให้ประชาชนได้รับผลกระทบจากการชุมนุมน้อยที่สุด

มาตรา ๒๑ ในกรณีที่มีการชุมนุมสาธารณะที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายตามมาตรา ๑๔ หรือกรณีผู้จัดการชุมนุมหรือผู้ชุมนุมฝ่าฝืนมาตรา ๗ หรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๘ มาตรา ๑๕ มาตรา ๑๖ มาตรา ๑๗ หรือมาตรา ๑๘ ให้เจ้าพนักงานดูแลการชุมนุมสาธารณะดำเนินการ ดังต่อไปนี้

(๑) กรณีการชุมนุมสาธารณะที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายตามมาตรา ๑๔ หรือไม่เลิกการชุมนุมภายในระยะเวลาที่ได้แจ้งไว้ต่อผู้รับแจ้งตามมาตรา ๑๘ ให้ประกาศให้ผู้ชุมนุมเลิกการชุมนุมภายในระยะเวลาที่กำหนด

(๒) กรณีผู้จัดการชุมนุมหรือผู้ชุมนุมฝ่าฝืนมาตรา ๗ หรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๘ มาตรา ๑๕ มาตรา ๑๖ หรือมาตรา ๑๗ ให้ประกาศให้ผู้ชุมนุมแก้ไขภายในระยะเวลาที่กำหนด

หากผู้ชุมนุมไม่ปฏิบัติตามประกาศตามวรรคหนึ่ง ให้เจ้าพนักงานดูแลการชุมนุมสาธารณะร้องขอ ต่อศาลแพ่งหรือศาลจังหวัดที่มีเขตอำนาจเหนือสถานที่ที่มีการชุมนุมสาธารณะเพื่อมีคำสั่งให้ผู้ชุมนุมเลิกการชุมนุมสาธารณะนั้น ในระหว่างรอคำสั่งศาลให้เจ้าพนักงานดูแลการชุมนุมสาธารณะมีอำนาจกระทำการที่จำเป็นตามแผนหรือแนวทางการดูแลการชุมนุมสาธารณะที่คณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบตามข้อเสนอแนะของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ทั้งนี้ เพื่อคุ้มครองความสงบของประชาชนและคุ้มครองการชุมนุมสาธารณะ

แผนหรือแนวทางการดูแลการชุมนุมสาธารณะตามวรรคสอง ต้องกำหนดให้เจ้าพนักงานหลีกเลี่ยงการใช้กำลัง ในกรณีที่อาจหลีกเลี่ยงการใช้กำลังได้ ให้ใช้กำลังและเครื่องมือควบคุมฝูงชนเพียงพอที่จำเป็น

การดำเนินการของเจ้าพนักงานดูแลการชุมนุมสาธารณะตามมาตรา ๒๑ ไม่ตัดสิทธิของผู้อื่น ซึ่งได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายจากการชุมนุมสาธารณะนั้นที่จะร้องขอต่อศาลแพ่งหรือศาลจังหวัดที่มีเขตอำนาจเหนือสถานที่ที่มีการชุมนุมสาธารณะเพื่อมีคำสั่งให้ผู้ชุมนุมเลิกการชุมนุม

มาตรา ๒๒ เมื่อได้รับคำขอให้มีความจำเป็นให้ผู้ชุมนุมเลิกการชุมนุมสาธารณะตามมาตรา ๒๑ ให้ศาลพิจารณาคำขอนั้นเป็นการด่วน

ในการพิจารณา หากความปรากฏต่อศาลว่ามีผู้ชุมนุมซึ่งไม่ปฏิบัติตามประกาศของเจ้าพนักงานดูแลการชุมนุมสาธารณะตามมาตรา ๒๑ ให้ศาลมีคำสั่งโดยออกคำบังคับให้ผู้ชุมนุมเลิกการชุมนุมสาธารณะภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด

คำสั่งศาลตามวรรคสอง ให้อุทธรณ์ต่อศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาค คำสั่งศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาคให้เป็นที่สุด

ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีปิดประกาศคำสั่งศาลตามมาตรา ๒๑ นี้ในที่ที่แลเห็นได้ง่าย ณ บริเวณที่มีการชุมนุมสาธารณะนั้น และประกาศโดยวิธีการใด ๆ เพื่อให้ผู้ชุมนุมและประชาชนทั่วไปได้รับทราบคำสั่งศาลดังกล่าวด้วย

มาตรา ๒๓ ในกรณีที่ผู้ชุมนุมไม่เลิกการชุมนุมสาธารณะตามคำสั่งศาลภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด ให้เจ้าพนักงานดูแลการชุมนุมสาธารณะรายงานให้ศาลทราบกับประกาศกำหนดให้พื้นที่บริเวณที่มีการชุมนุมสาธารณะนั้นและปริมาตรของพื้นที่นั้นตามควรแก่กรณีเป็นพื้นที่ควบคุม และประกาศให้ผู้ชุมนุมออกจากพื้นที่ควบคุมภายในระยะเวลาที่กำหนดและห้ามบุคคลใดเข้าไปในพื้นที่ควบคุมโดยมิได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงานดูแลการชุมนุมสาธารณะ และให้รายงานรัฐมนตรีเพื่อทราบ

เมื่อมีการประกาศกำหนดพื้นที่ควบคุมตามวรรคหนึ่ง ให้ผู้บัญชาการตำรวจนครบาลในกรุงเทพมหานคร ผู้ว่าราชการจังหวัดในจังหวัดอื่น หรือผู้ซึ่งรัฐมนตรีมอบหมายให้รับผิดชอบเป็นผู้ควบคุมสถานการณ์ เพื่อให้มีการเลิกการชุมนุมสาธารณะตามคำสั่งศาล

ในกรณีที่มีเหตุจำเป็น รัฐมนตรีอาจมอบหมายให้ผู้อื่นรับผิดชอบเป็นผู้ควบคุมสถานการณ์ เพื่อให้มีการเลิกการชุมนุมสาธารณะได้

มาตรา ๒๔ เมื่อพ้นระยะเวลาที่ประกาศให้ผู้ชุมนุมออกจากพื้นที่ควบคุม หากมีผู้ชุมนุมอยู่ในพื้นที่ควบคุมหรือเข้าไปในพื้นที่ควบคุมโดยมิได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงานดูแลการชุมนุมสาธารณะ ให้ถือว่าผู้นั้นกระทำความผิดซึ่งหน้า และให้ผู้ควบคุมสถานการณ์และผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้ควบคุมสถานการณ์ดำเนินการให้มีการเลิกการชุมนุมสาธารณะตามคำสั่งศาล โดยให้ผู้ควบคุมสถานการณ์และผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้ควบคุมสถานการณ์มีอำนาจ ดังต่อไปนี้

(๑) จับผู้ซึ่งอยู่ในพื้นที่ควบคุมหรือผู้ซึ่งเข้าไปในพื้นที่ควบคุมโดยมิได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงานดูแลการชุมนุมสาธารณะ

(๒) ค้น ยึด आयัด หรือรื้อถอนทรัพย์สินที่ใช้หรือมีไว้เพื่อใช้ในการชุมนุมสาธารณะนั้น

(๓) กระทำการที่จำเป็นตามแผนหรือแนวทางการดูแลการชุมนุมสาธารณะตามมาตรา ๒๑

(๔) มีคำสั่งห้ามมิให้กระทำการใด ๆ เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการให้มีการเลิกการชุมนุม ให้นำความในมาตรา ๑๙ วรรคเจ็ด มาใช้บังคับแก่ผู้ปฏิบัติหน้าที่ตามวรรคหนึ่งโดยอนุโลม

มาตรา ๒๕ ในกรณีที่ผู้ชุมนุมกระทำการใด ๆ ที่มีลักษณะรุนแรงและอาจเป็นอันตรายแก่ชีวิต ร่างกาย จิตใจ หรือทรัพย์สินของผู้อื่นจนเกิดความวุ่นวายขึ้นในบ้านเมือง ให้เจ้าพนักงานดูแลการชุมนุมสาธารณะมีอำนาจสั่งให้ผู้ชุมนุมยุติการกระทำนั้น หากผู้ชุมนุมไม่ปฏิบัติตามคำสั่งดังกล่าว

ให้เจ้าพนักงานดูแลการชุมนุมสาธารณะและผู้ควบคุมสถานการณ์และผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้ควบคุมสถานการณ์มีอำนาจดำเนินการตามมาตรา ๒๓ และมาตรา ๒๔

ในกรณีที่ผู้ชุมนุมไม่เห็นด้วยกับคำสั่งตามวรรคหนึ่ง ให้ยื่นคำร้องคัดค้านต่อศาลแพ่งหรือศาลจังหวัดที่มีเขตอำนาจเหนือสถานที่ที่มีการชุมนุมสาธารณะเพื่อพิจารณาภายในเวลาสามสิบวันนับแต่วันที่มีคำสั่ง คำสั่งของศาลตามมาตรานี้ให้ותרต่อศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาค คำสั่งศาลอุทธรณ์หรือศาลอุทธรณ์ภาคให้เป็นที่สุด

มาตรา ๒๖ ให้เจ้าพนักงานดูแลการชุมนุมสาธารณะ ผู้ควบคุมสถานการณ์ ผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้ควบคุมสถานการณ์ หรือผู้ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ตามคำสั่งของบุคคลดังกล่าวเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา และเป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

หมวด ๕

บทกำหนดโทษ

มาตรา ๒๗ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๗ หรือมาตรา ๘ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๒๘ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๑๐ มาตรา ๑๒ มาตรา ๑๗ หรือมาตรา ๑๘ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท

มาตรา ๒๙ ผู้ใดฝ่าฝืนคำสั่งห้ามชุมนุมหรือจัดการชุมนุมระหว่างมีคำสั่งห้ามชุมนุมตามมาตรา ๑๑ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๓๐ ผู้จัดการชุมนุมผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๑๕ (๑) (๒) หรือ (๓) หรือผู้ชุมนุมผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๑๖ (๑) หรือ (๒) ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท

มาตรา ๓๑ ผู้จัดการชุมนุมผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๑๕ (๔) (๕) (๖) หรือ (๗) หรือผู้ชุมนุมผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๑๖ (๓) (๔) (๕) (๖) (๗) หรือ (๘) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าการกระทำตามวรรคหนึ่งทำให้ระบบการขนส่งสาธารณะ ระบบการสื่อสารหรือโทรคมนาคม ระบบผลิตหรือส่งกระแสไฟฟ้าหรือประปา หรือระบบสาธารณูปโภคอื่นใดใช้การไม่ได้ไม่ว่าจะเป็นการชั่วคราวหรือถาวร ผู้จัดการชุมนุมต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปี หรือปรับไม่เกินสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๓๒ ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งหรือประกาศของเจ้าพนักงานดูแลการชุมนุมสาธารณะตามมาตรา ๑๙ (๕) หรือมาตรา ๒๓ ถ้าผู้นั้นเป็นผู้จัดการชุมนุมหรือผู้ชุมนุม ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ แต่ถ้าผู้นั้นเป็นผู้ที่อยู่ในสถานที่ชุมนุม ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท

ในกรณีที่เห็นสมควร ศาลจะลงโทษผู้นั้นน้อยกว่าที่กำหนดหรือไม่ลงโทษก็ได้

มาตรา ๓๓ ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้ควบคุมสถานการณ์หรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้ควบคุมสถานการณ์ตามมาตรา ๒๔ หรือมาตรา ๒๕ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ในกรณีที่เห็นสมควร ศาลจะลงโทษผู้นั้นน้อยกว่าที่กำหนดหรือไม่ลงโทษก็ได้

มาตรา ๓๔ ผู้ใดไม่ได้รับมอบหมายจากเจ้าพนักงานดูแลการชุมนุมสาธารณะ หรือผู้ควบคุมสถานการณ์หรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้ควบคุมสถานการณ์ให้ปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ พากุญแจเข้าไปในที่ชุมนุม ไม่ว่าจะได้รับอนุญาตให้มีอาวุธนั้นติดตัวหรือไม่ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าอาวุธตามวรรคหนึ่งเป็นอาวุธปืน วัตถุระเบิด หรือวัตถุอื่นใดอันมีสภาพคล้ายคลึงกัน ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๓๕ บรรดาทรัพย์สินที่ใช้หรือมีไว้เพื่อใช้ในการชุมนุมสาธารณะที่ยึดได้จากการชุมนุมสาธารณะที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่เลิกการชุมนุมตามคำสั่งศาล ให้ศาลมีอำนาจสั่งริบเสียทั้งสิ้น ไม่ว่าจะมิผู้ถูกลงโทษตามคำพิพากษาหรือไม่

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา

นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่เป็นการสมควรกำหนดหลักเกณฑ์การใช้สิทธิชุมนุมสาธารณะให้ชัดเจนและโดยสอดคล้องกับกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองที่ประเทศไทยเป็นภาคี ทั้งนี้ เพื่อให้การชุมนุมสาธารณะเป็นไปด้วยความสงบเรียบร้อย ไม่กระทบกระเทือนต่อความมั่นคงของชาติ ความปลอดภัยสาธารณะ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีตลอดจนสุขอนามัยของประชาชน หรือความสะดวกของประชาชนที่จะใช้ที่สาธารณะ และไม่กระทบกระเทือนสิทธิและเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้อื่น จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

ภาคผนวก ง
การปฏิบัติของกองพันทหารม้าที่ 1 รักษาพระองค์

- ระดับ 1** หากมีผู้ชุมนุมกล่าวปราศรัย พยายามจะขอเข้ายึดสถานที่ราชการบริเวณหน้าประตู 1 และ 2
- ใช้การประชาสัมพันธ์ ขอความร่วมมือห้ามบุกรุก โดย จนท.กระทรวง กต.
 - มว.1 พร้อมเคลื่อนย้ายบริเวณชั้นใต้ดิน อาคาร C, มว.2 บริเวณชั้นใต้ดิน อาคาร A มว. 3 บริเวณอาคาร B พร้อมสนับสนุนให้ มว.1 และ 2
- ระดับ 2** เมื่อผู้ชุมนุมเข้ามาในบริเวณกระทรวงฯ
- ผู้ชุมนุมจะเข้ามาชุมนุมในบริเวณพื้นที่รอบนอกอาคาร
 - ฝ่ายเรายื่นประจำที่ฝ้าอาคาร และประชาสัมพันธ์ ขอความร่วมมือให้ผู้ชุมนุมนอกอาคาร , บันทึกภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหว
- ระดับ 3** ผู้ชุมนุมพยายามยึดอาคาร
- หากมีท่าทีจะรุนแรง ปลอ่ยผู้ชุมนุมเข้ามาในอาคาร
 - ฝ่ายเราประชาสัมพันธ์ขออย่าทำลายสิ่งของของทางราชการ และบันทึกภาพนิ่ง, ภาพเคลื่อนไหว

ภาคผนวก จ

แบบคำถาม

ประกอบการจัดทำรายงานการศึกษาส่วนบุคคล
เรื่อง การยึดครองที่ทำการของรัฐ การบริหารจัดการและข้อเสนอแนะ
กรณีศึกษาเปรียบเทียบกับฮ่องกง
โดย นายदनย์วิศว์ พูลสวัสดิ์

คำถามชุดนี้ จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสอบถามความคิดเห็นของข้าราชการและผู้ที่
เกี่ยวข้องเกี่ยวกับประสิทธิภาพของภาครัฐในการบริหารจัดการเหตุการณ์การยึดครองที่ทำการของรัฐ
ที่เกิดขึ้นในระหว่างการเกิดวิกฤติการณ์ทางการเมืองในเขตกรุงเทพมหานคร และพื้นที่ใกล้เคียง
ระหว่างเดือนตุลาคม 2556 ถึงเดือนพฤษภาคม 2557

- 1) หน่วยงานของท่านประสบกับเหตุการณ์ถูกยึดครองที่ทำการหรือไม่ ในลักษณะใด และเป็น
เวลานานเท่าใด

.....

.....

.....

- 2) ท่านเห็นว่าภาครัฐ (ทั้งในระดับรัฐบาล และระดับหน่วยงาน) ได้มีการเตรียมการรับเหตุการณ์การ
ถูกยึดครองที่ทำการของรัฐ หรือไม่ และถ้ามี มีมากน้อยเพียงไร

.....

.....

.....

- 3) ท่านเห็นว่าปัจจัยใดบ้างที่มีผลต่อประสิทธิภาพของภาครัฐในการบริหารจัดการเหตุการณ์การถูก
ยึดครอง ที่ทำการของรัฐที่เกิดขึ้น

.....

.....

.....

- 4) ท่านเห็นว่าภาครัฐควรมีการปรับปรุงด้านใดบ้าง เพื่อป้องกันมิให้เกิดเหตุการณ์การยึดครองที่
ทำการของรัฐขึ้นอีกในอนาคต

.....

.....

.....

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล

นายदनย์วิศว์ พูลสวัสดิ์

ประวัติการศึกษา

- เศรษฐศาสตร์บัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- Master of International Business Management.
West Coast University, U.S.A.

ประวัติการทำงาน

พ.ศ. 2537	เจ้าหน้าที่การทูต 4 กรมอาเซียน
พ.ศ. 2538–2541	เลขานุการโท สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงฮานอย
พ.ศ. 2542–2543	เจ้าหน้าที่การทูต 5 กรมการกงสุล
พ.ศ. 2544–2547	กงสุล สถานกงสุลใหญ่ ณ นครแวนคูเวอร์
พ.ศ. 2548–2550	เจ้าหน้าที่การทูต 6 กรมพิธีการทูต
พ.ศ. 2551	เจ้าหน้าที่การทูต 6 สำนักงานรัฐมนตรี
พ.ศ. 2552–2554	เลขานุการเอก สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงย่างกุ้ง
พ.ศ. 2555–2557	นักการทูตชำนาญการ (ที่ปรึกษา) สำนักจัดหาและบริหารทรัพย์สิน
พ.ศ. 2558–ปัจจุบัน	อัครราชทูตที่ปรึกษา สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงราบัต

ตำแหน่งปัจจุบัน

อัครราชทูตที่ปรึกษา สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงราบัต
ราชอาณาจักรโมร็อกโก